

R.M.Quliyev
Elmlər doktoru, professor

ÜNVAN İŞİ

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 8 aprel 2014-cü il tarixli, 402 nömrəli əmri ilə ali təhsil müəssisələrində 50705 «Yerquruluşu, torpaq və şəhər kadastrı» ixtisası üzrə bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr üçün dərslik kimi təsdiq edilmişdir.

Bakı - 2014

526
Q.86

Əsərə rəy verənlər:

Bakı Dövlət Universitetinin Geodeziya və Kartoqrafiya kafedrasının müdiri, professor **M.H.Qocamanov**

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin Geomatika kafedrasının müdiri, dos. **S.A.Qəniyeva**

«Azərpoçt» MMC-nin baş direktoru, dosent, əməkdar mühəndis **Q.B.Bəybalayev**

Ramiz Mirmahmud oğlu Quliyev. Ünvan işi.

Bakı, «MBM», 2014. 92 səhifə

(ali təhsil müəssisələrinin tələbələri üçün dərslik və dərs vəsaitləri)

«Ünvan işi» dərsliyi ölkədə bu sahədə yazılan ilk dərslikdir. Dərslik Azərbaycanda ünvan işinin təşkili, aparılması və idarə edilməsi məsələlərinə həsr edilmişdir. Dərslikdə ünvan sahəsində aparılan islahatların məzmunu verilir, yeni ünvanvermə işinin praktikasi şərh edilir, ünvanvermə işinin istehsalat prosesi- ünvan nömrələrinin təyini, ünvan lövhələrinin layihələndirilməsi, istehsalı, quraşdırılması məsələləri, həmçinin Ünvan Reyestrinin tertibi və aparılmasının əsasları öz əksini tapır.

Dərslik «Yerquruluşu, torpaq və şəhər kadastrı» ixtisası üzrə bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələr, həmçinin ünvan işi, kadastr sahələrində çalışan mütəxəssislər üçün nəzərdə tutulmuşdur.

MÜNDƏRİCAT

Giriş	4
Fəsil 1. Azərbaycanca Ünvan İslahatı, ünvan işinin məzmunu və mahiyyəti	
1.1. Azərbaycanda Ünvan İslahatı	7
1.2. Azərbaycanda müasir ünvanvermə işinin məzmunu və mahiyyəti	12
1.3. Ünvan obyektləri, ünvan göstəriciləri (rekvizitləri) və ünvan istifadəçiləri	15
Fəsil 2. Ünvanvermə işinin istehsalat prosesi	
2.1. Ünvanvermə işinin istehsalat prosesinin mərhələləri	24
2.2. Nəqliyyat infrastrukturuna obyektlərinə adların verilməsi	27
2.3. Nəqliyyat infrastrukturuna obyektlərinin ünvanla bağlı məkan göstəricilərinin təyini üsulları	33
2.4. Ünvan obyektlərinə ünvan nömrələrinin təyini üsulları	37
2.5. Vahidin ünvanının (binadaxili obyektlərin ünvanı) təyini	46
2.6. Ünvan nömrələrinin dəyişdirilməsi, ləğvi və yenilərinin formalaşdırılması	53
Fəsil 3. Ünvan Reyestri	
3.1. Ünvan Reyestrinin tərtibi	59
3.2. Ünvan Reyestrinin aparılması	62
Fəsil 4. Ünvan avadanlıqlarının (işarələrinin) layihələndirilməsi, istehsalı və quraşdırılması	
4.1. Ünvan avadanlıqlarının (işarələrinin) layihələndirilməsi və istehsalı texnologiyası	71
4.2. Ünvan avadanlıqlarının (işarələrinin) quraşdırılması	78
İstifadə edilmiş mənbələr	90

**Can xəbərdar olmaqdan ibarətdir.
Kim daha çox xəbərdardırsa, əminəm
ki, o daha çox canlıdır.**

Mövlana Cəlaləddin Rumi

GİRİŞ

«Ünvan» sözünün ərəbcədən tərcüməsi Azərbaycan dilinin qrammatikasında aydınlaşdırma bağlayıcısı kimi işlədilən «**Yəni**» deməkdir. «Yəni» bağlayıcısı özündən əvvəl deyilən (yazılan) fikir ilə bu fikri aydınlaşdıran sonrakı ifadəni bir-biri ilə bağlayır. Məsələn, «Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin tabeliyində olan Daşınmaz Əmlakın Kadastrı və Texniki İntinventarlaşdırma Mərkəzinə (DƏKTİM) getmək istəyirəm», **yəni (ünvan)** Bakı ş., Yasamal r., H.Cavid pr., 135-ə getmək istəyirəm. «Ünvan» sözünün lüğəti mənası həm də «**göstərici**», «**nəyəsə tərəf yönəldən**», «**nəyisə aşkar, məlum edən**» deməkdir.

Ruscadan götürülmüş və danışqlarımızda tez-tez işlədilən «**Adres**» sözünün hərfi mənası isə «address», «addresser» kimi fransız sözlərindən olub, dilimizdə mənası «**istiqamətləndirmək**» deməkdir. Bu halda isə, «Adres» sözü DƏKTİM-ə getmək üçün şəxsi Bakı ş., Yasamal r., H.Cavid pr., 135-ə «istiqamətləndirmək lazımdır» mənasını verəcəkdir.

Ünvan insanların axtardıqları obyektə, məkana çatmaları üçün ünvanaxtaranların rahatlığı naminə tətbiq edilən, istifadə olunan bir vasitədir. İnsanlar axtardıqları obyektə istiqamət götürmək məqsədi ilə ünvan məlumatlarından istifadə edirlər. Hüquqi şəxslər funksional vəzifələrini, fiziki şəxslər məişət problemlərini və vəzifə borclarını yerinə yetirməkdən ötrü ünvan məlumatlarına müraciət edirlər. Başqa sözlə, ünvan məlumatlarına hər yerdə, hər kəsin ehtiyacı olur. Əgər gündəlik fəaliyyətlərində ünvan işi ilə hər bir vətəndaş, dövlət və bələdiyyə orqanı rastlaşsrsa, deməli, ünvan işi ümumxalq və ümumdövlət məsələsidir.

İnsanların ünvan məlumatlarına olan ehtiyaclarını şərti olaraq 2 qrupa bölmək olar: 1) insanlar (həkimlər, yangınsöndürənlər, hüquq-mühafizə orqanlarının işçiləri və s.) vəzifə borclarını yerinə yetirmək üçün ünvan məlumatlarına ehtiyac duyurlar; 2) insanların məişət məsələlərinin həlli ilə bağlı ünvan məlumatlarına ehtiyac yaranır.

Birinci halda, ünvan məlumatı işin icra müddətinə, keyfiyyətinə təsir etməklə, insanın, əmlakın taleyini həll edən faktora çevrilir. Problemlə ünvan məlumatı həkimin xəstəyə yardımını, yangınsöndürən yanan obyektə çatmasını əngəlləyə bilər və bütün bunlar son nəticədə insanın həyatına, əmlakın mövcudluğuna son qoya bilər. Ölkədə dəqiq və rəsmi ünvan məlumatlarına olan ehtiyacın tam ödənilməməsi seçki komissiyalarının, kadastr uçotu, daşınmaz əmlaklar üzərində hüquqların qeydiyyatı, əhali reyestri, hüquqi şəxslərin reyestri və s. kimi sahələrin fəaliyyətinə birbaşa mənfi təsir göstərən amilə çevrilə bilər.

İkinci halda, insanlar ünvan məlumatlarından istifadə etməklə məişət məsələlərini həll edirlər. Bu məqsədlər üçün ünvan məlumatlarından istifadə insanlar tərəfindən müxtəlif cür dəyərləndirilir. Bu dəyərləndirmə insanın öz vaxtına olan münasibəti ilə səciyyələnir. Belə ki, vaxtına daha çox qənaətlə yanaşan, hər bir fəaliyyəti zamanı rahatçılıq (komfort) axtaran insan ünvan məsələlərinə münasibətdə daha həssas olacaqdır. Ünvarsız və ya qeyri-dəqiq ünvanlı obyektin tapılması təkcə vaxt itkisi ilə müşayiət olunmur, eyni zamanda, insanlarda diskomfort yaradır. Deməli, belə nəticəyə gəlmək olar ki, ünvan məlumatlarının məişətdə də böyük rolu vardır.

Ünvan işi dedikdə, qaydalara uyğun ünvanların təyini, bu məlumatların mərkəzləşdirilmiş ünvan sistemində toplanması, idarə edilməsi, ünvan avadanlıqlarının layihələndirilməsi, istehsalı və quraşdırılması başa düşülür. Bəzən ünvan işi ünvan reyestri ilə eyniləşdirilir. Amma bu, əsla belə deyil. **YADDA SAXLA: Ünvan reyestri ünvan işinin bir həlqəsidir, və o, yalnız ünvan məlumatlarının sistemləşdirilmiş bazasıdır. Ünvan işi məfhumu isə daha geniş mənə kəsb edir, digər işlərlə (ünvanvermə, ünvan lövhələrinin layihələndirilməsi, istehsalı, quraşdırılması) bərabər, həm də ünvan reyestrini özündə ehtiva edir.**

Ünvan işi elə qurulmalıdır ki, onun məlumatları yaşından, intellektual səviyyəsindən, peşəsindən və s. asılı olmayaraq, bütün insanlar üçün anlaşılın, istifadə edilə bilən, dəqiq və dürüst olsun. Başqa sözlə, ünvan məlumatları ünvanaxtarana ünvan obyektinə tez, ən qısa yolla, vaxt itirmədən, rahat çatmasını təmin etməlidir.

Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, istehsalatın böyük ehtiyaclarına baxmayaraq, ölkəmizin mütəxəssis hazırlığı tarixində heç bir sahə mütəxəssisinə Azərbaycanda ünvan təsərrüfatının təşkili və idarə edilməsi məsələləri öyrədilməmişdir. Bunun nəticəsində ünvan praktikası daim

işlərin təşkili və icrası prosesində kadr problemi ilə üzləşmişdir. Əminik ki, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetində, digər ali təhsil ocaqlarında «Yerquruluşu, torpaq və şəhər kadastrı» ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrə «Ünvan işi» fənninin tədrisi bu problemin həlli istiqamətində böyük töhfə olacaqdır.

Dərslük ölkədə ünvan sahəsində aparılan islahatların məzmununa, ünvan işinin istehsalat prosesinə, Ünvan Reyestrinin tərtibi və aparılması məsələlərinə həsr edilmişdir.

Dərsliyin hazırlanmasında müəllif öz nəzəri biliklərindən və praktiki vərdislərindən, respublikada ünvan fəaliyyətini tənzimləyən normativ-hüquqi sənədlərdən, «Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərində yerləşdirmək üçün ünvan adlarını və nömrələrini əks etdirən ünvan lövhələrinin layihələndirilməsi, istehsalı və daşınması», «Azərbaycanda Ünvan Reyestri İnformasiya Sisteminin yaradılması» layihələri çərçivəsində beynəlxalq ekspertlərin hazırladıkları missiya hesabatlarının materiallarından istifadə etmişdir.

Dərsliyin elektron versiyası ilə www.emdk.gov.az/kadastr ünvanında tanış olmaq olar.

FƏSİL 1

AZƏRBAYCANDA ÜNVAN İSLAHATI, ÜNVAN İŞİNİN MƏZMUNU VƏ MAHIYYƏTİ

1.1. AZƏRBAYCANDA ÜNVAN İSLAHATI

Qloballaşan dünyamızda, bazar iqtisadi münasibətlərinin bərqərar olduğu cəmiyyətimizdə bu gün hamı vaxt çatışmazlığından şikayət edir: iş çox, vaxt az. Vaxt qıtlığı şəraitində, təbii ki, kiməsə ünvan axtarışında köməklik göstərmək istəyən insanların sayı günü-gündən azalır.

Digər tərəfdən, şəhər, qəsəbə və kəndlərdə aparılan genişmiqyaslı tikinti-quruculuq işləri, əhalinin urbanizasiyası (insanların kənd yerlərindən böyük yaşayış məntəqələrinə köçü) ünvan işində kiməsə kömək göstərmək arzusunda olanların belə imkanlarını məhdudlaşdırır.

Bir tərəfdən insanların vaxt qıtlığı səbəbindən bu işə kömək göstərmək niyyətində olmaması, digər tərəfdən isə kömək göstərmək istəyənlərin belə memarlıq, ərazi quruluşu baxımından yenidən qurulmuş yaşayış məntəqələrini tanımaması ünvan axtarışı işini fərdiləşdirir və hər bir kəsi ünvan işi ilə üzbəüz qoyur.

Ölkəmizin füsunkar təbiətini seyr etmək üçün respublikamıza gələn xarici turistlərin ilbəl artan sayı da ünvan işinə daha çox diqqət ayrılmasını tələb edir. Bu gün Azərbaycanın şəhər və rayonları dünyanı maraqlandıran global siyasi, iqtisadi, mədəni, hərbi məsələlərin müzakirəsinə həsr edilən bir çox beynəlxalq simpoziumların, konfransların keçirilməsi üçün məkan seçilir. Ölkəmiz dünya, Avropa idmançıları üçün qatıldığı bir çox beynəlxalq idman yarışlarına ev sahibliyi edir. Təbii ki, ölkəmizə gələn hər bir əcnəbi qonaq üçün normal şəraitin yaradılmasının vacib şərtlərindən biri də məhz ünvan işinin günün tələbləri səviyyəsində qurulmasıdır.

Yuxarıda göstərilən səbəblər üzündən bu gün Azərbaycanda ünvan axtarışı probleminin sovetlər dövründən fərqli olaraq, kiminsə köməliyi ilə deyil, inkişaf etmiş dövlətlərdə olduğu kimi ünvanaxtarma vasitələrindən istifadə etməklə həll edilməsi məsələsi gündəmə gəlir.

Ölkəmizdə Ünvan İslahatından öncəki zamanda ünvan məsələləri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 noyabr 2008-ci il tarixli 27 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında ünvan

reyestrinin aparılması və daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvan verilməsi Qaydaları» ilə tənzimlənirdi. Bu «Qaydalar»a istinadən aparılmış ünvan təsərrüfatı işinin müasir dövrün tələbləri baxımından təhlili göstərdi ki, bu sahədə köklü islahatların aparılmasına ehtiyac vardır.

Azərbaycanda Ünvan İslahatını zəruri edən faktorları iki qrupa bölmək olar: 1) Ünvan məsələlərinə yanaşmadan- «ünvan konsepsiyası»ndan qaynaqlanan problemlər; 2) «Qaydalar»dakı təkmilləşdirilməsinə ehtiyac olan məsələlər üzündən ünvan işinin keyfiyyətsiz icrası və bundan qaynaqlanan problemlər.

1-ci qrupdan olan problemlər ünvan konsepsiyasının özündən doğan problemlərdir. Sözügedən «Qaydalar» da ünvan təyinatı işi «Bina konsepsiyası»na əsaslanırdı, yəni ünvan nömrələri binalara verildirdi. Belə konsepsiya əsasında təyin edilmiş ünvanların axtarışı problemlərlə müşayiət olunurdu. Fikrimizi əsaslandırmaq üçün praktikada rastlaşdığımız belə bir fakta nəzər salaq. Hamımızın «Hökumət evi» kimi tanıdığımız binanın köhnə qaydalara uyğun təyin edilmiş bir ünvanı var idi: Üzeyir Hacıbəyli küçəsi, 40. Amma digər tərəfdən, bu bina bir neçə küçə və prospektlərlə (Azadlıq, Neftçilər prospektləri, Üzeyir Hacıbəyli, Puşkin küçələri) əhatə olunur və bu binanın giriş qapıları bir neçə küçə və prospektə açılır. Ünvan axtarışında olan şəxs vahid ünvan nömrəsinə malik olan binanın məhz hansı giriş qapısından daxil olmasını müəyyən etmək üçün problemlərlə üzləşirdi. Yeni ünvan vermə qaydalarına («Giriş konsepsiyası») görə, «Hökumət evi» nin hər bir girişi, həmin giriş qapısının açıldığı nəqliyyat infrastrukturunu obyektdən sərbəst nömrə alacaqdır: Azadlıq pr., 4, 6, 8; Üzeyir Hacıbəyli küç., 80, 82, 84; Neftçilər pr., 91, 93 (Bax: Şəkil 1).

Ünvan təsərrüfatındakı 2-ci qrupdan olan problemlər isə ünvan işindəki subyektiv faktorlarla izah olunan aşağıdakı problemlərdir:

- hüquqi rejimi müəyyən edilmiş boş torpaq sahələrinə ünvanların təyin olunmaması;
- ünvan təyinatı işinin daşınmaz əmlak obyektləri üzərində hüquqların qeydiyyatı prosesində asılılığı anlamına gətirilməsi nəticəsində bir çox hallarda ünvan vermədən imtina edilməsi;
- daşınmaz əmlak obyektləri birləşdikdə, bölündükdə yeni formalaşmış obyektlərə ünvan nömrələrinin bir çox hallarda verilməməsi;
- adsız nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin (NİO-ların) mövcudluğu və bu səbəbdən belə ərazilərdə ünvan işinin aparılmaması;

Şekil 1. Yeni ünvanvermeye göre binanın giriş ünvanları

- *adsız NİO-ların ətrafında məskunlaşmış insanlar tərəfindən nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin şərti adlandırılması, qaz, işıq, su təsərrüfatlarının işçiləri tərəfindən ödənişlərin toplanması məqsədləri üçün belə ərazilərdə «ünvanvermə işi»nin aparılması;*
- *ünvantəyinetmə işində ünvan nömrələrinin unikallığının (təkrar olunmazlığının) pozulması, eyni NİO-ya bağlanan ayrı-ayrı obyektlərin girişlərinə eyni ünvan nömrələrinin təyini;*
- *ünvantəyinetmə işində tək və cüt giriş nömrələrinin verilməsi ilə bağlı tələblərin pozulması;*
- *bir çox zəruri hallarda «ehtiyat ünvan nömrəsi»nin təyin edilməməsi;*
- *ünvan nömrələrinin ardıcılığı tələbinə riayət edilməməsi səbəbindən bir çox hallarda ünvan nömrələrinin ardıcılığının pozulması;*
- *ünvan obyektlərinə ünvanların verilməsi, dəyişdirilməsi, saxlanması, ləğv edilməsi, axtarışı işində informasiya-kommunikasiya texnologiyasının tətbiq edilməməsi (ünvanların uyğunlaşdırılmaması);*
- *mərkəzləşdirilmiş məkansal elektron ünvan informasiya sisteminin yaradılmaması və bu səbəbdən ünvan məlumatlarının elektron idarə edilməməsi, digər dövlət orqanlarının informasiya sistemləri ilə məlumat mübadiləsinin aparılmaması;*
- *ünvan nömrələrinin dəyişdirilməsi, ləğvi ilə əlaqədar köhnə ünvan məlumatlarının saxlanması işinin aparılmaması səbəbindən ünvan məlumatlarının elektron arxiv bazasının olmaması;*
- *elektron ünvan məlumatları sisteminin olmaması səbəbindən ünvan axtarışı məqsədləri üçün mövqetəyinetmə sistemlərinin tətbiqinin mümkünsüzlüyü;*
- *ünvan lövhələrinin dizaynının ölkəmizin yaşayış məntəqələrinin məmarlıq tələblərinə cavab verməməsi;*
- *bir çox küçə və prospektlərdə ünvan lövhələrinin quraşdırılmaması;*
- *ölkədə ünvan lövhələrinin istehsalı işinin təşkil edilməməsi və s.*

Ünvan sahəsindəki çatışmazlıqlar, fəaliyyətləri bilavasitə ünvanla sıx bağlı olan müxtəlif orqanların iş rejimini poza, onların fəaliyyətlərinin səmərəliliyini azalda, hətta bu fəaliyyəti iflic vəziyyətinə sala bilər.

Respublikamızın bir çox yaşayış məntəqələrində bu gün də onlarla, yüzlərlə adsız NİO-lara rast gəlinir. Bir anlığa təsəvvür edək ki, sizin özünüzdə və əhatənizdə olan insanlara ünvan (ad, soyad) verilməyib, və siz hər gün bu insanların əhatəsindəsiniz və bir-birinizlə ünsiyyət saxlamaq istəyirsiniz. Yaxşı tanıdığınız, bir-birinizi tamamlanmamış fi-

kirdən belə başa düşdüyünüz ailə üzvlərinizlə adsızlıq şəraitində ünsiyyət yaratmaq çətinidir. Əgər biz hamımız canlı ola-ola adsızlıq şəraitində ünsiyyət qura bilmiriksə, onda adsız küçələrdən ünvan axtarışı məqsədləri üçün necə istifadə etmək olar? Əlbəttə ki, heç cür.

Araşdırmalarımız, həmçinin göstərir ki, sovetlər dövründə küçə və prospektlərə verilmiş adlar müasir dövrün tələblərinə cavab vermir. Məsələn, 2013-cü ilin sonu tarixinə hələ də respublikamızın bəzi yaşayış məntəqələrində «Kolxoz», «Sovxoz», «Partiyanın XX qurultayı», «Partiyanın XXII qurultayı», «Kommuna», «Əyri», «Stansiyayarı», «Xəstəxanayarı» kimi küçə, prospekt adlarına rast gəlinirdi.

Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinə adların verilməsinə qoyulan tələblərə bir sıra hallarda riayət edilməməsi səbəbindən respublikanın bir çox şəhər və rayonlarında küçə, prospekt adları ərazinin məzmununu ilə vəhdət təşkil etmir. Belə ki, bəzi yaşayış məntəqələrində vaxtilə ərazi ilə istər tarixi nöqteyi-nəzərdən, istərsə də digər tələblər baxımından heç bir əlaqəsi olmadığı təqdirdə ərazidəki NİO-ya «9 YANVAR», «ÇKALOV» kimi adlar verilib. Belə NİO adlarının hələ də saxlanması qəbul edilməzdir.

NİO-ların adlandırılmasında gender bərabərliyinə riayət edilməlidir. Bakı, Gəncə və Sumqayıt şəhərlərinin küçə və prospektlərinin adlarının təhlili göstərir ki, təhlillərə cəlb edilmiş Bakı şəhərindəki 1056 küçə və prospektdən yalnız 26-sı (2,46%), Sumqayıt şəhərində 70 küçə və prospektdən yalnız 1-i (1,43%), Gəncə şəhərində isə 682 küçə və prospektdən yalnız 14-ü (2,05%) qadınların şərəfinə adlandırılıb.

Ünvan islahatının tərkib hissəsi kimi, yuxarıda göstərilən sahələrdə də sahman yaratmaga ehtiyac var idi.

Azərbaycan hökuməti yuxarıda göstərilən və göstərilməyən bir sıra digər səbəblər üzündən ünvan sahəsindəki çoxşaxəli problemləri həll etmək üçün özündə kompleks tədbirlər planını ehtiva edən Ünvan İslahatının həyata keçirilməsi qərarına gəldi.

Azərbaycanda Ünvan İslahatı işi bir neçə mərhələdə aparılmışdır:

- 1) İlk öncə Azərbaycanda mövcud ünvan konsepsiyası tədqiq edilmişdir;
- 2) Qabaqcıl dünya ölkələrinin ünvan işi sahəsindəki siyasəti, konsepsiyası öyrənilmiş və təhlil edilmişdir;
- 3) Azərbaycanda ünvan məsələlərinin hüquqi bazası təkmilləşdirilmiş, yeni hüquqi-normativ sənədlər qəbul edilmişdir;
- 4) Yeni ünvan konsepsiyasına istinad etməklə ölkədə sistemə uyğun ünvan vermə işinin həyata keçirilməsinə başlanılmışdır;

- 5) *Ünvan işinə İKT-nin, o cümlədən coğrafi informasiya sistemlərinin tətbiqinin təmin edilməsi, bütövlükdə ünvan işinin təşkili və idarə edilməsi məqsədi ilə Ünvan Reyestri İnformasiya Sistemi (bundan sonra - ÜRİS) yaradılmışdır;*
- 6) *Azərbaycanda yeni dizaynlı ünvan lövhələrinin istehsalının təşkilinə və onların qəbul edilmiş standartlara uyğun quraşdırılması işinə başlanılmışdır.*

Ünvan İslahatının həyata keçirilməsi üçün, ilk növbədə, Azərbaycanın ünvan qanunvericiləri ilə paralel, müasir ünvan təsərrüfatına malik Norveç, Danimarka, Türkiyə və bir sıra digər xarici ölkələrin ünvan sistemləri də tədqiq edilmiş, beynəlxalq miqyasda ünvan işinin təşkili məsələləri öyrənilmişdir.

Bütün bu araşdırmaların nəticəsi olaraq, Azərbaycan hökuməti, ilk növbədə, ölkəmizdə ünvan siyasətinin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac olduğu, ünvan təsərrüfatının aparılmasına dair normativ-hüquqi bazaya konseptual dəyişikliklərin edilməsinə zərurət yarandığı qənaətinə gəlmişdir. Ünvan islahatı prosesində paralel olaraq bu sahədə bir sıra praktiki işlər də yerinə yetirilmişdir. Belə ki, ilk növbədə, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28.07.2010-cu il tarixli, 224 s nömrəli Sərəncamı ilə «Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi və Statens Kartverk-Norveç Xəritəçəkmə Təşkilatı arasında «Azərbaycanda ünvan reyestrinin informasiya sisteminin yaradılması» Layihəsinin həyata keçirilməsi üzrə Qrant Sazişi» təsdiq edilmişdir. Layihənin müvəffəqiyyətli icrası ölkəmizdə ünvan təsərrüfatında köklü islahatların aparılmasına zəmin yaratdı. Hal-hazırda Azərbaycan hökuməti ölkəmizdə Ünvan İslahatını müvəffəqiyyətlə başa çatdırmaq, dünya standartlarına cavab verən yeni Ünvan Sistemini yaratmaq məqsədilə bir sıra layihələr həyata keçirir.

1.2. AZƏRBAYCANDA MÜASİR ÜNVANVERMƏ İŞİNİN MƏZMUNU VƏ MAHİYYƏTİ

Ölkəmizdə yeni ünvan sistemində keçidi təmin edən hüquqi sənəd Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 27 noyabr tarixli 27 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında ünvan reyestrinin aparılması və daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvan verilməsi Qaydaları»nda dəyişikliklər edilməsi barədə ölkə Prezidentinin 10. 02. 2012-ci il tarixli 590 nömrəli Fərmanıdır.

Bu fərmanla ünvan qaydalarına edilən dəyişikliklər konseptual xarakter daşıyır. Yeni fərmanla ölkəmizdə ünvan siyasətinə, ünvanvermə işinə yeni baxışlar sistemi formalaşdırılır. Yeni konsepsiyanın məğzi ondan ibarətdir ki, «köhnə qaydalar»a görə, ünvanlar binalara verildisə, yeni qaydalara görə ünvanlar binalara yox, onların girişlərinə verilir. Yəni, əvvəllər 3 bloklu hündürmərtəbəli çoxmənzilli binaya bir ünvan nömrəsi (məs: Yusif Səfərov küç., 15) verildisə, yeni qaydalara görə, bu binanın hər bir girişinə (bloka) ayrı-ayrılıqda sərbəst nömrələr verilir.

Hal-hazırda ölkəmizdə qanunvericiliklə daşınmaz əmlak obyektlərinin girişlərinə ünvanlar aşağıdakı hallarda verilir:

- *torpaq sahəsi ayrıldıqda, bölündükdə, birləşdirildikdə;*
- *yeni daşınmaz əmlak obyektinin inşa edildikdə, mövcud obyektlər bölündükdə, birləşdikdə və bunların nəticəsində yeni daşınmaz əmlak obyektinin (obyektlərinin) yarandığıqda;*
- *ünvantəyinatmadə ünvan nömrələrinin dəyişdirilməsini labüd edən yeni qaydalar qüvvəyə mindikdə.*

YADDA SAXLA: Hər hansı bir daşınmaz əmlak obyektinin girişinə ünvan verilməsi həmin daşınmaz əmlaka hüquqların əmələ gəlməsinin, yüklüliyünün, başqasına keçməsinin və bu hüquqlara xitam verilməsinin dövlət tərəfindən tanınması və təsdiq edilməsi üçün əsas deyildir. Bu baxımdan obyekt girişlərinə ünvan təyin edərkən, girişinə ünvan verilən obyekt üzərində hüquqların tanınb-tanınmamasına diqqət yetirmək lazım deyildir.

Böyük rus yazıçısı və dramaturqu **A.P.Çexov yazırdı: «Milli vurma cədvəli olmadığı kimi, milli elm də yoxdur».** Ona görə də, ünvan fəaliyyətinin qanunauyğunluqlarını tənzimləyən qabaqcıl dünya təcrübəsini ölkəmizə gətirmək üçün bir sıra beynəlxalq layihələrin həyata keçirilməsinə qərar verildi.

Qabaqcıl dünya ölkələrinin təcrübəsinə istinadən qurulan ünvan işi, ilk növbədə, ölkəmizdə mərkəzləşdirilmiş Ünvan Reyestri İnformasiya Sisteminin yaradılmasını gündəmə gətirdi.

Xüsusi hüquqi statusa malik ünvan məlumatlarının pərakəndə şəkildə deyil, sistemli şəkildə toplanmasını, emal edilməsini, paylanmasını təmin etmək məqsədi ilə ölkəmizdə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının ən yeni nailiyyətlərindən istifadə edilməklə Ünvan Reyestri İnformasiya Sistemi yaradılmış və müasir standartlara cavab verən Ünvan Reyestrinin tərtibi və aparılması işinə başlanılmışdır.

Ünvan Reyestri İnformasiya Sistemi – mərkəzləşdirilmiş ünvan məlumat bazasının elektron idarə edilməsini (daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvanların verilməsini, ünvan məlumatlarının dəyişdirilməsini, saxlanması, ləğv edilməsini, axtarışını), həmçinin Ünvan Reyestri ilə inteqrasiya olunan digər dövlət orqanlarının informasiya sistemləri vasitəsilə bu məlumatlardan səlahiyyətləri çərçivəsində istifadəsini təmin edən avtomatlaşdırılmış informasiya sistemidir. Qanunvericiliyə görə, ölkəmizdə daşınmaz əmlaklarla bağlı ünvan məlumatlarının yeganə hüquqi mənbəyi Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin operatoru olduğu Ünvan Reyesti İnformasiya Sistemidir.

Ünvan Reyestri İnformasiya Sisteminin funksionallığı nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin başlanğıc və son nöqtələrinin, mərkəzi xətlərinin və kəsişmə nöqtələrinin müəyyənləşdirilməsini tələb edir. Bu məqsədlə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti 5 dekabr 2012-ci il tarixli 279 nömrəli Qərarı ilə «Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin kodlaşdırılması, nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin başlanğıc və son nöqtələrinin, mərkəzi xətlərinin və kəsişmə nöqtələrinin müəyyən edilməsi Qaydaları»nı təsdiq etmişdir.

Ünvan Reyestrinin məlumat bazasının idarə edilməsini, digər dövlət orqanlarının informasiya sistemləri ilə inteqrasiyasını təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1 noyabr 2013-cü il tarixli 18 nömrəli Fərmanı ilə «Azərbaycan Respublikasında Ünvan Reyestrinin fəaliyyətini təmin edən informasiya sistemi haqqında Əsasnamə» təsdiq edilmişdir. «Əsasnamə»də ÜRİS-in strukturu və prinsipləri, funksiyaları və fəaliyyətinin təşkili kimi məsələlər öz hüquqi həllini tapır.

Çoxsaylı ünvan istifadəçilərinin ünvan məlumatları ilə davamlı təminatını təşkil etmək üçün Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 24 dekabr 2012-ci il tarixli 318 nömrəli Qərarı ilə «Ünvan reyestri ilə inteqrasiya olunacaq digər dövlət orqanlarının informasiya sistemlərinin dairəsi» təsdiq edilmişdir.

Azərbaycanda ünvan məsələlərini tənzimləyən hüquqi statuslu sənədlərdən biri də Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi tərəfindən işlənib hazırlanmış və Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 10 may 2013-cü il tarixli 41 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş «Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinə adların verilməsi, daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvan nömrələrinin təyini, ünvan lövhələrinin yerləşdirilməsinə dair Dövlət Standartı»dır.

Göründüyü kimi, Azərbaycan Hökuməti tərəfindən qısa zaman kəsiyində ölkəmizdə dünya standartlarına cavab verə biləcək ünvan sisteminin yaradılması üçün zəruri hüquqi-normativ sənədlər qəbul edilmişdir.

Məhz bu hüquqi bazaya istinadən Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi tərəfindən yeni ünvan sisteminin qurulması ilə bağlı praktiki işlər görülmüşdür: yeni «giriş konsepsiyası»na uyğun sistemə uyğunlaşdırma işlərinin icrasına başlanılmış, məzmununa və dizaynına görə yeni ünvan lövhələrinin istehsalına və quraşdırılmasına işlərinə start verilmiş, Ünvan Reyestri İnformasiya Sisteminin yaradılması ilə bağlı işlər görülmüşdür.

Ünvan işinin yekununda: a) ünvan obyektləri identifikasiya olunur (fərdiləşdirilir), yəni, eyni əlamətli obyektlər bir-birindən ünvanına görə fərqləndirilir. Bu məqsədlə ünvan obyektlərinə ünvan nömrələri təyin edilir; b) ünvan obyektləri axtarış məqsədləri üçün işarələnir (ünvan obyektlərinə ünvan lövhələri, nömrə nişanları quraşdırılır); c) ünvan obyektinin məkana bağlantısı aparılır-ünvan obyektinin yerləşmə vəziyyətini dəqiq göstərməkdən ötrü girişlərin koordinatları müəyyənləşdirilir.

1.3. ÜNVAN OBYEKTƏLƏRİ, ÜNVAN GÖSTƏRİCİLƏRİ (REKVİZİTLƏRİ) VƏ ÜNVAN İSTİFADƏÇİLƏRİ

Ünvan obyektləri - girişlərinə ünvan verilə bilən daşınmaz əmlak obyektlərinin girişləridir. **YADDA SAXLA: Ünvan obyektinə-bina, mənzil, hər hansı bir daşınmaz əmlak yox, onların girişləridir!** Girişlərinə ünvan verilən obyektlər uzunömürlü obyektlər olmalıdırlar. Binaların və tərkib hissələrinin (mənzil, yerləşmə, zirzəmi) girişlərinə, həmçinin hüquqi rejimi müəyyən edilmiş torpaq sahələrinin, uzunömürlü digər daşınmaz əmlak obyektlərinin girişlərinə **daimi ünvan** verilir. Amma ünvanvermədə müstəsna təşkil edən bəzi hallarda uzunömürlü olmayan müvəqqəti fəaliyyət göstərən obyektlərə **müvəqqəti ünvan nömrəsi** verilir. Məsələn, prospekt və küçə kənarında salınmış çadır şəhərciklərində, fəlakət bölgəsindəki müvəqqəti yaşayış yerlərində və bunlara bənzər yerlərdə hər bir obyektə **müvəqqəti sərbəst ardıcıl nömrə** verilir. Hələ ayrılmamış boş torpaq sahələrinə ərazinin planlaşdırılması nəzərə alınmaqla **ehtiyat nömrə (nömrələr)** verilir.

Ünvan göstəriciləri — ünvan obyektinin ünvanını təşkil edən göstəricilərdir. Azərbaycan Respublikasının ərazisi inzibati yolla rayon, şəhər, qəsəbə, kənd kimi statuslara malik ərazi vahidlərinə bölünmüşdür.

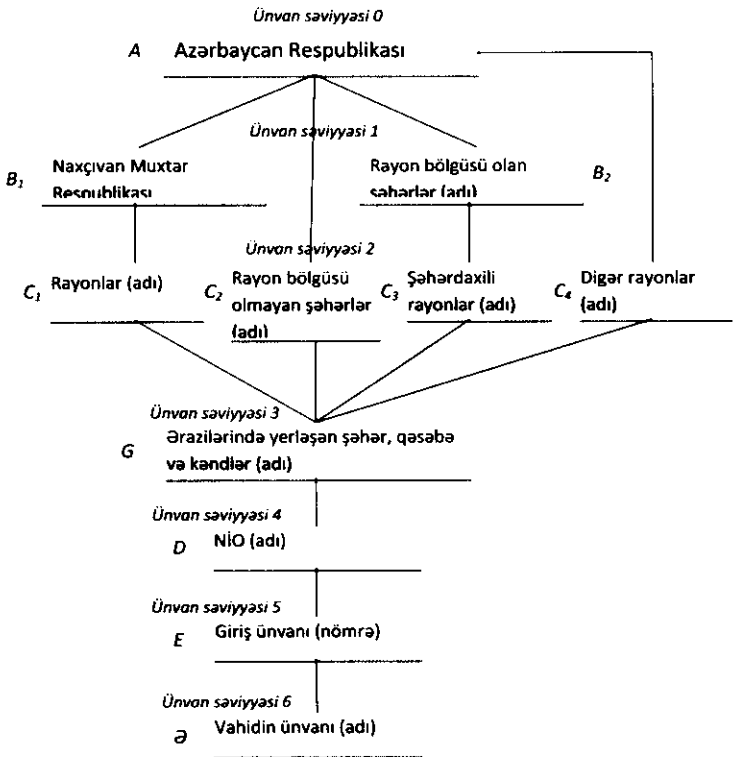
Ünvan formalaşdırılarkən digər göstəricilərlə paralel obyektin yerləşdiyi ərazi vahidlərinə dair göstəricilərdən də istifadə olunur.

Ünvan göstəriciləri (rekvizitləri) ünvan obyektinin yerləşdiyi ərazinin ünvanla bağlı bir neçə göstəricisini özündə ehtiva edir: ərazi vahidinin poçt indeksi, ölkənin adı, muxtar respublikanın adı, rayonun, şəhərin, şəhər tipli qəsəbənin, qəsəbənin, kəndin adı, nəqliyyat infrastrukturunu obyektinin adı, daşınmaz əmlak obyektinin giriş nömrəsi, habelə, vahidin ünvan nömrəsi (daxili ünvan). Ünvanlar bu kimi atributların müxtəlif kombinasiyalı birləşmələrindən formalaşır.

Ünvan göstəriciləri ünvan axtaranlara dəstək verməlidir. Yəni ünvan göstəriciləri insanların axtardıqları məkana rahat çatmalarını təmin edən bir ünvanın formalaşmasına xidmət etməlidir.

Ünvan göstəricilərinin formalaşma ardıcılığına nəzər salaq. Azərbaycan Respublikasında ünvanı formalaşdıran komponentlərin düzülüş və yazılış ardıcılıqlarını məyyənləşdirmək məqsədi ilə tərəfi-

Şəkil 2.
Ünvan
səviyyələri

mizdən bu göstəricilər ünvan səviyyələri üzrə təsnifatlaşdırılmışdır (Bax: Şəkil 2).

Obyektin ünvan göstəricilərindən biri də **poçt indeksidir**. Poçt indeksi ünvana əlavə edilən hərf və rəqəm birləşməsidir. Poçt indeksi poçt rabitəsi xidmətinin təşkili üçün yazışmaların çeşidlənməsini asanlaşdırmaq məqsədilə tətbiq edilir. Yazışmalarda ilk ünvan atributunun qarşısında poçt rabitəsi obyektlərinə verilmiş poçt indeksi yazılır. Azərbaycanda poçt indeksi AZ hərf birləşməsinə 4 rəqəmli ədədi əlavə etməklə formalaşır. Məsələn: AZ1500, AZ2000.

Cədvəl 1. Ünvan yazılışlarının təsnifat quruluşlarına görə formalaşdırılması

1	2	3	4	
			Tam	İxtisarla
0.	(A) Ölkə	0	Azərbaycan Respublikası	Azərbaycan Respublikası
I.	(B1) Muxtar respublika	0+1 (B1)	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan Muxtar Respublikası	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan MR
I	(B2) Rayon bölgüsü olan şəhərlər: Bakı Gəncə	0+1 (B2)	Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri	Azərbaycan Respublikası, Bakı ş.
2	(C1) Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayonları: Babək Culfa Kəngərli Ordubad Sədərək Şahbuz Şərur	0+1 (B1) +2 (C1)	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan Muxtar Respublikası, Şərur rayonu	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan MR, Şərur r.

1	2	3	4	5
2	(C2) Rayon bölgüsü olmayan şəhərlər (Lənkəran, Şəki, Yevlax istisna olmaqla): Sumqayıt Mingəçevir Xankəndi Şirvan Naftalan	0+2 (C2)	Azərbaycan Respublikası, Sumqayıt şəhəri	Azərbaycan Respublikası, Sumqayıt ş.
2	(C3) Rayon bölgüsü olan şəhərlərin rayonları: (Bakı şəhəri üzrə Səbail, Binəqədi, Nizami, Xətai, Suraxanı, Xəzər, Yasamal, Qaradağ, Pirallahı, Nəsimi, Nərimanov, Sabunçu rayonları; Gəncə şəhəri üzrə Nizami, Kəpəz rayonları)	0+1 (B2) + +2 (C3)	Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, Səbail rayonu	Azərbaycan Respublikası, Bakı ş., Səbail r.
2	(C4) Digər rayonlar: 1. Abşeron rayonu . . 56. Lənkəran rayonu 57. Şəki rayonu 58. Yevlax rayonu 59. Zərdab rayonu	0+2 (C4)	Azərbaycan Respublikası, Abşeron rayonu	Azərbaycan Respublikası, Abşeron r.

1	2	3	4	5
3	2-ci ünvan səviyyəsi olan məkanlarda yerləşən şəhər, qəsəbə və kəndlər.	0+1 (B1) + +2 (C1) + +3 (G)	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan Muxtar Respublikası, Şərur rayonu, Düdəngə kəndi	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan MR, Şərur r., Düdəngə k.
		0+2 (C2) + +3 (G)	Azərbaycan Respublikası, Sumqayıt şəhəri, Corat qəsəbəsi	Azərbaycan Respublikası, Sumqayıt ş., Corat q.
		0+1 (B2) + +2 (C3) + +3 (G)	Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, Biləcəri qəsəbəsi	Azərbaycan Respublikası, Bakı ş., Binəqədi r., Biləcəri q.
		0+2 (C4) + 3 (G)	Azərbaycan Respublikası, Cəlilabad rayonu, Göytəpə şəhəri	Azərbaycan Respublikası, Cəlilabad r., Göytəpə ş.
4	Nəqliyyat infrastrukturunu obyektinin adı	0+1 (B1) + +2 (C1) +3 (G) +4 (D)	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan Muxtar Respublikası, Şərur rayonu, Düdəngə kəndi, Əzizəğa Əbilov küçəsi	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan MR, Şərur r., Düdəngə k., Əzizəğa Əbilov küç.
		0+2 (C2) + +3 (G) +4 (D)	Azərbaycan Respublikası, Sumqayıt şəhəri, Corat qəsəbəsi, Azadlıq prospekti	Azərbaycan Respublikası, Sumqayıt ş., Corat q., Azadlıq pr.

1	2	3	4	5
		0+1 (B2) + +2 (C3) +3 (G) +4 (D)	Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, Biləcəri qəsəbəsi, İnşaatçılar küçəsi	Azərbaycan Respublikası, Bakı ş., Binəqədi r., Biləcəri q., İnşaatçılar küç.
		0+2 (C4) + +3 (G) +4 (D)	Azərbaycan Respublikası, Cəlilabad rayonu, Göytəpə şəhəri, Məktəbli küçəsi	Azərbaycan Respublikası, Cəlilabad r., Göytəpə ş., Məktəbli küç.
5	Girişin ünvan nömrəsi	0+1 (B1) + +2 (C1) +3G+4 (D) +5 (E)	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan Muxtar Respublikası, Şərur rayonu, Düdəngə kəndi, Əzizəğa Əbilov küçəsi, 33	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan MR, Şərur r., Düdəngə k., Əzizəğa Əbilov küç., 33
		0+2 (C2) + +3 (G) +4 (D) +5 (E)	Azərbaycan Respublikası, Sumqayıt şəhəri, Corat qəsəbəsi, Azad- lıq prospekti, 66	Azərbaycan Respublikası, Sumqayıt ş., Corat q., Azadlıq pr., 66
		0+1 (B2) + +2 (C3) +3 (G) + 4 (D) +5 (E)	Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, Biləcəri qəsəbəsi, İnşaat- çılar küçəsi, 25	Azərbaycan Respublikası, Bakı ş., Binəqədi r., Biləcəri q., İnşaatçılar küç., 25
		0+2 (B4) + +3 (G) +4 (D) +5 (E)	Azərbaycan Respublikası, Cəlilabad rayonu, Göytəpə şəhəri, Məktəbli küçəsi, 16	Azərbaycan Respublikası, Cəlilabad r., Göytəpə ş., Məktəbli küç., 16

1	2	3	4	5
6	Vahidin ünvanı	0+1 (B1) + +2 (C1) +3 (G) +4 (D) +5 (E) +6 (Ə)	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan Muxtar Respublikası, Kəngərli rayonu, Qıvraq qəsəbəsi, Sabir küçəsi, 33, mt. 2, m. 3	Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan MR, Kəngərli r., Qıvraq q., Sabir küç., 33, mt. 2, m. 3
		0+2 (C2) + +3 (G) +4 (D) +5 (E) +6 (Ə)	Azərbaycan Respublikası, Sumqayıt şəhəri, Corat qəsəbəsi, Azadlıq prospekti, 66, mt. 5, m. 3	Azərbaycan Respublikası, Sumqayıt ş., Corat q., Azadlıq pr., 66, mt. 5, m. 3
		0+1 (B2) + +2 (C3) +3 (G) +4 (D) +5 (E) +6 (Ə)	Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, Biləcəri qəsəbəsi, İnşaatçılar küçəsi, 25, mt. 6, m. 1	Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, Binəqədi r., Biləcəri q., İnşaatçılar küç., 25, mt. 6, m. 1

Qeyd etmək lazımdır ki, respublikadaxili yazışmalarda ünvan atributu kimi «Azərbaycan Respublikası», «Naxçıvan MR» söz birləşmələrini göstərməmək də olar.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, yeni ünvanvermə qaydalarına görə, ünvan obyektini kimi daşınmaz əmlak obyektinin özü yox, onun girişi (girişləri) çıxış edir. Bu girişlər isə təyinatına uyğun olaraq 2 növə bölünür: 1) daşınmaz əmlak obyektinin (binanın, torpaq sahəsinin) girişi; 2) binadaxili obyektin - vahidin girişi (məs., hündürmərtəbəli çoxmənzilli binada mənzilin girişi). Bu yanaşmaya görə, 2 növ ünvan formalaşır: **1) giriş ünvanı; 2) vahidin ünvanı.**

Giriş ünvanı – bina və ya torpaq sahəsinin girişinə (girişlərinə)

verilir. Bir neçə girişi olan bir bina və ya torpaq sahəsi obyektinə bir və ya bir neçə giriş ünvanı verilə bilər. Bina girişləri özləri 2 növə bölünür: **əsas giriş; ikinci dərəcəli giriş.**

Əsas giriş – çoxmənzilli yaşayış binalarına, ayrıca tikilmiş mehmanxanalara, iş mərkəzlərinə və s. tikililərin içərisinə daxil olmaq üçün istifadə olunan girişdir.

İkinci dərəcəli giriş – tikilinin təyinatına uyğun olaraq əsas girişi başqa olub, binalarda arakəsmələrlə ayrılmış qeyri-yaşayış obyektlərindən istifadə üçün olan girişdir.

Vahidin ünvanı binadaxili ünvan obyektlərinin ünvanıdır. Vahidin ünvanı yalnız bir giriş ünvanı ilə bağlı ola bilər.

Ünvan nömrələri tam və müsbət (natural) ədədlər olmaqla, ünvanın vacib tərkib hissələridirlər. Azərbaycanda yeni qaydalara uyğun aparılan ünvan işində iki növ ünvan nömrələrindən istifadə edilir: **sərbəst ünvan nömrəsi və birləşmiş ünvan nömrəsi.**

Sərbəst ünvan nömrəsi – yalnız natural ədəddən ibarət olan ünvan nömrəsidir: 1, 2,... 110, 111 və s.

Birləşmiş ünvan nömrəsi – rəqəmə əlavə edilmiş hərfi də özündə cəmləşdirən ünvan nömrəsidir: 1A, 2B, 95C, 128M və s. Birləşmiş nömrələr ünvan məkanını, ünvanvermə imkanlarını genişləndirmək məqsədi ilə tətbiq edilir.

Daşınmaz əmlak obyektlərinin girişlərinin ünvanları **vahidlik, unikalıq və mötəbərlik (etibarlıq)** tələblərinə cavab verməlidir.

Ünvanın **vahidlik** xüsusiyyəti tələb edir ki, daşınmaz əmlak obyektinin hər bir girişinin yalnız bir rəsmi ünvanı və onun bir yazılış forması olmalıdır.

Ünvanın **unikallığı** – eyni bir inzibati ərazi vahidində ayrı-ayrı daşınmaz əmlak obyektinin girişlərinin eyni ünvana malik olmasını istisna edir.

Ünvan işində **mötəbərlik (etibarlıq)** tələbinin məğzi ondan ibarətdir ki, daşınmaz əmlak obyektlərinin girişlərinə ünvanların verilməsi, dəyişdirilməsi, qorunub saxlanması və ləğv edilməsi rəsmi qaydalara əsasən aparılmalıdır, ünvan işinin nəticələri doğru, dürüst olmalı və bu məlumatların dürüstlüyü üçün məsuliyyət müəyyən edilməlidir.

YADDA SAXLA: Daşınmaz əmlak obyektinin girişinin birqiymətli, unikal, dəqiq, rəsmi və təsnifat quruluşuna uyğun yazılışa malik ünvanı olmalıdır.

Azərbaycanda ünvan istifadəçiləri böyük fiziki və hüquqi şəxslər dairəsini özündə ehtiva edir. Ölkəmizdə Ünvan Reyestri İnformasiya Sistemi həm fərdi ünvan istifadəçisini məlumatla təmin edir, həm də digər dövlət orqanlarının informasiya sistemləri ilə informasiya mübadiləsi aparmağa imkan verir.

FƏSİL 2

ÜNVANVERMƏ İŞİNİN İSTEHSALAT PROSESİ

2.1. ÜNVANVERMƏ İŞİNİN İSTEHSALAT PROSESİNİN MƏRHƏLƏLƏRİ

Ünvanvermə işi ünvanların təyin olunması və ünvan göstəricilərinin yazıldığı lövhələrin hazırlanıb ünvanı tapmağa imkan yaradacaq münasib yerlərə quraşdırılması işidir.

Ünvanvermə işi 2 səviyyədə aparıla bilər: 1) Sistemativ (kütləvi) ünvanvermə işi; 2) sporadik (fərdi) müraciətlər əsasında aparılan ünvanvermə işi.

Ayrı-ayrılıqda hər iki hal üçün ünvanvermə işlərinin istehsalat proseslərinə nəzər salaq.

Sistemativ ünvanvermə işinin istehsalat prosesi aşağıdakı mərhələlərdən ibarətdir:

1) Hazırlıq işləri; 2) Çöl işləri; 3) Kameral işlər; 4) Ünvan lövhələrinin istehsalına dair sifarişin verilməsi ilə bağlı hazırlıq işləri; 5) Ünvan lövhələrinin istehsalı üçün sifarişin verilməsi; 6) Lövhələrin qəbulu və quraşdırılması ilə bağlı işlər; 7) Lövhələrin quraşdırılması işindən sonrakı kameral işlər (*Bax: Cədvəl 2*).

Hazırlıq işləri mərhələsi. Ünvan işinin başlanğıcında yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən təqdim edilmiş nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin (küçələrin, prospektlərin) adları, başlanğıc, son nöqtələri, coğrafi yerləşməsi, onların coğrafi koordinatları (X, Y), parametrləri (eni, uzunluğu) barədə məlumatlar ünvan orqanı tərəfindən təhlil edilir və çöl ünvantəyinetmə işi üçün plan-kartoqrafik və digər materiallar hazırlanır.

Yuxarıda sadalanan məlumatların müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən təqdim edilmədiyi təqdirdə, ünvan orqanı tərəfindən nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin (küçələrin, prospektlərin) başlanğıc, son nöqtələri ortofotoxəritələr üzərində müəyyənləşdirilir, onların parametrləri (eni, uzunluğu), coğrafi koordinatları (X, Y) təyin edilir və təsdiq üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına göndərilir.

Təqdim edilən bu məlumatlar təsdiq edildikdən sonra sistemləşdirilir, ÜRİS-ə daxil edilir və çöl ünvanvermə məqsədləri üçün materialların hazırlanması işi icra edilir.

Çöl işləri mərhələsində daşınmaz əmlak obyektlərinin girişlərinə ünvan nömrələri təyin edilir, daxili ünvan nömrələri müəyyənləşdirilir.

Kameral işlər mərhələsində çöldə təyin edilmiş və toplanmış ünvan məlumatlarının keyfiyyətinə nəzarət edilir, məlumatlar qəbul edilir və ÜRİS-ə işlənir.

Cədvəl 2. Sistematik ünvanvermə işinin istehsalat prosesi

Mərhələ	Mərhələnin adı	Mərhələdə icra olunan işin məzmunu
1	2	3
I	Hazırlıq işləri	1.1. ünvanvermə işi üçün zəruri sənədlərin təhlili, sistemləşdirilməsi və ünvan təyini işi üçün plan-kartografik və digər materialların hazırlanması
II	Çöl işləri	2.1. Çöl şəraitində daşınmaz əmlak obyektlərinin girişlərinə ünvan nömrələrinin təyini 2.2. Daxili ünvan nömrələrinin təyini
III	Kameral işlər	3.1. Çöldə toplanmış məlumatların keyfiyyətinin yoxlanılması və qəbulu 3.2. Məlumatların (ünvan nömrələrinin) ÜRİS-ə işlənməsi
IV	Ünvan lövhələrinin istehsalına sifarişin verilməsi ilə bağlı hazırlıq işləri	4.1. Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin adları ilə bağlı təhlillərin aparılması, çatışmazlıqların aradan qaldırılması
V	Ünvan lövhələrinin istehsalı üçün sifarişin hazırlanması	5.1. Ünvan lövhələrinin istehsalına dair sifariş materiallarının hazırlanması və istehsalçı şirkətə təqdim edilməsi 5.2. İstehsalçının dizayn materiallarının yoxlanılması və istehsalçıya sifarişin son variantda verilməsi
VI	Lövhələrin qəbulu və quraşdırılması ilə bağlı işlər	6.1. İstehsal edilmiş ünvan lövhələrinin keyfiyyətinin yoxlanılması və qəbulu 6.2. Ünvan lövhələrinin quraşdırılması işinə nəzarət etmək, metodiki köməkliklər göstərmək, quraşdırma prosesində «ünvan nömrələnməsindəki sürüşmələr»i qaydaya salmaq
VII	Lövhələrin quraşdırılması işindən sonrakı kameral işlər	7.1. Ünvan lövhələrinin quraşdırılması işi başa çatdırıldıqdan sonra ünvan məlumat bazasında müvafiq təshih (korrektə) işlərinin aparılması

Ünvan lövhələrinin istehsalına dair sifarişin verilməsi ilə bağlı hazırlıq işləri mərhələsində küçə, prospekt adlarının müasir dövrün tələblərinə uyğunluğu təhlil edilir, onların yazılışları ilə bağlı orfoqrafik tələblərə riayət edilib-edilməməsi məsələsini araşdırmaq üçün müvafiq strukturlara rəyə göndərilir, zərurət yarandıqda NİO adlarının dəyişdirilməsi ilə bağlı təkliflərlə müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına müraciət edilir.

Ünvan lövhələrinin istehsalı üçün sifarişin hazırlanması mərhələsində 2 iş icra edilir: ünvan lövhələrinin istehsalına dair sifariş materialları hazırlanır və istehsalçı şirkətə təqdim edilir; istehsalçıdan dizayn materialları qəbul edilir, yoxlanılır və istehsalçıya sifariş son variantda təqdim edilir.

Lövhələrin qəbulu və quraşdırılması ilə bağlı işlər mərhələsində istehsal edilmiş ünvan lövhələrinin keyfiyyətinə nəzarət etməklə onlar quraşdırmaya qəbul edilir.

Ünvan lövhələrinin sifarişçisi quraşdırma işinə nəzarət edir, quraşdırıcılara metodiki köməkliklər göstərir, quraşdırma prosesində «ünvan nömrələnməsindəki sürüşmələr»i qaydaya salır.

Lövhələrin quraşdırılması işindən sonrakı kameral işlər mərhələsində zərurət yaranarsa, elektron ünvan bazasında müvafiq təshih (korrektə) işləri aparılır.

Sporadik (fərdi müraciət əsasında) ünvanvermə işinin icra mərhələləri mövcud qanunvericiliyə görə belə müəyyənləşib:

- 1) *Daşınmaz əmlak obyektinə ünvan verilməsi üçün onun mülkiyyətçisi (sahibi) və ya qanunvericiliyə uyğun verilmiş etibarnamə əsasında onu təmsil edən şəxsin ərizəsinin qəbulu;*
- 2) *ÜRİS-ə daxil olmaqla kameral şəraitdə ünvantəyinetmə işini icra etmək mümkündürsə, ünvan nömrəsinin təyini;*
- 3) *Çöl müayinə işlərinə zərurət yarandığı təqdirdə:*
  - a) *kameral şəraitdə çöl ünvantəyinetmə işlərinin aparılması üçün hazırlıq işləri (plan-kartoqrafik materialların hazırlanması);*
  - b) *yerdə (naturada) ünvan nömrəsinin təyini;*
- 4) *Kameral şəraitdə ünvan məlumatlarının ÜRİS-ə işlənməsi;*
- 5) *Sifarişçinin yeni təyin edilmiş ünvan barəsində məlumatlandırılması (kağız və ya elektron formada);*
- 6) *Ünvan lövhəsinin hazırlanması və quraşdırılması.*

2.2. NƏQLİYYAT İNFRASTRUKTURU OBYEKTlərİNƏ ADLARIN VERİLMƏSİ

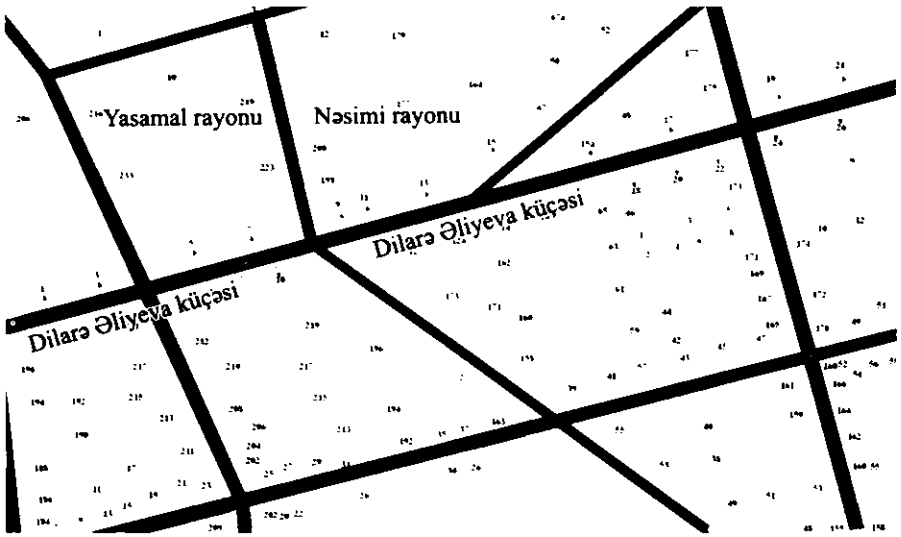
Ünvanların təyini işinə başlamazdan öncə **nəqliyyat infrastrukturuna obyektlərinə adların verilməsi işi həyata keçirilməlidir**. Nəqliyyat infrastrukturuna obyektləri (NİO) dedikdə, küçələr (o cümlədən, nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti üçün məhdudlaşdırılmış küçələr), prospektlər, avtomobil yolları, meydan və bulvarlar başa düşülür.

Ərazi quruluşu və inzibati ərazi bölgüsü haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununun 9.8-ci maddəsinə əsasən, prospekt, küçə, meydan və müvafiq ərazi vahidinin digər tərkib hissələrinə ad verilməsi və onların adlarının dəyişdirilməsi həmin ərazinin əhalisinin rəyi nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən həyata keçirilir. Nəqliyyat infrastrukturuna obyektlərinin adları müasir dövrün tələblərinə və standartlarına cavab verməli, cəmiyyətimizin ictimai –siyasi həyatında müstəsna fəaliyyətləri olmuş şəxsiyyətlərin adlarını, tariximizi, adət-ənələri özündə əks etdirməlidirlər.

Bu baxımdan, nəqliyyat infrastrukturuna obyektlərinə adların verilməsi və onların adlarının dəyişdirilməsi aşağıdakılara riayət etməklə həyata keçirilməlidir:

- *verilən ad ünvan sisteminin tələblərinə uyğun olmalıdır;*
- *ad yerli adlandırma ənənələrinə əsaslanmalıdır;*
- *ad ərazinin məzmunu ilə vəhdət təşkil etməlidir;*
- *ad təhqiredici və gülüşdoğuran olmamalıdır;*
- *adlar bir-birindən fərqlənməlidirlər və yazmaq, oxumaq, tələffüz etmək baxımından asan olmalıdırlar;*
- *tarixi landşaftın və mədəni irs obyektlərinin çoxluq təşkil etdiyi yerlərdə ərazinin mədəni-tarixi həyatı ilə əlaqəli olan qədim məkan adlarının verilməsi üstünlük təşkil etməlidir;*
- *advermədə gender bərabərliyi tələbi nəzərə alınmalıdır;*
- *hər bir ərazi vahidinin daxilində NİO-ların adları fərdi (unikal) olmalıdır və bir ərazi vahidinin hüdudları daxilində eyni ad birdən çox meydana, bulvara, prospektə, küçəyə verilə bilməz;*
- *müxtəlif ərazi vahidlərinin hüdudları daxilində olan eyniadlı küçələr, prospektlər, meydanlar və bulvarlar arasındakı ən yaxın məsafə 5 km-dən az olmamalıdır.*

Qonşu ərazi vahidlərinin aidiyyəti qurumları həmin ərazi vahidlərinin sərhədləri ilə kəsişən NİO-ların adlandırılmasını əlaqəli şəkildə hə-

Şəkil 3. Bir NİO-nun iki rayonun ərazisində yerləşməsi halı

yata keçirməlidirlər. Ünvan lövhələrinin normal dizaynının təmin edilməsi üçün NİO-nun adı ən çox 3 sözdən ibarət olmalıdır.

NİO-nun bir hissəsi iki ərazi vahidi arasındakı sərhədlə kəşidiyi zaman həmin hissə o şərtlə həmin adla davam edən bir NİO sayılır ki, NİO-nun adı hər iki ərazi vahidində eyni olsun (*Bax: Şəkil 3*).

Çoxsaylı nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin adlarının təhlili göstərir ki, NİO-lara advermə işində aradan qaldırılması bir sıra çatışmazlıqlar mövcuddur:

a) bəzi küçələrə, prospektlərə adların verilməməsi, yəni adsız NİO-ların mövcudluğu; b) vaxtilə verilmiş NİO adlarının müasir dövrün tələblərinə cavab verməməsi; c) NİO adının ərazinin məzmunu ilə vəhdət təşkil etməməsi; ç) NİO adlarının tam olmaması; d) advermədə gənder bərabərliyinin qorunmaması.

NİO istifadəyə verildiyi, NİO-nun adı dəyişdirildiyi, NİO-ların birləşdiyi (bölündüyü) hallarda müvafiq icra hakimiyyəti orqanı 3 gün müddətində Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsini bu barədə məlumatlandırmalıdır.

NİO-nun ilk dəfə istifadəyə verilməsi halında, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təqdim olunan məlumatda NİO-nun orfoqrafik

qaydalara riayət edilməklə yazılmış və üç sözdən çox olmayan adı, NİO-nun başlanğıc və son nöqtələrinin koordinatları (X, Y), NİO-nun ortofoto xəritə üzərində yerləşmə vəziyyəti, onun eni, uzunluğu göstərilir, NİO-ya verilən adı daşıyan şəxs, məkan, hadisə və s. barəsində qısa şərh verilir (*Bax: Cədvəl 3*).

NİO-ların birləşməsi halında müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təqdim olunan məlumatda birləşən obyektlərin adları, yeni yaranan NİO-nun adı, bu ad (şəxs, məkan) barəsində məlumat verilir, NİO-nun başlanğıc və son nöqtələrinin koordinatları göstərilir (*Bax: Cədvəl 4*).

NİO-nun bölünməsi hallarında, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təqdim olunan məlumatda bölünən NİO-nun adı, bölünmə nəticəsində əmələ gələn yeni NİO-ların adları, bu adları daşıyan şəxslər, məkanlar barəsində məlumat verilir, yeni yaranan NİO-ların başlanğıc və son nöqtələrinin koordinatları göstərilir (*Bax: Cədvəl 5*).

Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinə təqdim olunan məlumatlar içərisində NİO-ların yerləşdiyi rayonun (rayonların), şəhərin (şəhərlərin), qəsəbənin (qəsəbələrin) adları da öz əksini tapmalıdır.

Bu gün ünvan məlumatlarının mərkəzləşdirilmiş elektron bazasını yaratmaq, ünvan məlumatlarının elektron idarə edilməsini təmin etmək, digər dövlət reyestrləri ilə məlumat mübadiləsi aparmaq, ünvanvermə işini elektron xidmət sahələrindən birinə çevirmək məqsədilə, Azərbaycanda elektron ünvan sistemi yaradılmışdır (Ünvan Reyestri İnformasiya Sistemi barədə dərslinin III fəslində ətraflı məlumat veriləcəkdir). Bu sistem 2 cür məlumatlar toplusuna istinadən fəaliyyət göstərir: mətn ünvan məlumatları; qrafiki kadastr məlumatları. Müvafiq icra hakimiyyətləri orqanları tərəfindən təqdim edilən 3, 4, 5-ci cədvəllərdəki məlumatlar kameral şəraitdə ünvan işini aparan orqan tərəfindən təhlil edilir və ünvan sisteminin formalaşdırılması üçün sistmə daxil edilir.

Küçə və prospektlərin adlandırılması, onların sistmə yerləşdirilməsi ÜRİS-in fəaliyyətini təmin edən çoxsaylı vacib əməliyyatlardan birincisidir. Bu gün bu sahədə görüləsi hələ çox işlər var. Çoxsaylı adsız nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin mövcudluğu belə nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinə ünvan bağlılığı olan ünvan obyektlərinə ünvan təyinatmə işini əngəlləyir ki, bu da bütövlükdə ölkədə ünvan işinin təşkili və aparılması səviyyəsinə təsir edir.

**Cədvəl 3. İlk dəfə adlandırılan nəqliyyat infrastrukturunu obyektii (NİO) haqqında
MƏLUMAT**

1	Malik Əliyev	Müstəqil Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü ugrundə şəhid olmuşdur	15.09.2013	Gence Ş. Nizami r.	611043.161	4502431.648	611249.91	4502991.335	615	9
2	Etibar Əliyev	Müstəqil Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü ugrundə şəhid olmuşdur	15.09.2013	Gence ş. Nizami r.	611121.739	4502394.074	611158.974	4502664.587	273	8

**Cədvəl 4. Birləşmədən yaranan yeni nəqliyyat infrastrukturunu obyektləri (NİO) barədə
MƏLUMAT**

1	20 yanvar	20 yanvar faciəsinin şahidlərinin xatirəsini əbədiləşdirmək məqsədi ilə adları dırılıb	13.07.1990	Gence	-	613382,63	4502066,31	614219,02	4503526,30	1725	9
2	Cəfər Cabbarlı	Drama-turq,yazaçı	15.05.2001	Gence	-	614219,02	4503526,30	614366,32	4504038,47	534	9
3	Cəfər Cabbarlı	Drama-turq,yazaçı	20.11.2013	Gence	-	613382,63	4502066,31	614366,32	4504038,47	2259	9

**Cədvəl 5. Bölünən və bu bölünmədən yaranan yeni nəqliyyat infrastrukturunu
obyektləri (NİO) haqqında
MƏLUMAT**

1	Səməd Vurğun	Xalq şairi	20.02.1978	Gəncə	-	615746,896	4502618,947	615827,87	4502715,030	807	8
2	Əmin Sa- bitoğlu	Bəstəkar	15.06.2013	Gəncə	-	615827,871	4502715,030	616049,00	4502975,396	341	8
3	Səməd Vurğun	Xalq şairi	15.06.2013	Gəncə	-	615746,896	4502618,947	616049,00	4502975,396	466	8

2.3. NƏQLİYYAT İNFRASTRUKTURU OBYEKTLƏRİNİN ÜNVANLA BAĞLI MƏKAN GÖSTƏRİCİLƏRİ VƏ ONLARIN TƏYİNİ ÜSULLARI

Avtomobil yolları dövlətin, bələdiyyələrin, ayrı-ayrı fiziki və hüquqi şəxslərin nəqliyyata olan müxtəlif tələbatını ödəməyə xidmət edir. Bu yollar yaşayış məntəqələrinin (şəhər, qəsəbə, kənd və s.) içərisindən keçərkən prospekt, küçə statuslarını alır. Ona görə də bu yollar təkcə yük və sərnişindaşımaları üçün istifadə edilmir, həm də ünvan axtarışını həyata keçirmək üçün zəruri infrastruktur obyektidir. Ünvan işinin müvəffəqiyyətli həlli, küçə və prospektlərin ünvanla bağlı bir çox göstəricilərinin təyin edilməsini zəruri edir. Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin ünvanla bağlı göstəriciləri aşağıdakılardır:

- *NİO-nun başlanğıcı (başlanğıc nöqtəsi), onun koordinatları*
- *NİO-nun sonu (son nöqtəsi), onun koordinatları*
- *NİO-nun mərkəzi xətti*
- *NİO-ların kəsişmə nöqtələri, onların koordinatları*

Yaşayış məntəqələrində küçələrə, prospektlərə müəyyən edilmiş qaydada ad verilməsi zamanı **NİO-ların başlanğıcı və sonu** yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən müəyyənləşdirilir.

NİO-nun sıfır kilometr işarəsi hesab edilən və onun mərkəzi xətti üzərində yerləşən nöqtəsi **NİO-nun başlanğıc nöqtəsi** hesab olunur.

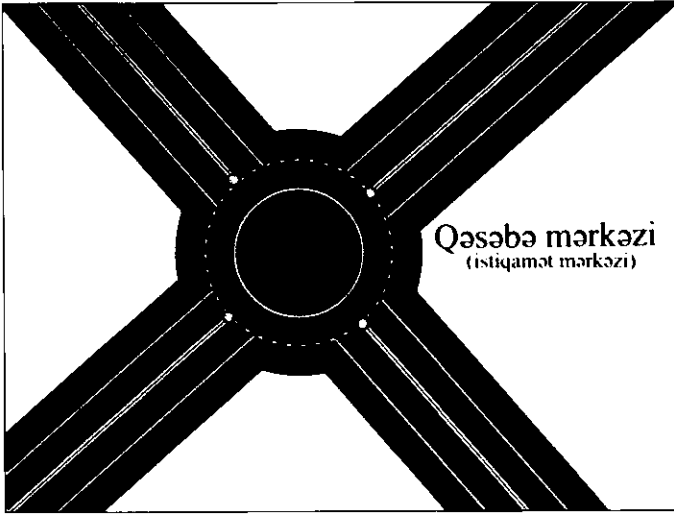
NİO-nun sonunun digər NİO-larla birləşməsi zamanı, bu NİO-nun mərkəzi xəttinin birləşdiyi NİO-nun mərkəzi xətti ilə kəsişmə nöqtəsi **NİO-nun son nöqtəsi** hesab olunur.

NİO-nun sonu digər NİO-lara birləşmədiyi hallarda, NİO-nun sonunda mərkəzi xəttin birləşdiyi obyektə ilk təmas nöqtəsi **NİO-nun son nöqtəsi** hesab olunur.

NİO-ların yuxarıdakı göstəricilərinin təyini üçün NİO-nun yerləşdiyi ərazidə **istiqamət mərkəzinin** müəyyənləşdirilməsinə ehtiyac yaranır. İstiqamət mərkəzi — yaşayış məntəqəsinin önəmli, mərkəzi yerlərində NİO-ların başlanğıcı üçün istinad olunan məkandır.

NİO-ların istiqamətlərinin təyin edilməsi üçün əvvəlcə yaşayış məntəqəsinin mərkəzi (önəmli bir yeri) istiqamət mərkəzi kimi qəbul edilir (*Bax: Şəkil 4*).

NİO-nun istiqamət mərkəzinə yaxın olan ucu NİO-nun başlanğıcı, NİO-nun istiqamət mərkəzinə uzaq olan ucu isə NİO-nun sonudur. Əra-

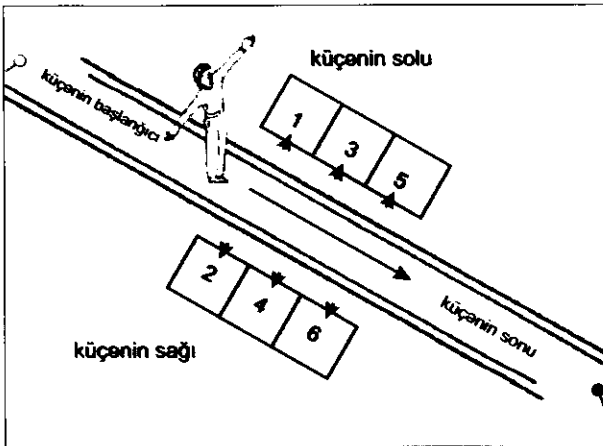
Şəkil 4.
Ünvanəyinetmədə
istiqaət mərkəzi

zisi böyük olan yaşayış məntəqələrində bir neçə belə istiqamət mərkəzi ola bilər.

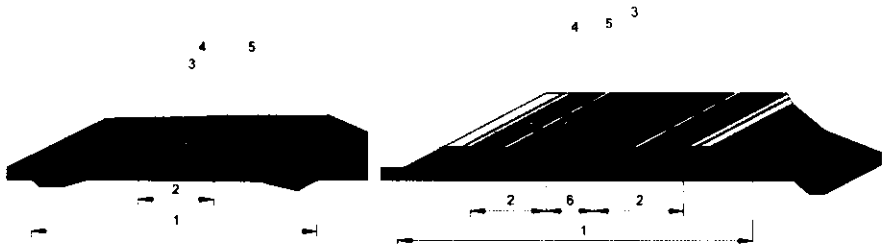
NİO-nun sağı və solu onun başlanğıcından sonuna doğru istiqamət üzrə təyin edilir – küçənin başlanğıcından sonuna baxan şəxsin sağı küçənin sağı, solu küçənin soludur (*Bax: Şəkil 5*). NİO-nun sağının və solunun təyini, ünvan işini aparan orqana girişlərə ünvanlar təyin edərkən nömrələrin tək və ya cüt olmasını müəyyənləşdirmək üçün vacibdir. Belə ki, NİO-nun sol tərəfindəki girişlərə tək, sağ tərəfindəki girişlərə

isə cüt nömrələr təyin edilir.

Şəkil 5. NİO-nun istiqamət göstəriciləri

Avtomobil yollarına həsr edilmiş xüsusi ədəbiyyatdan (13) istifadə etməklə yolun plan və profilindəki bəzi elementlərin (yolun en kəsiyi, yolun oxu, yolun hərəkət hissəsi, ayırıcı zolaq) anlayışlarına nəzər salmaq.

- 1 – torpaq yatağı
- 2 – yolun hərəkət hissəsi
- 3 – yolun oxu (mərkəz xətti)

- 4 – hərəkət hissəsinin oxu
- 5 – hərəkət zolağı
- 6 – ayırıcı zolaq

Şəkil 6. NİO-nun en kəsiyinin elementləri

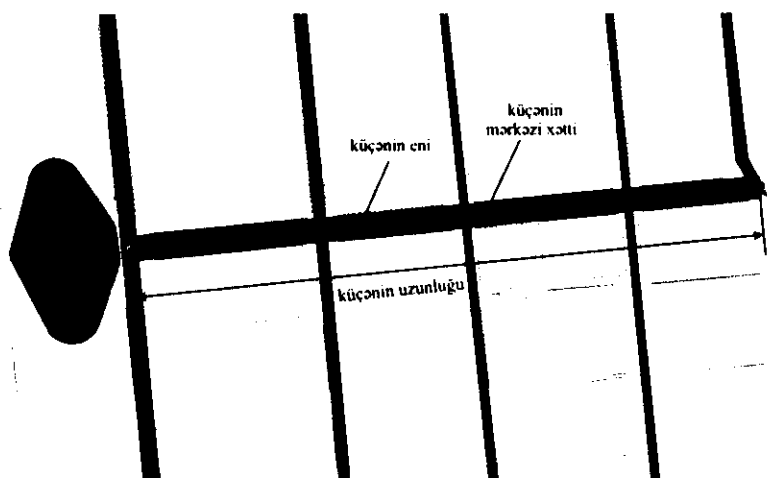
Yolun oxuna perpendikulyar olan kiçik miqyasda şaquli müstəvidə təsvir edilən kəsiyə yolun en kəsiyi deyilir.

Yolun en kəsik ölçüləri yolun oxuna təsbit edilir. Yol səthi zolağının məlum sərhədlərində avtomobilin hərəkətini təmin edən bərkidilmiş sahəyə hərəkət hissəsi deyilir. Yol təsərrüfatı praktikasında hərəkət şiddətindən asılı olaraq yolun hərəkət hissəsi bir, iki, üç və daha çox zolaqlı ola bilər. Birzolaqlı avtomobil yollarında yolun oxu şərti xətt kimi yolun hərəkət hissəsinin tən ortasından keçən xətdir (*Bax: Şəkil 6*).

— yolun mərkəzi xətti

Şəkil 7. NİO –nün mərkəzi xətti

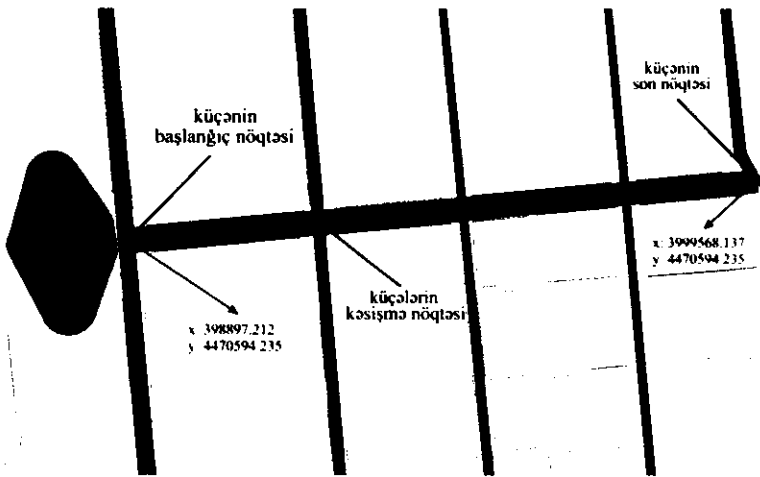
Şəkil 8. NİO-nun həndəsi ölçüləri

Sürətli magistrallarda və birinci dərəcəli yollarda avtomobillərin hərəkəti üçün ayrılan hissə hər iki istiqamət üçün müstəqil olur. Hərəkətin təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədi ilə müstəqil hərəkət hissələri arasında yol örtüyünün yüksəkliyinə nisbətən daha yüksək və ya aşağı yüksəklikdə, məlum enə malik və avtomobillərin girişinə qadağan edilən ayırıcı zolaq inşa olunur. Nəqliyyatın hərəkəti üçün ayrılan hissə hər iki istiqamət üçün müstəqil olduğu halda, NİO-nun mərkəzi xətti (yolun oxu) ayırıcı zolağın tən ortasından keçən xətdir. Beləliklə, NİO-nun mərkəzi xətti onun hərəkət hissəsinin tən ortasından keçən şərti xətt olmaqla, hərəkət hissəsinin eninə və ya yol örtüyünün xarici kənarları arasında olan məsafəyə görə təyin edilir (Bax: Şəkil 7, 8).

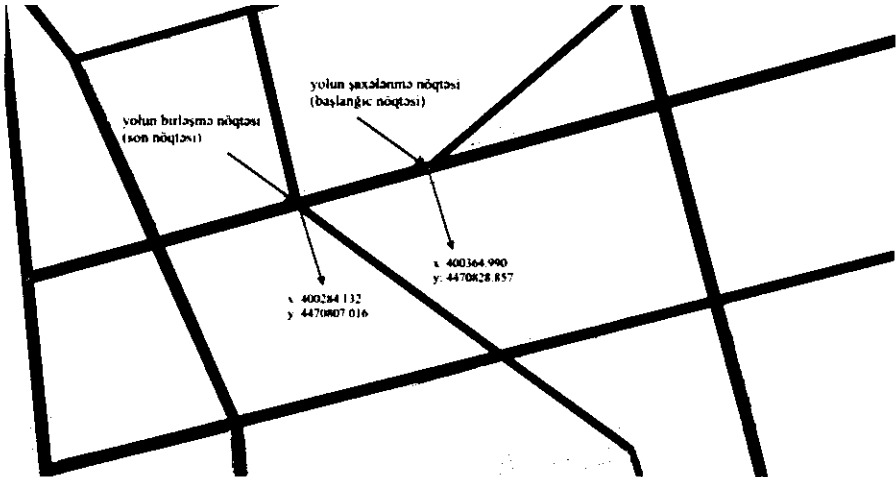
ÜRİS-in normal fəaliyyətini təmin etmək üçün, ünvan işinə «nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin mərkəzi xətlərinin kəsişmə nöqtələri» anlayışı gətirilmişdir. NİO-ların kəsişmə nöqtələri dedikdə, NİO-ların mərkəzi xətlərinin kəsişmə nöqtələri nəzərdə tutulur.

NİO-ların birləşməsi (şaxələnməsi) zamanı birləşmə (şaxələnmə) nöqtəsi kimi birləşən (şaxələnen) NİO-nun mərkəzi xəttinin birləşdiyi (şaxələndiyi) NİO-nun mərkəzi xətti ilə kəsişmə nöqtəsi götürülür (Bax: Şəkil 9, Şəkil 10).

NİO-ların başlanğıc və son nöqtələri, mərkəzi xətləri, kəsişmə nöqtələri, onların koordinatları və həndəsi ölçüləri rəqəmsal kadastr xəritələrinə istinadən müəyyən edilir.

Şəkil 9. NİO-nun ünvanla bağlı bəzi məkan göstəriciləri

Şəkil 10. NİO-nun ünvanla bağlı bəzi məkan göstəriciləri

2.4. DAŞINMAZ ƏMLAK OBYEKTLƏRİNİN GİRİŞLƏRİNƏ ÜNVAN NÖMRƏLƏRİNİN TƏYİNİ ÜSULLARI

Daşınmaz əmlak obyektlərinin girişlərinə ünvan verilməsi zamanı aşağıdakı nömrələmə prinsipləri əsas götürülür:

NİO-nun başlanğıcından sonuna doğru nömrələmə prinsipi. Bu prinsip ünvanların təyin olunması zamanı nömrələmənin NİO-nun başlanğıcından sonuna doğru istiqamətdə aparılmasını nəzərdə tutur. Bə-

zən insanlar «yolun başlanğıcından sonuna doğru istiqamət» ilə «nəqliyyat vasitələrinin hərəkət istiqamətləri»ni səhv salırlar. **YADDA SAXLA: Küçənin başlanğıcından sonuna doğru istiqamət ilə nəqliyyat vasitələrinin hərəkət istiqaməti üst-üstə düşməyə bilər. Nömrələmə küçənin başlanğıcından sonuna doğru aparılır.**

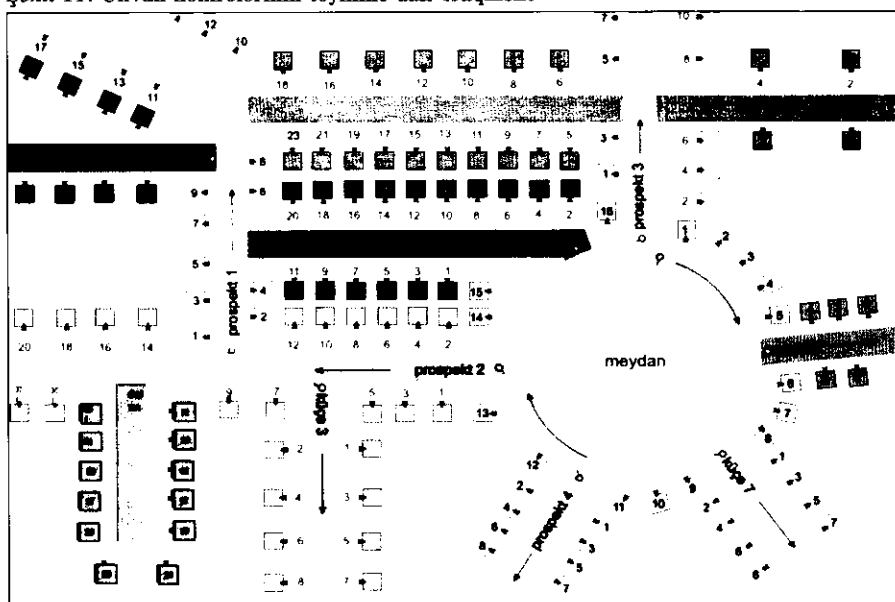
Məsafə prinsipi. Bu prinsip NİO-nun hər hansı bir hissəsində ünvan obyektlərinin sonradan yaranacağı təqdirdə boş qalan ərazinin məsafədən asılı olaraq bölgüsünün aparılmasını və boş sahədə ehtiyat ünvan nömrələnməsini nəzərdə tutur.

Giriş prinsipi. Bu prinsip daşınmaz əmlak obyektinin ünvanının fərdiləşdirilməsini təmin edən hər bir girişə ünvan nömrəsinin verilməsini nəzərdə tutur.

Birləşmiş nömrə prinsipi. Bu prinsip daşınmaz əmlak obyektinin ünvanının fərdiləşdirilməsini təmin etmək məqsədi ilə ünvan nömrəsinin verilməsi zamanı rəqəmlərdən və onlara əlavə edilmiş hərfəldən ibarət olan birləşmiş nömrələrin verilməsinin mümkünlüyünü nəzərdə tutur.

Ünvan obyektinə ünvan alınması üçün müraciət, müraciətin formaları, müraciətlərə baxılma qaydaları qüvvədə olan qanunvericiliklə müəyyənləşdirilir.

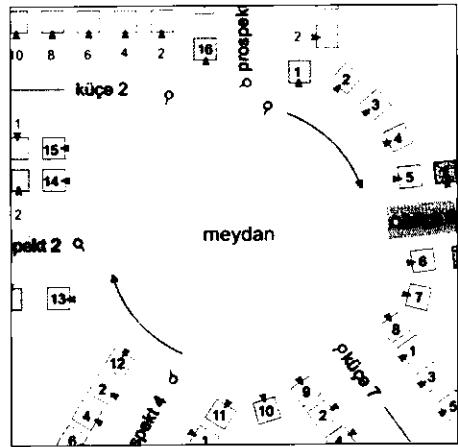
Şəkil 11. Ünvan nömrələrinin təyininə dair fraqment

Ünvanın verilməsi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş ünvan rekvizitlərinin ünvan obyektinin girişinə təyin edilməsi və müvafiq məlumatların ÜRİS-ə daxil edilməsi ilə həyata keçirilir. Ünvan obyektinə ünvan verilərək ünvan rekvizitləri müvafiq qanunvericilik aktlarında və sənədlərdə öz əksini tapmış məlumatlar əsasında müəyyən edilir.

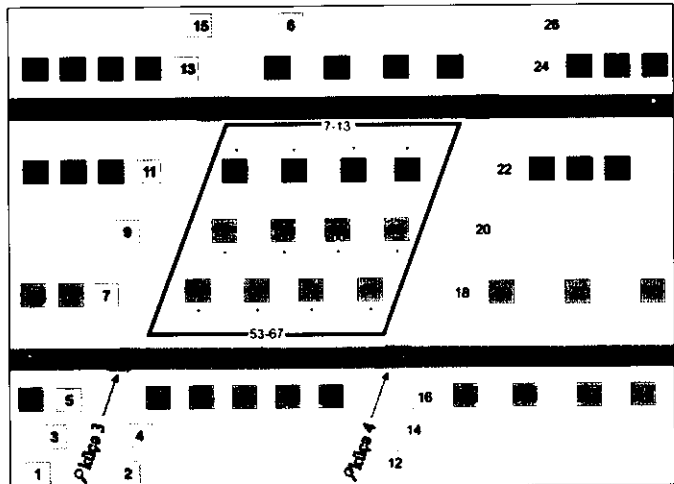
Nömrəvermədə ardıcılıq və təkrarsızlıq tələblərinə riayət edilməlidir. Küçənin (prospektin) başlanğıcından etibarən ardıcıl şəkildə küçənin solundakı girişlərə 1-dən başlayaraq tək nömrələr, sağ tərəfindəki girişlərə isə 2-dən başlayaraq cüt nömrələr verilir. Eyni bir küçədə, prospektdə, bulvarda, meydanda bir ünvan nömrəsi yalnız bir daşınmaz əmlak obyektinin bir girişinə verilə bilər (Bax: Şəkil 11).

Bir meydanın ətrafında yerləşən və həmin meydana açılan girişlər nömrələndikən, meydanın çevrəsi ətrafında bir başlanğıc nöqtə təyin edilir və bu nöqtədən başlayaraq saat əqrəbi istiqamətində girişlər ardıcıl nömrə alır (Bax: Şəkil 12).

Şəkil 12. Meydan ətrafında ünvan təyinat işi

Şəkil 13. Yaşayış kompleksində ünvan təyinat işi

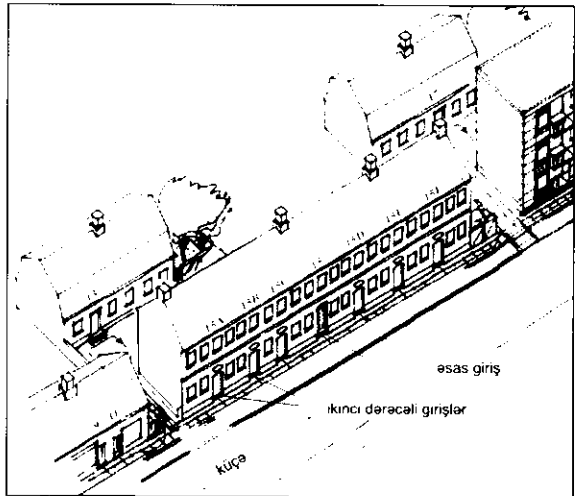

Bir məhəllə və ya yaşayış kompleksinin hüdudları (hasarları) daxilində birdən çox müstəqil bina mövcud olub, bunların hamısının küçəyə ortaq bir çıxışının (girişinin) olduğu hallarda, əvvəlki girişin nömrəsinə istinad etməklə, kompleksin daxilindəki binalardakı girişlərin hər birinə qaydalara uyğun nömrələr verilir. Ortaq giriş (çıxış) üzərinə kompleks daxilindəki binalara verilən nömrələrin ən kiçiyi ilə (m) ən böyüyü (n) arasına « – » işarəsi qoyulmaqla « m – n » şəklində yazılır (Bax: Şəkil 13).

Bir küçədə müstəqil binalar şəklində mövcud olan mağaza, ofis və bunlara bənzər obyektlərin girişlərinin hər birinə mövcud qanunvericiliyə uyğun ayrıca sərbəst nömrələr verilir. Bina, hotel və bu kimi daşınmaz əmlak obyektlərində yerləşən və eyni küçəyə açılan giriş qapısı olan mağaza, ofis və bunlara bənzər obyektlərə binanın əsas girişinə verilən nömrəyə Azərbaycan əlifbasının ilk hərfindən başlayaraq hərflər əlavə edilməklə birləşmiş nömrələr verilir. **YADDA SAXLA: Birləşmiş nömrələrdə hərflərin kiçik yazılışından və Ə, Ö, Ü, İ, İ, Ç, J, Ğ, O, Ş hərflərindən istifadə etmək olmaz** (Bax: Şəkil 14).

Ünvan nömrələrinin formalaşdırılması zamanı göstərilən hərflərdən istifadəyə qadağa onunla izah olunur ki, birləşmiş nömrələrdə bu hərflərdən istifadə nömrələrin oxunuşunda problemlər yarada bilər. Belə ki, sonu 0-la bitən, məsələn, 10, 20, 50, 100 rəqəmlərindən və «O» hərfindən formalaşan 10 O (on «O»), 20 O (iyirmi «O»), 50 O (əlli «O»), 100

Şəkil 14. Birləşmiş ünvan nömrələrinin təyini fraqmenti

O (yüz «O») kimi birləşmiş ünvan nömrələri 100 (yüz), 200 (iki yüz), 500 (beş yüz), 1000 (min) kimi oxuna bilər. Və yaxud da, 5 I (beş «I») 51 I (əlli bir «I»), 11I (on bir «I») kimi birləşmiş ünvan nömrələri, uzaqdan ünvan istifadəçisi tərəfindən müvafiq olaraq 51 (əlli bir), 511 (beş yüz on bir), 111 (yüz on bir) kimi oxuna bilər. Belə problemlər «Qaydalar»la birləşmiş ünvan nömrələrinin formalaşdırılması zamanı istifadəsi qadağan edilmiş digər hərflərdən də istifadə zamanı yaranır (140Ö; 311İ; 211J və s.). Bütün bunlar isə son nəticədə bütövlükdə ünvan işində yanlışlıqlara səbəb ola bilər.

Bina və onun tərkib hissələrinin, yaşayış komplekslərindəki tikililərin girişlərinə ünvan nömrələrinin təyini metodikasını şərh etməzdən öncə, bu tikililərlə bağlı anlayışlara nəzər salaq.

Bina – insanların yaşaması, fəaliyyəti, təbiət təsirlərindən qorunması, onlara sosial, mədəni və məişət xidmətlərinin göstərilməsi, eləcə də istehsalat sahələrinin yerləşdirilməsi və ya maddi dəyərlərin saxlanması üçün nəzərdə tutulmuş tikinti obyektidir.

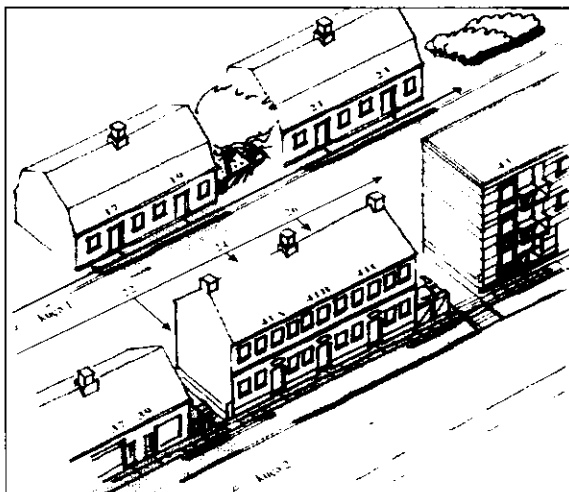
Yerləşmə – bütöv arakəsmələrlə ayrılan və küçəyə, həyəətə, ümumi istifadə olunan dəhlizə və ya pilləkən qəfəsinə sərbəst çıxışı olan, tikilinin daxili izolə edilmiş hissəsidir. Yerləşmələr öz təyinatlarına görə yaşayış binalarında yaşayış və qeyri-yaşayış sahəsi, qeyri-yaşayış binalarında isə əsas və yardımçı otaq kimi dəyərləndirilir.

Zirzəmi mərtəbəsi – bu mərtəbədəki otaqların (yerləşmələrin) döşəmələrinin səviyyəsi səkinin səviyyəsindən aşağı olur, amma bu halda döşəmə səviyyəsi ilə səkinin səviyyəsi arasındakı fərq otaqların (yerləşmələrin) daxili hündürlüyünün yarısından çox olur. Birinci mərtəbə – binada otaqlarının (yerləşmələrinin) döşəməsinin səviyyəsi səkinin səviyyəsindən yuxarı olan ilk mərtəbədir.

Yaşayış kompleksi – adətən bir mərkəzdən idarə edilən binalar qrupudur.

Nizamsız düzülüşlü evlər – dağınıq (səpələnmiş) halda nizamsız yerləşmiş çoxlu sayda binadan ibarət yaşayış sahəsidir.

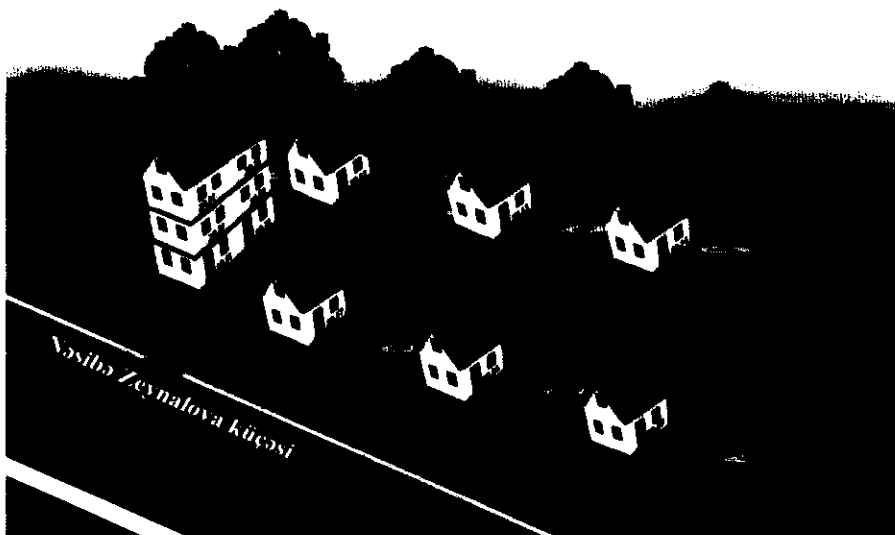
Bir binanın əsas giriş qapısının bir küçə və ya prospektə, bina daxilində yerləşən mağaza, ofis və bu tipli tikililərin ikinci dərəcəli qapılarının başqa bir küçə və ya prospektə açılması halında əsas giriş qapısı, açıldığı küçə və ya prospekt üzrə nömrələnir. Digər küçə və prospektlərə açılan ikinci dərəcəli girişlər isə açıldıqları küçə və ya prospektdən ardıcıl birləşmiş nömrələr alır (*Bax: Şəkil 15*).

Şəkil 15. Giriş qapıları müxtəlif NİO-lara açılan obyektlərdə ünvan nömrələrinin təyininə dair nümunə

Bir evin və ya yaşayış binasının ərazisində küçəyə birbaşa çıxışı olmayan müstəqil mənzil statusunda olan yerlərə bina mənzilləri kimi daxili giriş nömrəsi verilir. Bu yerlərə verilən nömrələr, binanın mənzillərinin sonuncusuna verilən nömrədən sonrakı nömrələrdir (Bax: Şəkil 16).

Şəkil 16. Kottec statuslu tikililərin nömrələnməsi

Bazar və yarmarkaların hüdudları daxilindən küçə və ya prospekt keçdiyi hallarda hər bir girişə həmin NİO-ya istinad edilməklə nömrə verilir.

Bazurların içərisindəki hər bir qeyri-yaşayış obyektinin ünvanı əsas giriş qapısının nömrəsinə obyektin vergül vasitəsi ilə ayrılmış daxili nömrəsini əlavə etməklə formalaşdırılır.

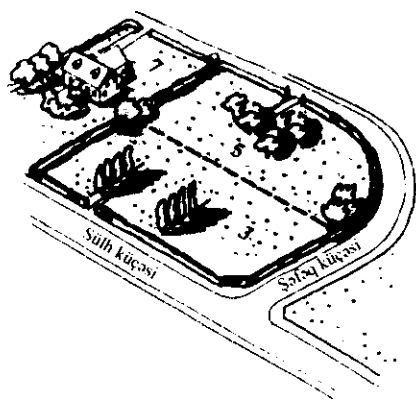
NİO boyunca torpaq sahələrinin nömrələnməsi qaydalarına nəzər salaq.

Ayrılmış torpaq sahələrinin hər birinə mövcud qanunvericiliyə uyğun sərbəst nömrə verilir. Birdən çox küçə və ya prospektə çıxışı olan torpaq sahələrinə, həmin küçə və ya prospektlərin hər birindən sərbəst nömrə verilə bilər.

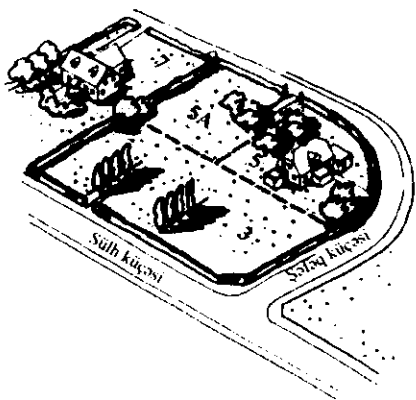
Ayrılmamış torpaq sahələrinin hər birinə sərhədləri yaxınlıqdakı torpaq sahələrinin bölgüsü ilə müqayisə edilərək, müvafiq yerli icra hakimiyyətləri və bələdiyyələrlə aparılmış sorğular əsasında, torpaq massivindən gələcəkdə ayrılması ehtimal olunan torpaq sahələrinin sayı qədər ehtiyat sərbəst nömrə verilir.

Planlaşdırmaya görə bir torpaq sahəsi kimi ayrılmış və bir nömrə ilə nömrələnmiş torpaq sahəsində birdən çox girişi olan binanın (binaların) tikildiyi hallarda girişlərin nömrələnməsi qaydasına nəzər salaq.

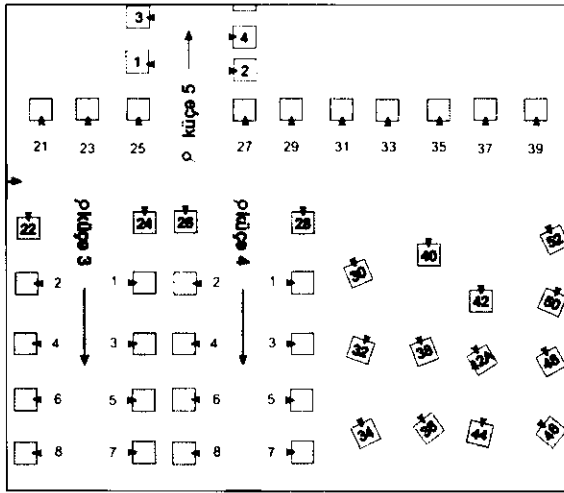
Eyni küçədə, yeni tikilmiş binalardan sonra nömrə verilmiş başqa bir ünvan obyektini mövcud olduğu halda, torpaq sahəsində yeni inşa edilən binalardan birincisinin ilk girişinə torpaq sahəsinə verilmiş nömrə

Şəkil 17. Əvvəlki vəziyyət

Şəkil 18. Sonrakı vəziyyət

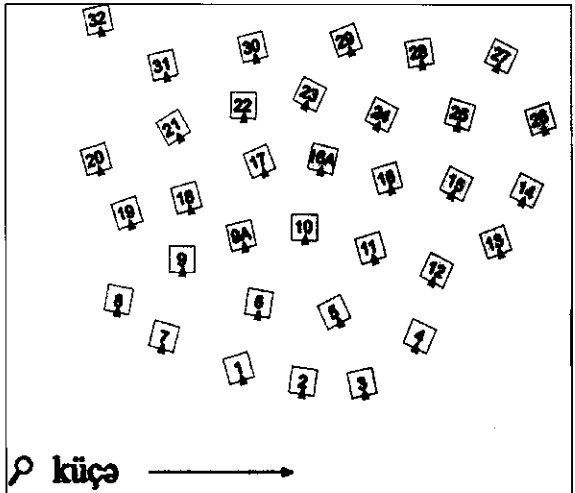

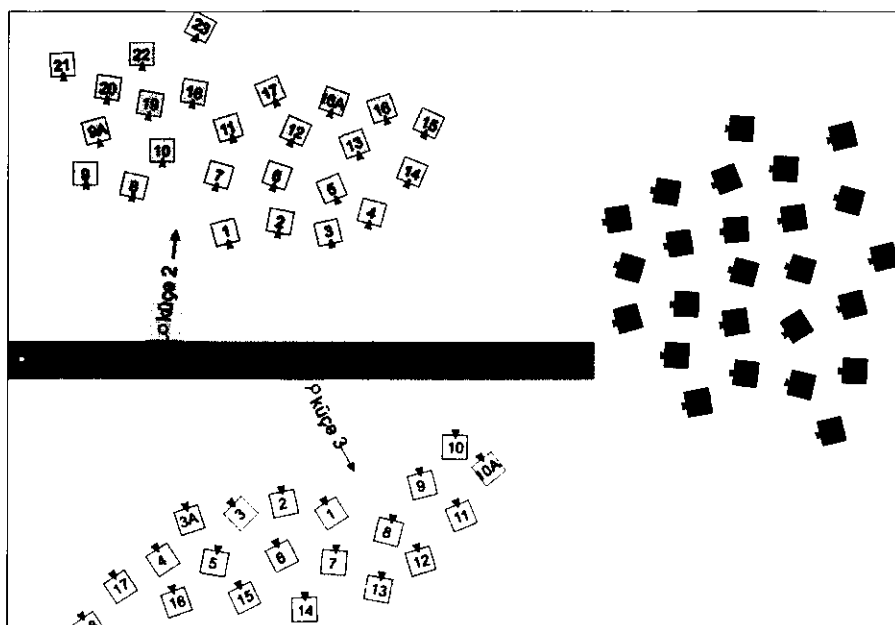
Şəkil 19. Binaları dağınmış yerləşmiş ərazilərdə ünvantəyinetmə işi (I hal)

verilir, yeni tikilmiş binanın digər girişlərinə bu nömrəyə hərflər əlavə etməklə birləşmiş nömrələr verilir. Tikilmiş binalardan sonrakı ünvan nömrələri dəyişməz qalır (Bax: Şəkil 17, Şəkil 18).

Bir küçəyə bağlana biləcək vəziyyətdə olan nizamsız düzülüşlü (dağınıq yerləşmiş) binaların girişlərinə, küçənin sağ və ya sol tərəfində yerləşmələrinə görə, müəyyən qaydada ardıcıl cüt və ya tək nömrələr verilir (Bax: Şəkil 19).

Şəkil 20. Binaları dağınmış yerləşmiş ərazilərdə ünvantəyinetmə işi (II hal)

Şəkil 21. Binaları dağınıq yerləşmiş ərazilərdə ünvanəyinetmə işi (III hal)

Bir küçəyə bağlanması mümkün olmayan nizamsız düzlüüslü (dağınıq) binaların girişlərinin nömrələnməsinə nəzər salmaq.

Dağınıq yerləşmiş binaların toplu olaraq bir yerdə yerləşməsi halında, əhatə etdiyi sahənin uyğun bir küncündən etibarən ziqzaq (əyri-üyrü) yol izlənərək binaların girişlərinə ardıcıl nömrələr verilir (Bax: Şəkil 20).

Vahid sahədə, dağınıq yerləşmiş fərdi yaşayış evlərinin, binaların girişlərinə, bu obyektlərin yerləşdikləri sahənin uyğun bir küncündən başlayaraq, ziqzaq (əyri-üyrü) yol izlənməklə ardıcıl nömrələr verilir (Bax: Şəkil 21).

Dağınıq binalar arasında sonradan bir və ya yan-yanə bir neçə bina tikilməsi halında, yeni tikilən binaların girişlərinə, özlərindən əvvəlki ən yaxın binanın sonuncu giriş nömrəsi nəzərə alınmaqla ardıcıl birləşmiş nömrələr verilir.

Yaşayış məntəqəsinin hüdudları xaricində dəmir yolu xəttinin və ya avtomobil yolunun yaxınlığında yerləşən ünvan obyektinin girişinə ünvan verilməsi dəmir yolunun istiqamətinin və ya avtomobil yolunun adı və mövcud kilometrə göstərilməklə həyata keçirilə bilər. Avtomobil (dəmir) yolunun sağ və sol tərəfləri yolun adına istinadən müəyyən-

leşir. Yolun sağındakı girişlər cüt, solundakı girişlər isə tək rəqəmlərlə nömrələnir.

Qaydalara görə binaların girişlərinə, torpaq sahələrinə nömrə verildikdən sonra, bu obyektlər arasında nömrə verilmədiyi aşkarlanan bina girişlərinə və torpaq sahələrinə qanunvericiliyin tələblərinə uyğun nömrə verilir.

YADDA SAXLA: Ərazi vahidlərinin və ya NİO-ların adları dəyişdirildikdə ünvan nömrələri dəyişmir.

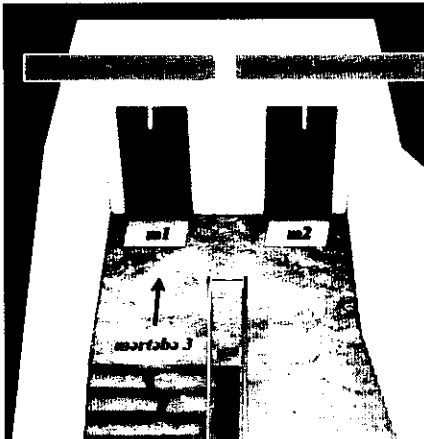
Ünvan nömrələri ünvan reyestrində qeydə alınan istinad nöqtələrinə (koordinatlarına), NİO-nun mərkəzi xəttinə, inzibati ərazi vahidinə və poçt ərazi vahidinə bağlı olur.

2.5. VAHİDİN ÜNVANININ (BİNADAXİLİ OBYEKTLƏRİN ÜNVANI) TƏYİNİ

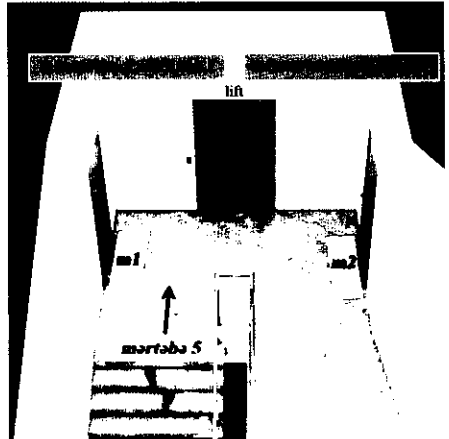
Çoxmənzilli yaşayış binalarındakı mənzillərin ünvanı NİO-nun adından, binanın giriş nömrəsindən, mərtəbə nömrəsindən və mənzilin mərtəbə üzrə nömrəsindən ibarət olur.

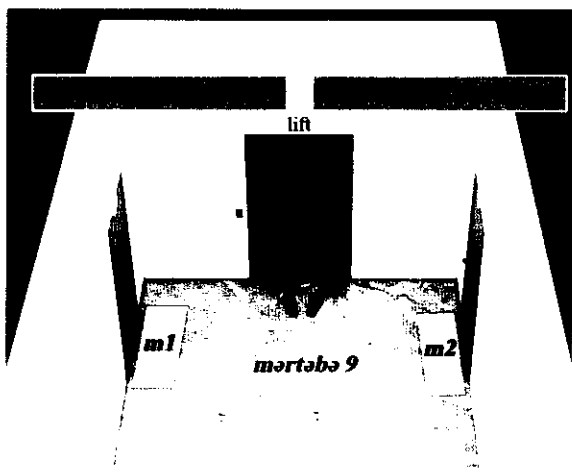
Çoxmənzilli yaşayış binalarında mənzilin mərtəbə üzrə nömrəsi həmin mərtəbəyə qalxan pilləkənin yuxarı hissəsindən baxanda pilləkən meydançasının solundan başlamaqla saat əqrəbi istiqamətində 1-dən başlayaraq ardıcıl nömrələmə qaydasında mənzilə nömrə verməklə formalaşır (*Bax: Şəkil 22*).

Şəkil 22. Hündürmərtəbəli çoxmənzilli binalarda vahidin nömrələnməsi

Şəkil 23. Lifti və pilləkəni olan binalarda vahidin ünvanının təyini

Şəkil 24. Pülləkəni olmayıb girişi yalnız liftlə olan binalarda vahidin nömrələnməsi

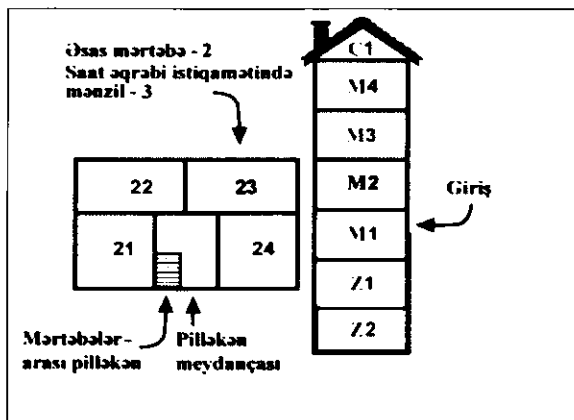
Lift olan binalarda da pilləkənlər obyekt nömrələrinin müəyyən edilməsi zamanı başlanğıc istinad nöqtəsi kimi qəbul edilir (Bax: Şəkil 23).

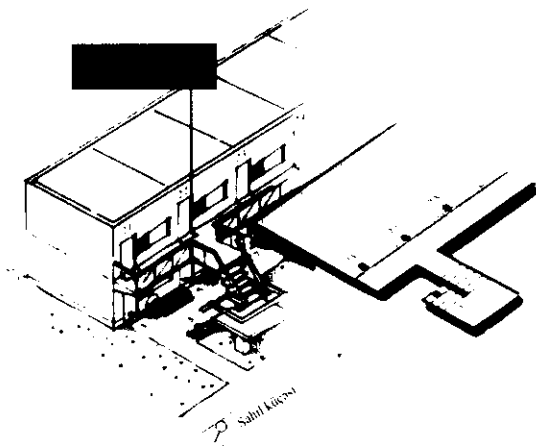
Mənzillərə giriş imkanı yalnız lift vasitəsi ilə olub, pilləkəni olmayan çoxmərtəbəli binalarda obyektlərin nömrələnməsi lift qapısı ilə üz bəz dayanmaqla soldan sağa doğru istiqamətdə aparılır (Bax: Şəkil 24).

Böyük inzibati binanın, hotel və iş mərkəzlərinin daxilindəki girişlərə nömrələrin təyin edilməsi qaydalarına nəzər yetirək.

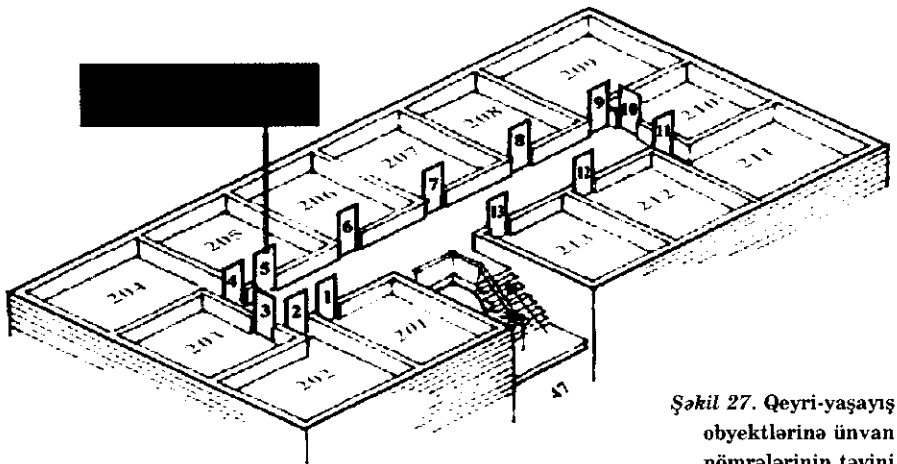
Birinci mərtəbə altında birdən çox mərtəbə varsa, ilk mərtəbəyə Z1, ikinci (aşağı) mərtəbəyə Z2 şəklində nömrələr verilir. Binanın birinci mərtəbəsi altında bir mərtəbə varsa, qapı nömrələrinin önünə sadəcə Z hərfi qoyulur (Bax: Şəkil 25).

Şəkil 25. Zirzəmidə yerləşən ünvan obyektlərinə ünvan nömrələrinin təyini

Şəkil 26. Qeyri-yaşayış obyektlərinə ünvan nömrələrinin təyini

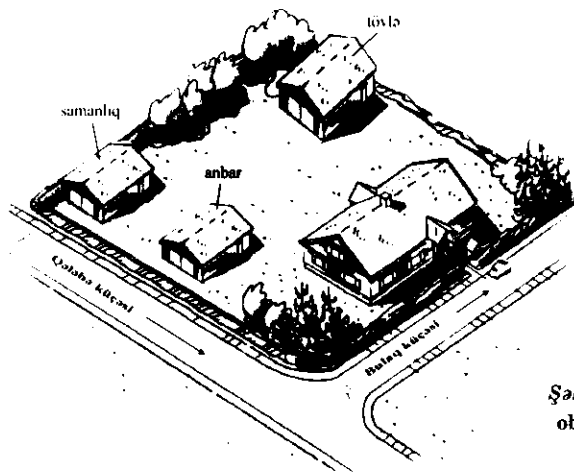

Şəkil 27. Qeyri-yaşayış obyektlərinə ünvan nömrələrinin təyini

Binada sakinin səviyyəsindən yuxarıdakı (zirzəmi mərtəbəsindən yuxarıda) mərtəbələrini sayı 1-9 arasında dəyişərsə 1-dən başlayaraq, mərtəbələrini sayı 10-99 arasında dəyişərsə 01-dən başlayaraq, 100-999 arasında dəyişərsə 001-dən başlayaraq tikilinin hər mərtəbəsinə mərtəbə nömrəsi verilir.

Mərtəbələrindəki qeyri-yaşayış sahələrinin sayı 1-9 arasında dəyişdikdə 1-dən başlayaraq, qeyri-yaşayış sahələrinin sayı 10-99 arasında dəyişdikdə 01-dən başlayaraq, qeyri-yaşayış sahələrinin sayı 100-999 arasında dəyişdikdə 001-dən başlayaraq qeyri-yaşayış sahəsinin yerləşdiyi mərtəbə üzrə nömrəsinin əvvəlinə mərtəbə nömrəsi də əlavə edilir.

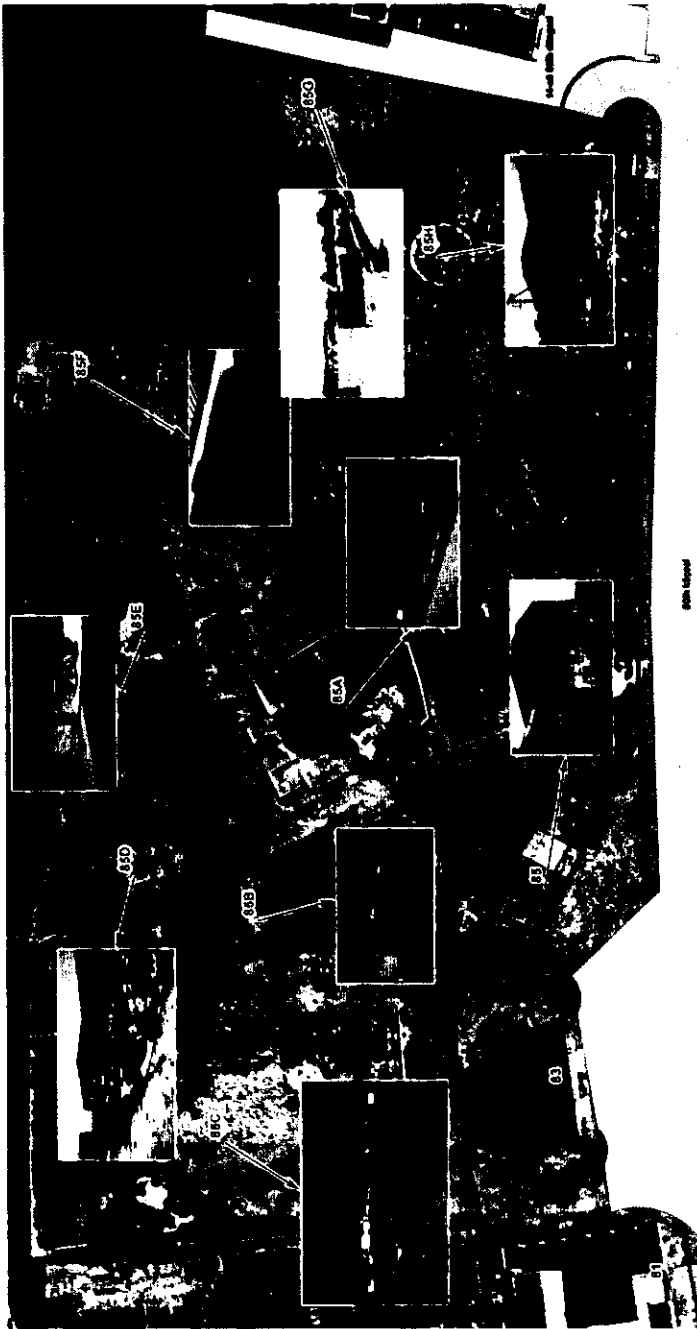
Şəkil 28. Həyatı evin yardımçı obyektlərinə ünvan nömrələrinin verilməməsinə dair fraqment

məklə qapı nömrəsi verilir (bax: Şəkil 26, 27). Şəkil 27-də giriş nömrəsi 47 olan obyektin 2-ci mərtəbəsindəki qeyri-yaşayış sahələrinin sayı 13 olduğundan, bu mərtəbədəki 5 sayılı qeyri-yaşayış sahəsinin ünvanı Sülh küç., 47, 205 olacaqdır.

Yol və ya meydan altında yerləşən yeraltı ticarət obyektlərindəki qeyri-yaşayış sahələrinə (dükan, mağaza, ofis və bunlar kimi iş yerlərinə) əsas giriş qapısına görə, sol tərəfdən başlayaraq 1-dən etibarən ardıcıl nömrələr verilir. Yeraltı ticarət mərkəzinin 1-dən çox mərtəbəsinin olması halında nömrələmə qaydaların müvafiq tələblərinə uyğun aparılır.

Küçəyə ancaq bir qapıdan çıxışı olan fərdi yaşayış evinin həyatı sahəsindəki yardımçı tikililərə (qaraj, anbar, tövlə və s.) ayrıca nömrə verilmir (bax: Şəkil 28).

Bəzi tarix-mədəniyyət və memarlıq abidələrinin spesifik ərazi quruluşları, onların özünəməxsusluğu belə ərazilərdə ünvan təyinatı işləri apararkən, mütləq bu ünvan obyektlərinin xüsusiyyətlərinin nəzərə alınmasını vacib edir. Fikrimizi bir nümunədə izah edək. Bakı şəhərinin, Xəzər rayonundakı «QALA» Dövlət Tarix-Etnoqrafik Qoruğun ərazisindəki tarix və mədəniyyət abidələrinə ünvan nömrələrinin təyini zamanı yaranan xüsusi spesifik hala nəzər salaq. Qoruda memarlıq abidələrinin qorunması variantlarından biri kimi, qorudakı bir neçə tarix və mədəniyyət abidəsi hasara alınmış və əraziyə daxil olmaq üçün bir giriş qapısı qoyulmuşdur. İlk baxışdan, bu obyektin bir girişi olduğundan bu giriş bir sərbəst nömrə ilə nömrələnməlidir. Lakin ərazi

Qala qalası

Şəkil 29. «Qala» Dövlət Tarix-Etnoqrafik Qoruğunun ərazisində aparılan ümumvermə işindən fraqment

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhsil, Elm və Mədəniyyət (BMT/TEM) məsələləri üzrə təşkilatın Mədəni İrs Proqramı çərçivəsində qorunan və hər birinin ayrıca inventar nömrələri olan bir neçə memarlıq abidələrini özündə cəmləşdirir. Bütün bu şərtlər daxilində **inventar nömrəsi olan hər bir abidə giriş nömrəsinə istinad edilməklə birləşmiş nömrələr almalıdırlar** (*Bax: Şəkil 29*). Yəni bu abidələr kompleksinin ümumi girişinə Bakı şəhəri, Xəzər rayonu, Qala qəsəbəsi, Sülh küçəsi, 85 ünvanı verilir, kompleksə daxil olan digər abidələrin isə girişləri müvafiq olaraq 85A, 85B, 85C, 85D, 85E, 85F, 85G, 85H birləşmiş ünvan nömrələrini alacaqdır.

Daşınmaz əmlak obyektlərinin girişlərinin nömrələnməsinə dair mətn nümunələrinə nəzər salaq.

Biri zirzəmi olmaqla cəmi 4 mərtəbəli bir binanın hər mərtəbəsində 9 qeyri-yaşayış sahəsi obyekt olduğu halda, bu binanın tərkibindəki obyektlərin nömrələri belə olur:

Zirzəmi mərtəbəsi	Z1	Z2	Z3	.....,	Z9
Birinci mərtəbə	11	12	13	.....,	19
İkinci mərtəbə	21	22	23	.....,	29
Üçüncü mərtəbə	31	32	33	.....,	39

Biri zirzəmi, cəmi 4 mərtəbəli bir binanın hər mərtəbəsində 12 qeyri-yaşayış sahəsi obyekt olduğu halda, bu obyektlərin nömrələri belə olur:

Zirzəmi mərtəbəsi	Z01	Z02	Z03	.....,	Z10	Z11	Z12
Birinci mərtəbə	101	102	103	.....,	110	111	112
İkinci mərtəbə	201	202	203	.....,	210	211	212
Üçüncü mərtəbə	301	302	303	.....,	310	311	312

Biri zirzəmi olmaqla cəmi 4 mərtəbəli bir binanın hər mərtəbəsində 134 qeyri-yaşayış sahəsi obyekt olduğu halda, bu binanın qeyri-yaşayış obyektlərinin nömrələri belə olur:

Zirzəmi mərtəbəsi	Z001	Z002	Z003	.....,	Z132	Z133	Z134
1-ci mərtəbə	1001	1002	1003	.....,	1132	1133	1134
2-ci mərtəbə	2001	2002	2003	.....,	2132	2133	2134
3-cü mərtəbə	3001	3002	3003	.....,	3132	3133	3134

Biri zirzəmi olmaqla cəmi 14 mərtəbəli bir binanın hər mərtəbəsində 9 qeyri-yaşayış obyektı olduğu halda, bu obyektlərin nömrələri belə olur:

Zirzəmi mərtəbəsi	Z1	Z2	Z3	,.....,	Z9
1-ci mərtəbə	011	012	013	,.....,	019
2-ci mərtəbə	021	022	023	,.....,	029
3-cü mərtəbə	031	032	033	,.....,	039
.....	.....	.....	.....	,.....,	.....
.....	.....	.....	.....	,.....,	.....
.....	.....	.....	.....	,.....,	.....
13-cü mərtəbə	131	132	133	,.....,	139

Biri zirzəmi olmaqla cəmi 14 mərtəbəli bir binanın hər mərtəbəsində 12 qeyri-yaşayış obyektı olduğu halda, bu binanın qeyri-yaşayış obyektlərinin nömrələri belə olur:

Zirzəmi mərtəbəsi	Z01	Z02	Z03	,.....,	Z10	Z11	Z12
1-ci mərtəbə	0101	0102	0103	,.....,	0110	0111	0112
2-ci mərtəbə	0201	0202	0203	,.....,	0210	0211	0212
3-cü mərtəbə	0301	0302	0303	,.....,	0310	0311	0312
.....	.....	.....	.....	,.....,	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	,.....,	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	,.....,	.....	.....	.....
13-cü mərtəbə	1301	1302	1303	,.....,	1310	1311	1312

Biri zirzəmi olmaqla cəmi 14 mərtəbəli bir binanın hər mərtəbəsində 12 qeyri-yaşayış obyektı olduğu halda, bu binanın qeyri-yaşayış obyektlərinin nömrələri belə olur:

Zirzəmi mərtəbəsi	Z001	Z002	Z003	,.....,	Z140	Z141	Z142
1-ci	01001	01002	01003	,.....,	01140	01141	01142
2-ci	02001	02002	02003	,.....,	02140	02141	02142
3-cü	03001	03002	03003	,.....,	03140	03141	03142
.....	.....	.....	.....	,.....,	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	,.....,	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	,.....,	.....	.....	.....
13-cü	13001	13002	13003	,.....,	13140	13141	13142

Mərtəbələrədəki nömrə obyektlərinin sayı müxtəlifdirsə, nömrə verilərkən ən çox obyekt sayı olan mərtəbə əsas götürülərək nömrələmə aparılmalıdır. Biri zirzəmi olmaqla cəmi 5 mərtəbəli bir binanın zirzəmi mərtəbəsində 1, birinci mərtəbəsində 7, ikinci mərtəbəsində 12, üçüncü mərtəbəsində 11, dördüncü mərtəbəsində 2 nömrə obyektinin olması halında, bu binanın qeyri-yaşayış obyektlərinin nömrələri belə olur:

Zirzəmi mərtəbəsi	Z01						
1-ci mərtəbə	101	102	103	, ...	105	106	107
2-ci mərtəbə	201	202	203	, ...	210	211	212
3-cü mərtəbə	301	302	303	, ...	309	310	311
4-cü mərtəbə	401	402					

Mərtəbədə otaqların qapılarının eyni bir dəhlizə açıldığı hallarda otaqların nömrələnməsi yuxarıda göstərilən nümunələrə uyğun aparılır və mərtəbənin dəhlizinin başlanğıcından sonuna baxarkən sol tərəfdəki otaqlar tək, sağ tərəfdəki otaqlar isə cüt rəqəmlərlə nömrələnirlər.

Belə ki, 9 mərtəbəli mehmanxananın 3-cü mərtəbəsindəki sol tərəfdəki ilk otağın nömrəsi 301, sol tərəfdəki sonrakı otaqların nömrələri isə 303, 305, 307 və s., sağ tərəfdəki ilk otağın nömrəsi 302, sağ tərəfdəki sonrakı otaqların nömrələri isə 304, 306, 308 və s. olacaqdır

2.6. ÜNVAN NÖMRƏLƏRİNİN DƏYİŞDİRİLMƏSİ, LƏĞVİ VƏ YENİLƏRİNİN FORMALAŞDIRILMASI

Ünvan işi fasiləsiz bir prosesdir. Belə ki, ölkədə dövlət, bələdiyyə, özəl qurumlar tərəfindən aparılan tikinti-abadlaşdırma işləri (genişmiqyaslı infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi, insanların məişət şəraitlərinin yaxşılaşdırılmasına dair quruculuq işləri, yeni yaşayış, qeyri-yaşayış komplekslərinin və s. tikintisi) daima ünvan obyektlərinin yenilərinin yaranmasını, mövcudlarının ləğvini və ya yenidən təşkilini şərtləndirir. Bütün bunlar isə, öz növbəsində, ünvan nömrələrinin dəyişdirilməsini, ləğvini və ya yeni ünvan nömrələrinin təyin edilməsini labüd edir.

Ünvan nömrələrinin dəyişdirilməsinə, ləğvinə, yenilərinin yaradılmasına zərurət, həmçinin əmlak bazarında aparılan alqı-satqının (çoxmənzilli yaşayış binasında eyni mərtəbədə iki və ya daha çox mənzilin birləşdirilməsi), bağıslamanın (mülk sahibi yeni mənzil formalaşdırmaq

şerti ilə mənzilin bir hissəsini digərinə bağışlayır) və digər əqdlərin nəticəsində də yarana bilər.

Ünvan dəyişdirilməsi, ləğvi, yenilərinin yaradılması hallarında ünvan nömrələrinin formalaşdırılması xüsusiyyətlərinə nəzər yetirək.

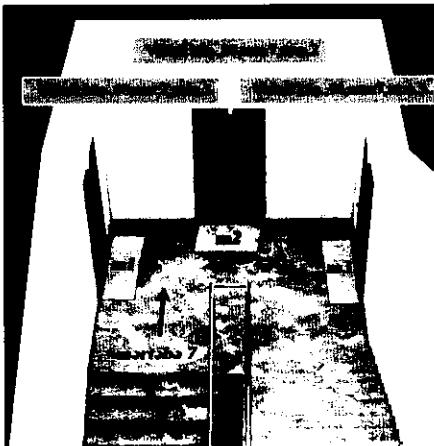
Çoxmənzilli yaşayış binasında bir mənzilin bir neçə mənzilə bölündüyü və hər birinin ayrı-ayrı giriş qapıları olduğu halda bölünən mənzilin nömrəsi ləğv edilir, yeni yaranan mənzillərə bölünən mənzilin nömrəsinə hərflər əlavə etməklə birləşmiş nömrələr verilir (*Bax: Şəkil 30, Şəkil 31*).

Çoxmənzilli yaşayış binalarında iki və daha çox mənzil bir mənzilə çevrildiyi halda birləşən mənzillərin bütün nömrələri ləğv edilir, ləğv edilmiş nömrələrdən ən kiçiyinə hərf əlavə etməklə yeni formalaşmış mənzilə qapı nömrəsi kimi birləşmiş nömrə verilir (*Bax: Şəkil 32; Şəkil 33*).

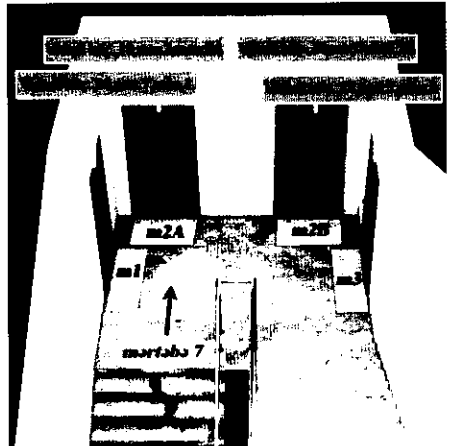
Ünvan nömrəsi almış iki və ya daha çox qonşu torpaq sahələri birləşdikdə birləşən torpaq sahələrinin nömrələri ləğv edilir, yeni formalaşan torpaq sahəsinə ləğv edilmiş nömrələrdən ən kiçiyinə hərf əlavə etməklə birləşmiş nömrə verilir.

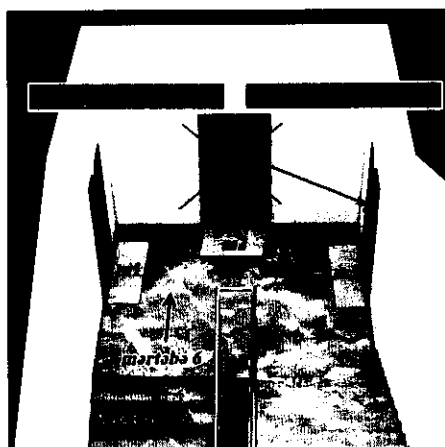
Fərdi yaşayış evi, çoxmənzilli yaşayış binası, hotel və biznes mərkəzi kimi fəaliyyət göstərən binalarda yerləşib, küçəyə açılan və birləşmiş nömrələri olan dükan, mağaza və bu tipli obyektlərin iki və ya daha ço-

Şəkil 30. 2 nömrəli mənzilin bölünməzdən öncəki vəziyyət

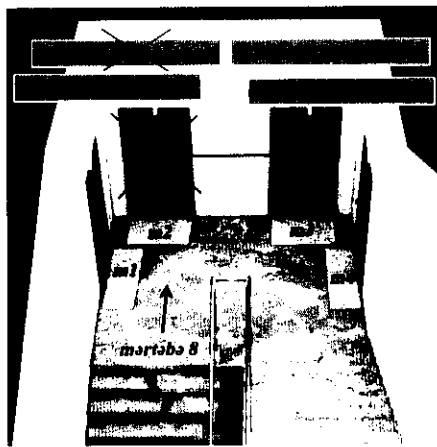

Şəkil 31. 2 nömrəli mənzilin iki ayrı-ayrı mənzillərə bölünməsindən sonrakı vəziyyət

Şəkil 32. Birleşmiş mənzillərin ünvan nömrələrinin təyininə dair nümunə

Şəkil 33. Birleşmiş mənzillərin ünvan nömrələrinin təyininə dair nümunə

xunun bir obyektə çevrilməsi halında bir obyektə çevrilmiş ayrı-ayrı obyektlərin birləşmiş nömrələri ləğv edilir, yeni iş yerinə qüvvədə olan qanunvericiliyə uyğun birləşmiş giriş nömrəsi verilir.

Bir binanın daxilində, küçəyə açılan qapısı olan iş yerlərinin, küçəyə açılan qapılarının hamısının və ya bir neçəsinin ləğv edilməsi və yaxud binanın ikinci dərəcəli qapılarında dəyişikliklərin ortaya çıxması zamanı, nömrələrin formalaşdırılmasına nəzər salmaq.

Bir binada olan və qapıları küçəyə açılan iş yerlərinin hamısının küçə ilə əlaqəsi kəsildiyi və fəaliyyətləri bina ilə əlaqələndirildikdə birləşmiş nömrələr ləğv edilir.

Binanın qeyri-yaşayış sahələrindən bir neçəsinin küçəyə açılan qapılarını ləğv etməklə onların fəaliyyətini bina ilə əlaqələndirdikdə, küçəyə çıxışı bağlanan iş yerlərinə məxsus ünvan nömrələri ləğv edilir, qalan iş yerlərinin qapı nömrələri isə dəyişməz qalır.

«75» və «77» giriş nömrəli qonşu torpaq sahələrinin arasında, birinci torpaq sahəsi üzərində əlavə birgirişli bina inşa edilərsə, onda yeni tikilmiş binanın girişinin nömrəsi «75A» olar.

Hər hansı bir küçənin sonundakı binaların girişlərinin nömrələrinin «71», «73», «73A», «73B», «73C», «73D», «75», «77», «77A», «77B», «77C», «77D», «79» olduğunu qəbul edək. Bunlardan «75» nömrəli girişin aid olduğu bina da daxil olmaqla sonrakı binalar sökülüb yerinə

yeni bir bina inşa edilərsə, onda sökülmiş binaların girişlərinin nömrələri ləğv edilir, yeni binanın girişinə sökülən girişlərin ilk sərbəst nömrəsindən yaradılmış birləşmiş nömrə («75A») verilir.

Sökülən binalardan birincisi ilə sonuncusunun yalnız rəqəmlərdən ibarət nömrələri (sərbəst nömrələri) varsa, sərbəst nömrələrdən ən kiçiyinə mövcud «Dövlət Standartı» na uyğun hərf əlavə etməklə birləşmiş nömrə verilir. Belə ki, giriş nömrəsi «63» olan binadan «75»-ə qədər («75» də daxil olmaqla) yeddi bina sökülərək yerlərinə tikilən yeni birləşmiş binanın giriş nömrəsi «63A» olacaqdır. Sökülmüş binaların nömrələri bu halda ləğv edilir.

Sərbəst nömrə ilə bu nömrədən yaradılmış birləşmiş nömrələri olan bütün binalar söküldüyü və bunlardan sonra binaların mövcud olduğu halında, sökülən binaların yerinə bir bina tikildiyi zaman, sökülən binaların girişlərinə verilmiş nömrələr ləğv edilir, həmin sərbəst nömrədən yaradılmış yeni birləşmiş nömrələr yeni tikilmiş binanın girişlərinə verilir. Misal üçün, «73», «73A», «73B», «73C», «73D» giriş nömrəli binaların yerinə tikilmiş yeni binanın giriş nömrəsi «73E» olacaqdır.

Sökülən binaların giriş nömrələri həm sərbəst, həm də birləşmiş nömrələrdən ibarətdirsə və onların yerinə yalnız birləşmiş bir bina tikilirsə, sökülən binaların nömrələri ləğv edilir, yeni girişin nömrəsi mövcud sərbəst nömrələrdən ən kiçiyinə hərf əlavə etməklə yaradılmış birləşmiş nömrə olur, Məsələn, «73D», «75», «77» giriş nömrəli binaların yerində tikilmiş yeni binanın giriş nömrəsi «75A» olacaqdır. Eyni qaydada «73D», «75», «77», «77A» nömrəli binaların yerində tikilmiş yeni binanın giriş nömrəsi «75A» olacaqdır.

Birləşmiş giriş nömrəsi olan bir bina ilə özündən sonrakı sərbəst giriş nömrəsi olan binanın yerində tikilən yeni binaya giriş nömrəsi kimi ləğv edilmiş sərbəst nömrədən yaradılmış birləşmiş nömrə verilir. Belə ki, «73D» və «75» nömrəli iki binanın yerində tikilmiş yeni binanın giriş nömrəsi «75A» olacaqdır.

Yerlərində yeni bina tikilmiş binaların girişləri yalnız birləşmiş nömrələrdən ibarətdirsə, yeni binaya bu nömrələr arasında olan ən kiçik rəqəmli birləşmiş nömrələrin sonuncusundan sonrakı birləşmiş nömrə giriş nömrəsi kimi verilir. Belə ki, «73C», «73D», «77A» giriş nömrəli binaların yerində tikilmiş binanın giriş nömrəsi «73E» olacaqdır. «73D», «75A», «77A» giriş nömrəli binaların yerində tikilmiş yeni binanın giriş nömrəsi də «73E» olar.

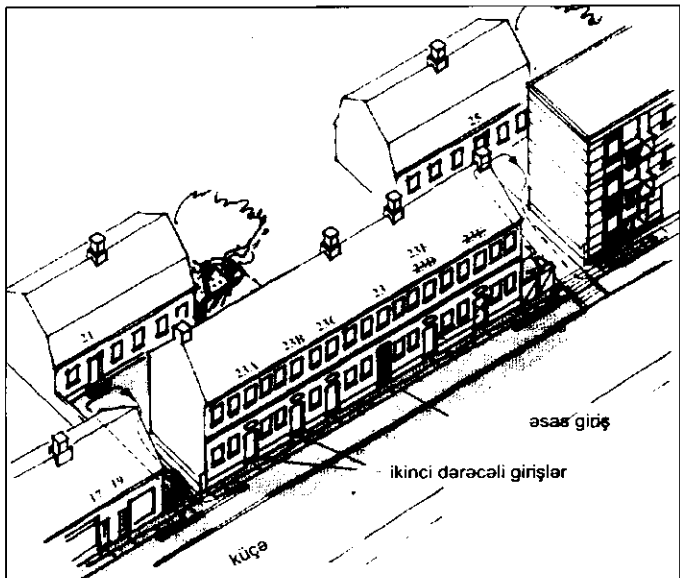
Bir neçə birləşmiş giriş nömrəsi olan bina ilə ondan sonra gələn sərbəst nömrəli binanın yerində tikilən binaya giriş nömrəsi olaraq ləğv edilmiş sərbəst nömrədən yaradılmış birləşmiş nömrə verilir. Belə ki, «73C», «73D», «75» giriş nömrəli binalar söküldükdən sonra yerində tikilən yeni binanın giriş nömrəsi «75A» olacaqdır.

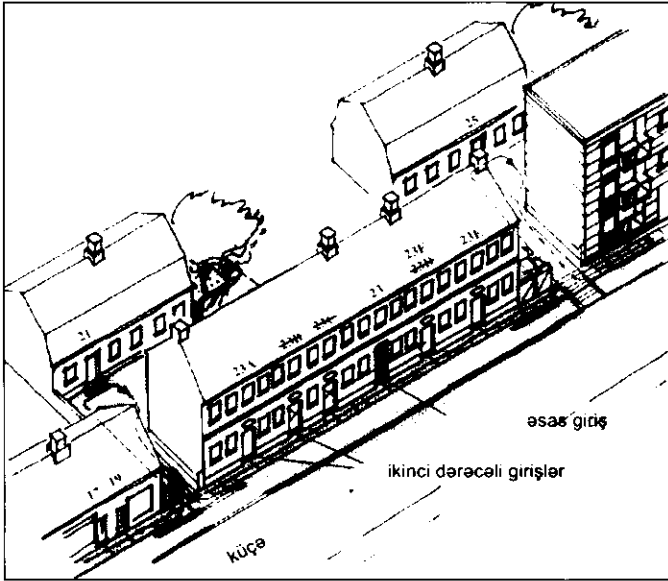
Bir binada giriş nömrələri «23A», «23B», «23C», «23D» və «23E» olan beş mağazadan «23D» və «23E» nömrəli mağazalar birləşdirilərək bir mağazaya çevrilərsə, onda birləşmiş mağazaların nömrələri ləğv edilir, yeni formalaşmış mağazanın nömrəsi növbəti birləşmiş nömrə («23F») olur (*Bax: Şəkil 34*).

Bir binada girişlərinin nömrələri «23A», «23B», «23C», «23D» və «23E» olan beş mağazadan «23B», «23C» və «23D» birləşdirilərək bir mağazaya çevrilməsi halında, birləşmiş mağazaların nömrələri ləğv edilir, yeni mağazanın giriş nömrəsi kimi isə «23» rəqəminə əlifba sırasındakı növbəti hərfi - «F» hərfini əlavə etməklə, birləşmiş «23F» nömrəsi verilir (*Bax: Şəkil 35*).

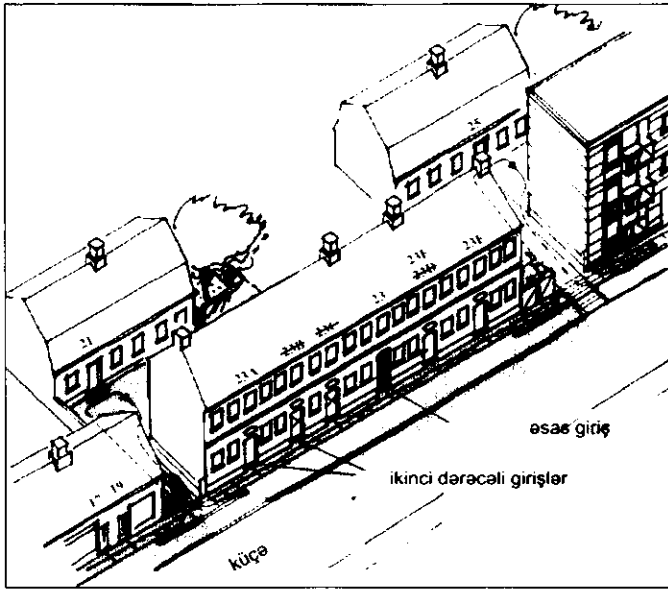
Nümunə göstərilən mağazalardan «23A» və «23B»nin küçəyə çıxışının bağlanması halında, «23A» və «23B» nömrələri ləğv edilir, qalan üç mağazanın nömrələri isə əvvəlki kimi («23C», «23D» və «23E») dəyişməz qalır (*Bax: Şəkil 36*).

Şəkil 34.
Birləşmədən sonra
formalaşmış
obyektə ünvan
nömrəsinin təyini
(I hal)

Şəkil 35.
Birləşmədən sonra formalaşmış obyektə ünvan nömrəsinin təyini (II hal)

Şəkil 36.
Obyektlərin ləğvi halında ünvan nömrələrinin təyininə dair fraqment

YADDA SAXLA: Bina girişlərinin dəyişməzliyi təqdirdə, binanın tikildiyi torpaq sahəsinin sərhədlərinin dəyişməsi ünvan nömrələrinin dəyişməsinə dəlalət etmir!

FƏSİL 3

ÜNVAN REYESTRİ İNFORMASIYA SİSTEMİ

3.1. ÜNVAN REYESTRİNİN TƏRTİBİ

Hal-hazırda Azərbaycanda «Daşınmaz əmlakın kadastrı, qeydiyyatı və idarə edilməsi informasiya sistemi» («DƏKQİS») «Azərbaycan Respublikasının inzibati ərazi vahidlərinin Dövlət Reyestri», «Azərbaycan Respublikası Əhalisinin Dövlət Reyestri», «Qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin Dövlət Reyestri», «Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi», «Elektron Hökumət» portalı, «Vahid Miqrasiya Məlumat Sistemi» və s. kimi informasiya sistemləri mövcuddur.

Ünvan məlumatları Azərbaycanda yaradılan Milli Məkan Məlumatlarının özəyini təşkil edən məlumatlar sırasındandır. Müasir ünvan sisteminin işi təkcə obyektin girişini fərdiləşdirməklə bitmir. O həm ünvan axtarışı işində, həm də digər dövlət orqanlarının informasiya sistemləri ilə fasiləsiz informasiya mübadiləsində aktiv tərəf kimi çıxış etməlidir. Bütün bunlar, ölkədə rəsmi ünvan məlumatlarını özündə cəmləşdirən vahid ümumdövlət ünvan məlumat mənbəyinin-Ünvan Reyestri İnformasiya Sisteminin (ÜRİS) yaradılması məsələsini gündəmə gətirmişdir. Ünvan Reyestri İnformasiya Sistemi – mərkəzləşdirilmiş ünvan məlumat bazasının elektron idarə edilməsini (daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvanların verilməsini, ünvan məlumatlarının dəyişdirilməsini, saxlanmasını, ləğv edilməsini, axtarışını və s.), həmçinin Ünvan Reyestri ilə inteqrasiya olunan digər dövlət orqanlarının informasiya sistemləri vasitəsilə bu məlumatlardan səlahiyyətləri çərçivəsində istifadəsini təmin edən avtomatlaşdırılmış informasiya sistemidir. Qanunvericiliyə görə, ölkəmizdə daşınmaz əmlaklarla bağlı ünvan məlumatlarının yeganə hüquqi mənbəyi – Ünvan Reyestri İnformasiya Sistemidir.

ÜRİS-in strukturu, onun fəaliyyətinin təşkili qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir. ÜRİS-in operatoru Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsidir.

Ünvan Reyestri İnformasiya Sisteminin fəaliyyəti 2 qrup məlumatların qarşılıqlı bağlantısı (vəhdəti) ilə təmin edilir: 1) mətn şəklində olan ünvan məlumatları (ünvan reyestri); 2) qrafiki kadastr məlumatları. ÜRİS-in məlumat bazasını təşkil edən məlumatlar - mətn ünvan məlumatları və qrafiki məlumatlar qanuvericiliklə funksiyalarına aid edilmiş müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyətləri orqanları tərəfindən istehsal olunmalıdır (*Bax: Cədvəl 6*).

Cədvəl 6. Ünvan Reyestri İnformasiya Sisteminin məlumatlarının tərkibi və formalaşdırılması mənbələri

1	2	3	4
ÜRİS-in mətn məlumatları təminatı			
1.1	Ünvan obyektinin yerləşdiyi ərazinin poçt indeksi	Azərbaycan Respublikası Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi	«Poçt haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanunu, 29.06.2004-cü il
1.2	Ərazi vahidlərinin (rayon, şəhər, qəsəbə, kənd) adları	Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi	«Ərazi Quruluşu və inzibati ərazi bölgüsü haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanunu, 13.06.2000-ci il
1.3	Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin (küçə, prospekt, meydan və s.) adları	Şəhər (rayon) icra hakimiyyəti orqanları	«Ərazi quruluşu və inzibati ərazi bölgüsü haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanunu, 13.06.2000-ci il
1.4	Daşınmaz əmlak obyektinin giriş nömrəsi	Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi	Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 27 noyabr tarixli, 27 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında ünvan reyestrinin aparılması və daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvanların verilməsi Qaydaları»nda dəyişiklik edilməsi barədə» AR Prezidentinin 10 fevral 2012-ci il tarixli, 590 nömrəli Fərmanı

1	2	3	4
1.5	Vahidin ünvan nömrəsi (mərtəbə, mənzil)	Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi	Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 27 noyabr tarixli, 27 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında ünvan reyestrinin aparılması və daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvanların verilməsi Qaydaları»nda dəyişiklik edilməsi barədə» AR Prezidentinin 10 fevral 2012-ci il tarixli, 590 nömrəli Fərmanı

ÜRİS-in qrafiki təminatı

2.1	Poçt indeksi ərazilərinin səhəd xəritəsi	Azərbaycan Respublikası Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi	«Poçt haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanunu, 29.06.2004-cü il
2.2	İnzibati ərazi vahidlərinin səhəd xəritəsi	Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi	Azərbaycan Respublikası Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi haqqında Əsasnamə (AR Prezidentinin 10.02. 2012-ci il tarixli, 590 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir)
2.3	Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin başlanğıc və son nöqtələrinin qrafiki təsviri	Şəhər (rayon) icra hakimiyyəti orqanları	«Ərazi quruluşu və inzibati ərazi bölgüsü haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanunu, 13.06.2000-ci il
2.4.	Girişinə ünvan təyin edilən obyektin yerləşdiyi torpaq sahəsinin və ya ünvan verilən boş torpaq sahəsinin qrafiki təsviri	Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi	Azərbaycan Respublikasında daşınmaz əmlakın vahid dövlət kadastrının tərtib edilməsi və aparılması Qaydaları (AR Prezidentinin 27 iyul 2010-cu il tarixli 308 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir)

1	2	3	4
2.5	NİO-ların mərkəzi xətləri	Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi	Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 27 noyabr tarixli, 27 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında ünvan reyestrinin aparılması və daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvanların verilməsi Qaydaları»nda dəyişiklik edilməsi barədə» AR Prezidentinin 10.02.2012-ci il tarixli, 590 nömrəli Fərmanı
2.6	Ünvan alan giriş nöqtələrinin qrafiki təsviri	Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi	«Azərbaycan Respublikasında Ünvan Reyestrinin fəaliyyətini təmin edən informasiya sistemi haqqında Əsasnamə» (AR Prezidentinin 1 noyabr 2013-cü il tarixli, 18 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir)

ÜRİS-in mətn ünvan məlumatlarının tərkibi belədir: poçt indeksi, ərazi vahidinin adı, nəqliyyat infrastrukturuna obyektinin adı, giriş ünvan nömrəsi, vahidin ünvan nömrəsi, ünvan alan giriş nöqtəsinin koordinatları, NİO-nun həndəsi ölçüləri.

ÜRİS-in qrafiki kadastr məlumatlarının tərkibi isə belədir: poçt indeksi ərazisinin sərhəd xəritəsi, ərazi vahidlərinin sərhəd xəritəsi, nəqliyyat infrastrukturuna obyektinin ünvanla bağlı məkan göstəricilərinin (NİO-nun başlanğıcı və sonu, NİO-nun mərkəzi xətti), ünvan alan giriş nöqtəsinin qrafiki təsviri, girişlərinə ünvan təyin olunan daşınmaz əmlak obyektlərinin tikintialtı torpaq sahələrinin və ayrılmış boş torpaq sahələrinin qrafiki təsviri.

3.2. ÜNVAN REYESTRİNİN APARILMASI

Ünvan Reyestri İnformasiya Sistemində daşınmaz əmlak obyektinin girişinin ünvanının rekvizitləri, Azərbaycan Respublikasının ərazisi üzrə ərazi vahidləri və nəqliyyat infrastrukturuna obyektlərinin (prospekt, küçə və s.) mövcud və əvvəlki adları, bu adların verilməsinin, habelə

onların əmələ gəlməsinin və dəyişdirilməsinin əsasları (tarixləri), ünvan verilmiş daşınmaz əmlak obyektinin növü haqqında məlumatlar sistemləşdirilmiş şəkildə saxlanılır.

Ünvan Reyestri elektron formada tərtib olunur və aparılır.

ÜRİS-də saxlanılan məlumatlara aşağıdakı hallarda dəyişiklik və (və ya) əlavələr edilir:

- *daşınmaz əmlak obyektinin yerləşdiyi ərazi vahidinin və nəqliyyat infrastrukturunu obyektinin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qayda-da adı dəyişdirildikdə, habelə nəqliyyat infrastrukturunu obyektinin bölünməsi (birləşməsi) nəticəsində adı dəyişdirildikdə;*
- *texniki səhvlər aradan qaldırıldıqda;*
- *ünvanın statusu dəyişdikdə;*
- *məhkəmənin qərarı olduqda.*

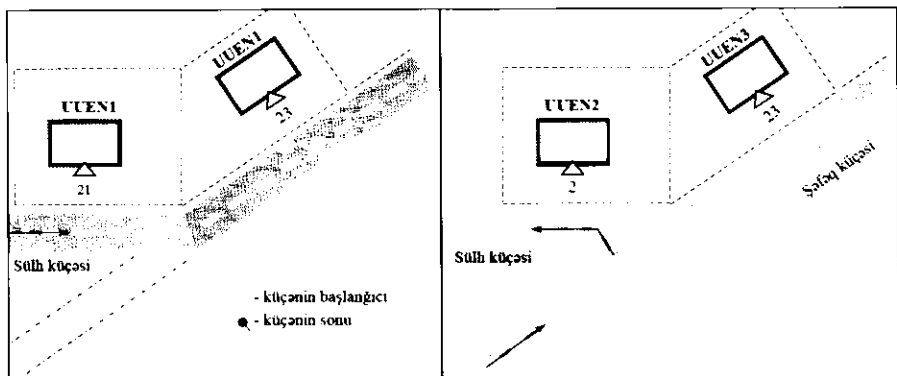
ÜRİS-də saxlanılan məlumatlara dəyişiklik edildikdə, ünvan reyestrinə yeni məlumat daxil edilməklə yanaşı, mövcud məlumat da saxlanılır.

Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin mərkəzi xətlərinin yerləşmə mövqeyi ünvan reyestrində qeydə alınır. ÜRİS-də nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin adları və nəqliyyat infrastrukturunu obyektinin başlanğıc və son nöqtələrinin coğrafi koordinatları haqqında məlumat saxlanılmalıdır.

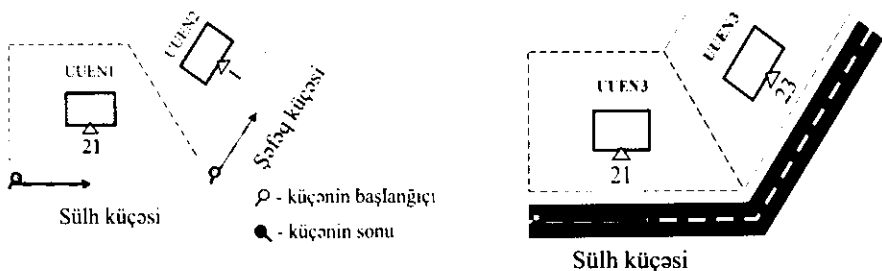
Ünvan Reyestrinin aparılması məqsədləri üçün nəqliyyat infrastrukturunu obyektləri müəyyən edilmiş qaydada sistem tərəfindən kodlaşdırılır və müvafiq göstəricilər məlumat bazasına daxil edilir. Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin kodlaşdırılması zamanı inzibati ərazi vahidlərinə və nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinə verilmiş nömrələr təkrarlanmır.

Ölkədə yaşayış məntəqələrinin ərazilərinin yenidən planlaşdırılması, genişmiqyaslı tikinti-quraşdırma işləri ünvan işinin praktikasında tez-tez küçə və prospektlərin birləşməsi və bölünməsi ilə müşayiət olunur: 1) iki və daha çox nəqliyyat infrastrukturunu obyektini birləşdirilərək 1 (bir) nəqliyyat infrastrukturunu yaradılır; 2) 1 (Bir) NİO-nu iki və daha çox yerə bölərək, yeni NİO-lar formalaşdırılır.

NİO-ların birləşdirilməsi və bölünməsi zamanı küçə və prospektlərin (bölünən, birləşdirilən, yeni yaranan) adları ilə də bağlı müxtəlif vəziyyətlər yarana bilər: a) bir NİO bir neçə NİO-ya bölünür, yeni yaranan NİO-lardan birinə bölünən NİO-nun adı verilir (*Bax: Şəkil 37*); b) bir

Şəkil 37. NİO-nun bölünməsi və yeni yaranan NİO-lardan birinə bölünən NİO-nun adının verilməsi halı

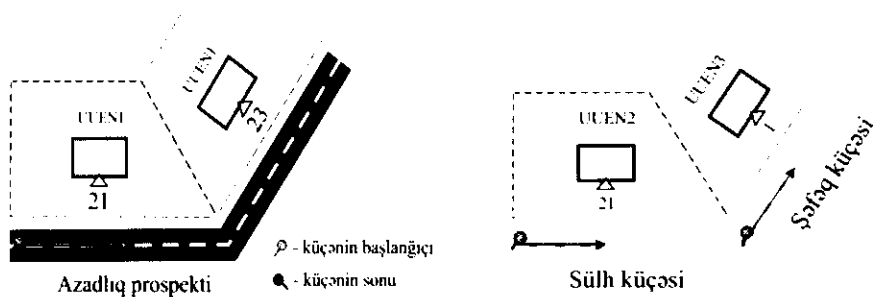
Şəkil 38. NİO-ların birləşdirilməsi və yeni yaranan NİO-ya birləşən NİO-lardan birinin adının verilməsi halı

neçə NİO birləşir və yeni yaranan NİO-ya birləşən küçələrdən birinin adı verilir (*Bax: Şəkil 38*); c) NİO bir neçə NİO-ya bölünür, yaranan yeni NİO-lara ad verməyə, bölünən NİO-nun adından istifadə edilmir və yeni NİO-lara yeni fərqli adlar verilir (*Bax: Şəkil 39*); d) bir neçə NİO birləşir və yeni yaranan NİO-ya fərqli yeni ad verilir, birləşən NİO-ların adlarından istifadə edilmir (*Bax: Şəkil 40*).

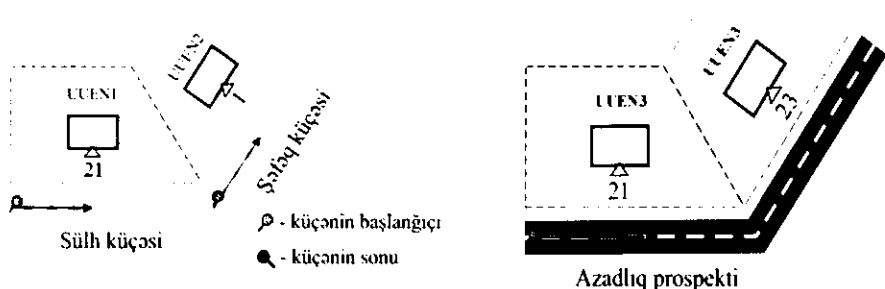
Yuxarıda göstərilən halların hər biri üçün NİO-ların adları ilə bağlı hər hansı bir dəyişiklik NİO-ya ÜRİS vasitəsi ilə verilmiş kodun dəyişdirilməsi ilə nəticələnir.

Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin kodlaşdırılması qaydası, nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin başlanğıc və son nöqtələrinin, mərkəzi xətlərinin və kəsişmə nöqtələrinin müəyyən edilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının təsdiq etdiyi qaydada həyata keçirilir.

Şəkil 39. NİO-nun bölünməsi və yeni yaranan NİO-lara yeni adların verilməsi halı

Şəkil 40. NİO-ların birləşdirilməsi və yeni yaranan NİO-ya yeni adın verilməsi halı

ÜRİS-ə ünvan məlumatlarının daxil edilməsi və bu məlumatların idarə edilməsi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında Ünvan Reyestrinin fəaliyyətini təmin edən informasiya sisteminə məlumatların daxil edilməsi və həmin məlumatlardan istifadə mexanizmi barədə Texniki Reqlament»ə uyğun həyata keçirilir. ÜRİS-də ünvan məlumatlarının daxil edilməsi, sistemdəki məlumatların dəyişdirilməsi və ləğvi ilə bağlı aşağıdakı əməliyyatlar aparılır:

- *nəqliyyat infrastrukturuna obyektinə verilmiş və ya dəyişdirilmiş adın sistemə daxil edilməsi;*
- *ünvan obyektlərinə ünvan nömrələrinin verilməsi, ləğvi, dəyişdirilməsi;*
- *digər dövlət orqanlarının informasiya sistemləri ilə məlumat mübadiləsinin aparılması.*

Dərsləyin müvafiq fəslində küçə və prospektlərə adların verilməsinin əsasları barədə ətraflı məlumat verilib. Ünvan işini aparan orqana

müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən NİO adları ilə bağlı daxil olan məlumatlar emal edildikdən sonra ÜRİS-ə daxil edilirlər. NİO-nun adını daxil etmək üçün ünvan reyestrini dəstəkləyən qrafiki bazadan xəritə üzərində onu əks etdirən coğrafi obyekt-xətt seçilir və açılmış dialoq pəncərəsində NİO-ya dair mətn məlumatları daxil edilir və yadda saxlanılır. NİO-nun adının dəyişdirilməsi üçün müvafiq siyahıdan onun yerləşdiyi inzibati ərazi vahidinin adı və bu ərazi vahidinə aid olan NİO-ların siyahısından həmin NİO-nun adı seçilir, sonra düzəliş aparılır və dəyişiklik yadda saxlanılır. NİO barədə daxil edilmiş məlumatlar keyfiyyətə nəzarət operatoru tərəfindən yoxlanılır, onların doğruluğuna əmin olunduqda təsdiq edilir və bu məlumatlar sistemdə istifadə edilmək hüququna malik olur. Bu məlumatlar sistemə düzgün daxil edilmədiyi təqdirdə, məlumatlar təshih üçün müvafiq operatora qaytarılır. Yeni düzgün məlumatlar təsdiq edilənə qədər köhnə məlumatlar öz qüvvəsini saxlayır.

Çoxmənzilli binaların, fərdi yaşayış evlərinin, qeyri-yaşayış sahələrinin (onların tərkib hissələrinin), torpaq sahələrinin girişlərinə ÜRİS-də ünvanlar belə təyin edilir. Giriş ünvanının aid olduğu inzibati ərazi vahidi və NİO seçilir, xəritə üzərində ünvan verilən daşınmaz əmlak obyektinin hüdudlarına uyğun çoxbucaqlının daxilində giriş ünvanına uyğun «giriş nöqtəsi» təyin edilir. Bu zaman giriş ünvanı ilə bağlı məkan məlumatları sistem tərəfindən avtomatik təyin edilir, uyğun mətn məlumatları isə müvafiq qaydada əl ilə daxil edilir. Təyin edilmiş giriş ünvanına dair məlumatların düzgünlüyü yoxlanılaraq təsdiq edildikdən sonra o, sistemdə istifadəyə açıq olur. Əks halda məlumatlar redaktə edilmək üçün ünvan təyin edən istifadəçiyə qaytarılır.

Təsdiq edilmiş və artıq istifadədə olan giriş ünvanlarına dair məlumatlarda düzəliş edilməsi, onların dəyişdirilməsi və ya ləğv edilməsi üçün onların aid olduqları ərazi vahidi, bağlandığı NİO-ya, nömrəsinə görə və ya bilavasitə xəritə üzərində giriş ünvanı seçilir və «Daxili ünvan» əmri vasitəsilə müvafiq dəyişikliklər edilir. Edilmiş dəyişikliklər təsdiq edildikdən sonra qüvvəyə minir.

Vahidin ünvan məlumatlarının ÜRİS-ə daxil edilməsi, mövcud məlumatların dəyişdirilməsi və ya ləğv edilməsi üçün müvafiq ərazi vahidi, NİO və giriş ünvanı seçilir və açılmış dialoq pəncərəsində müvafiq məlumatlar əlavə edilir, dəyişdirilir və ya ləğv edilir. Dəyişikliklər təsdiq edildikdən sonra qüvvəyə minir.

Daşınmaz əmlak obyektlərinin giriş ünvanları eyni zamanda aid olduğu poçt ərazi vahidlərinə də bağlanır.

ÜRİS-ə daxil edilmiş məlumatların yoxlanılması (emalı) keyfiyyətə nəzarət qaydasında aparılır.

ÜRİS-də məlumatların yoxlanılması (emalı), təsdiqi qaydası ilə tənşə olaş.

İlk növbədə, ÜRİS-ə daxil edilmiş NİO-ların adlarının «Nəqliyyat infrastrukturuna obyektlərinə adların verilməsi, daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvan nömrələrinin təyini, ünvan lövhələrinin yerləşdirilməsi» Azərbaycan Respublikasının AZS749-2013 Dövlət Standartına uyğunluğu yoxlanılaraq təsdiq edilməlidir.

ÜRİS-ə daşınmaz əmlak obyektlərinin ünvanları barədə daxil edilmiş məlumatların «Nəqliyyat infrastrukturuna obyektlərinə adların verilməsi, daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvan nömrələrinin təyini, ünvan lövhələrinin yerləşdirilməsi» Azərbaycan Respublikasının AZS749-2013 Dövlət Standartına uyğunluğu yoxlanılaraq təsdiq edilir və ya düzəliş üçün ünvan təyin edən istifadəçiyə qaytarılır.

Daşınmaz əmlak obyektlərinin ünvanları barədə daxil edilmiş məlumatlar yoxlanılaraq təsdiq edilir və ya məlumatların yenidən dəqiqləşdirilməsi üçün ünvan təyin edən istifadəçiyə qaytarılır. Daşınmaz əmlak obyektlərinin ünvan məlumatlarının yenilənməsi ünvan məlumatlarının emalı və təsdiqi proseduralarına analoji olaraq aparılır.

ÜRİS-ə daxil edilən ünvan məlumatları keyfiyyətə nəzarət qaydasında təsdiq edildikdən sonra istifadə üçün açıq olur. İstifadəçilər ÜRİS-də toplanan aşağıdakı ünvan məlumatlarını əldə edə bilərlər:

- *daşınmaz əmlak obyektlərinin ünvanları barədə mətn məlumatlarını;*
- *daşınmaz əmlak obyektlərinin ünvanları barədə məkan məlumatlarını;*
- *daşınmaz əmlak obyektlərinin köhnə ünvan məlumatları əsasında yeni ünvan məlumatlarını və ya daşınmaz əmlak obyektlərinin yeni ünvan məlumatları əsasında köhnə ünvan məlumatlarını və s.*

ÜRİS-in yaradılması, saxlanması və təkmilləşdirilməsi ilə bağlı xərclərin maliyyələşdirilməsi dövlət büdcəsinin vəsaitləri hesabına həyata keçirilir.

ÜRİS açıqdır və ÜRİS-də saxlanılan məlumatlar maraqlı şəxs və ya qanunvericiliyə uyğun verilmiş etibarnamə əsasında onu təmsil edən şəxsin sorğusu əsasında kağız və ya elektron formada 2 (iki) iş günü ərzində ona verilir.

ÜRİS-də saxlanılan açıq hesab olunan məlumatların təqdim edilməsi ilə bağlı ödəmələr müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

Dövlət orqanları və bələdiyyələr, hüquqi və fiziki şəxslər rəsmi sənədlərdə yalnız ÜRİS-ə daxil edilmiş ünvanlardan istifadə etməlidirlər.

Dövlət orqanlarının informasiya sistemlərinin ÜRİS-lə inteqrasiyası üçün həmin informasiya sistemləri aidiyyəti dövlət orqanları tərəfindən Operatorun müəyyən etdiyi texniki tələblərə uyğunlaşdırılır.

Ünvan Reyestri İnformasiya Sisteminin yaradılması nəticəsində aşağıdakılara nail olunacaq:

- *ünvanlar haqqında mərkəzləşdirilmiş ümumdövlət rəsmi informasiya bazası formalaşdırılacaq, ünvan məlumatlarının vahid mərkəzdən elektron idarə olunması təmin ediləcək;*
- *ünvan məlumatlarının axtarışı sistemi sadələşdiriləcək, ünvanlar haqqında istənilən anda çevik və müfəssəl məlumat əldə etmək imkanı yaranacaq;*
- *ünvan istifadəçilərinin müraciətləri əsasında ünvanların fərdi qaydada verilməsi təmin ediləcək;*
- *mövcud ünvan məlumatlarının kütləvi şəkildə ÜRİS-ə konvertasiya edilməsi, ötürülməsi və saxlanması imkanı yaranacaq;*
- *«ünvan dialoq pəncərəsi» yaradılacaq;*
- *ünvana dair mətn və qrafiki məlumatlar inteqrasiya olunacaq;*
- *ünvan məlumatları üzərində redaktə əməliyyatlarının aparılması imkanı yaranacaq;*
- *köhnə ünvanların arxivləşdirilməsi işi aparılacaq;*
- *rəqəmsal ünvan məlumatlarının 3-cü tərəfə ötürülməsi (elektron formada ÜRİS-in bazasından çıxarışların, arayışların, sorğulara cavabların verilməsi) üçün şərait yaranacaq;*
- *ÜRİS digər məlumat bazaları, axtarış-informasiya sistemləri, reyestrləri (əhalinin, hüquqi şəxslərin, daşınmaz əmlakın reyestrləri və s.) ilə əlaqələndirilmiş şəkildə fəaliyyət göstərəcək, elektron bazalar arasında məlumat mübadiləsinin həyata keçirilməsi imkanı yaranacaq;*
- *ünvan işini aparan orqan tərəfindən vətəndaşlara, hüquqi şəxslərə və bələdiyyələrə elektron ünvan xidmətlərinin göstərilməsi təmin ediləcək;*
- *sistem vasitəsi ilə küçələrin və prospektlərin kodlaşdırılması nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin adlarının dəyişdirilməsi zamanı ortaya çıxan bir çox problemləri həll edəcək;*

- *informasiya sistemində ünvan girişlərinin koordinatlarının mövcudluğu ünvan axtarışında GİC-in tətbiqinə şərait yaradacaq.*

Daşınmaz əmlak obyektinin ünvanı dəyişdirildikdə, 3 (üç) iş günü müddətində ünvan işini aparan orqan ÜRİS vasitəsi ilə daşınmaz əmlak obyektinin sahibinə bu barədə məlumat verir.

Yeni nəqliyyat infrastrukturunu obyektə istifadəyə verildikdə, nəqliyyat infrastrukturunu obyektinin adı dəyişdirildikdə, nəqliyyat infrastrukturunu obyektə ləğv edildikdə ad verən orqan (rayon, şəhər icra hakimiyyəti orqanları) 3 (üç) iş günü müddətində ünvan işini aparan orqanı bu barədə məlumatlandırmalıdır.

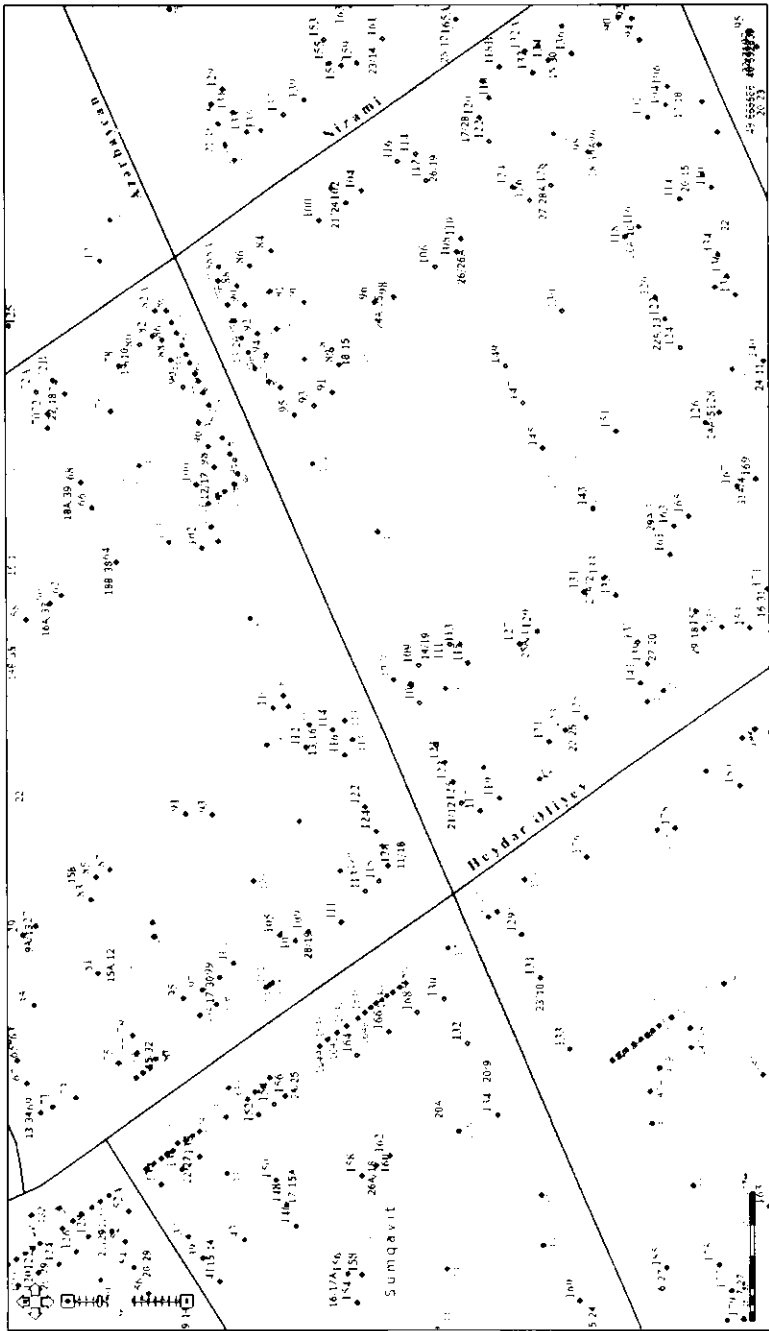
ÜRİS-in məhsullarından biri də **ünvan xəritəsidir (ünvan planı)** (*Şəkil 41*).

Ünvan xəritələri (planları) ÜRİS-in elektron və kağız formatlarında məhsulu olub ərazi vahidlərinin və inzibati ərazi dairələrinin sərhədləri daxilində ünvan verilə bilən daşınmaz əmlak obyektlərinin girişlərinin ünvan məlumatlarını özündə ehtiva edən qrafiki informasiya mənbəyidir.

Ərazi vahidlərinin və inzibati ərazi dairələrinin ünvan xəritələrinin (planlarının) tərtib edilməsində əsas məqsəd aşağıdakılardan ibarətdir:

- *ünvan reyestrinin məlumatları əsasında ünvana dair qrafiki təsviri əldə etmək;*
- *nəqliyyat vasitələri ilə ünvan axtarışı zamanı informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqinə şərait yaratmaq;*
- *ərazi vahidlərinin və inzibati ərazi dairələrinin sərhədləri daxilində mövcud olan bütün daşınmaz əmlak obyektlərinin girişlərinin ünvan məlumatları bazasını yaratmaq üçün istifadə edilməsi;*
- *ərazi vahidləri və inzibati ərazi dairələri daxilində yaşayış məntəqələrinin planlaşdırılmasını, əmlak idarəçiliyini, şəhərsalma fəaliyyətini ünvan məlumatları ilə təmin etmək;*
- *ayrı-ayrı fiziki və hüquqi şəxslərin müraciətləri əsasında onlara ünvan məlumat xidmətlərini göstərmək, ünvan xəritələrindən (planlarından) çıxarışlar tərtib etmək və arayışlar vermək.*

Ünvan xəritələrinin (planlarının) tərtib olunması qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

Şəkil 41. Sumqayıt şəhərinin ünvan xəritəsindən fraqment

FƏSİL 4

ÜNVAN AVADANLIQLARININ (İŞARƏLƏRİNİN) LAYİHƏLƏNDİRİLMƏSİ, İSTEHSALI VƏ QURAŞDIRILMASI

Respublikamızda ünvan avadanlıqlarının (işarələrinin) hazırlanması və quraşdırılması işi Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinə həvalə edilmişdir. Bu işin icrası dövlət vəsaiti hesabına həyata keçirilir.

Ünvan avadanlıqlarını (işarələrinin) istehsalı texnologiyası spesifik istehsal sahəsi olub, özündə iki mərhələni birləşdirir: 1) avadanlıqların (işarələrin) layihələndirilməsi (dizayn) mərhələsi; 2) ünvan avadanlıqlarının (işarələrin) istehsalı mərhələsi.

4.1. ÜNVAN AVADANLIQLARININ (İŞARƏLƏRİN) LAYİHƏLƏNDİRİLMƏSİ (DİZAYN)VƏ İSTEHSAL TEXNOLOGİYASI MƏRHƏLƏLƏRİ

Hazırda respublikanın bütün şəhər, qəsəbə və kəndlərində abadlaşdırma və yenidənqurma işləri aparılır. Bunun nəticəsidir ki, binaların fasadları bərpa olunur, yeniləşir, yaşayış məntəqələrinin görkəmi daha da gözəlləşir. Fasadların görkəminin yaşayış yerlərinin simasına böyük təsiri vardır. Aparılan yenidənqurma işləri binaların fasad hissələrində yerləşdirilən ünvan lövhələrinin görkəminin binanın fasadına uyğunlaşdırılmasını zəruri edir.

2012-ci ilin sonuna kimi ölkənin ayrı-ayrı yaşayış məntəqələrində quraşdırılmış ünvan lövhələrinin dizayn və məzmun baxımından təhlili göstərdi ki, bu sahədə də işlər yenidən qurulmalıdır. Belə ki, köhnədən vurulmuş lövhələr həm dizayn, həm də məzmun və formasına görə şəhər, qəsəbə və kəndlərimizin memarlıq tələblərini ödəmir (*Bax: Şəkil 42; Şəkil 43*).

Bütün bu araşdırmaların nəticəsi olaraq Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi forma və məzmunca yeni ünvan avadanlıqlarının (işarələrin) layihələndirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etmişdir.

Şəkil 42. Ünvən İslahatından öncə ünvan lövhələrinin dizaynı və quraşdırılması ilə bağlı rast gəlinən görüntülərdən biri

Şəkil 43. Ünvən İslahatından öncə ünvan lövhələrinin dizaynı və quraşdırılması ilə bağlı rast gəlinən görüntülərdən biri

Ünvən lövhələrinin layihələndirilməsi işinə başlamazdan öncə sifarişçi tərəfindən ünvan lövhələrinin dizaynına qoyulan aşağıdakı tələblər müəyyənləşdirilmişdir:

- *lövhələrin dizaynı bina, tikili və qurğuların fasadlarına yaraşır gətirməli, şəhərlərin, qəsəbə və kəndlərin memarlıq tələblərinə cavab verməlidir;*
- *lövhələrin keyfiyyəti yüksək olmalı və davamlılığı uzunmüddətli istismara hesablanmalıdır;*
- *lövhələr üzərindəki yazılar aydın olmalı, baxış məsafəsi nəzərə alınmaqla yazılar rahat oxunmalıdır;*
- *lövhələrin layihələndirməsi və dizaynı işi yeni poliqrafik texnologiyaların tələblərinə uyğun aparılmalıdır;*
- *lövhələrdə küçənin adı ayrıca və ya girişin nömrəsi ilə birlikdə əks oluna bilər. Lövhədə mətn bir və ya iki sətirdə yerləşdirilə bilər;*
- *lövhələrin layihələndirilməsində ərazinin xüsusiyyətləri və tələbləri nəzərə alınmalıdır;*
- *ünvan lövhələrinin ölçüləri NİO-nun ölçü parametrlərindən, ilk növbədə onun enindən, ərazinin memarlıq tələblərindən asılı olaraq, ölçülərdəki mütənəsiblik saxlanılmaqla dəyişdirilə bilər;*
- *lövhə üzərində NİO-nun adı yalnız Azərbaycan dilində yazılır.*

Digər ünvan avadanlıqları (işarələri) üçün aşağıdakı tələblər müəyyən edilmişdir:

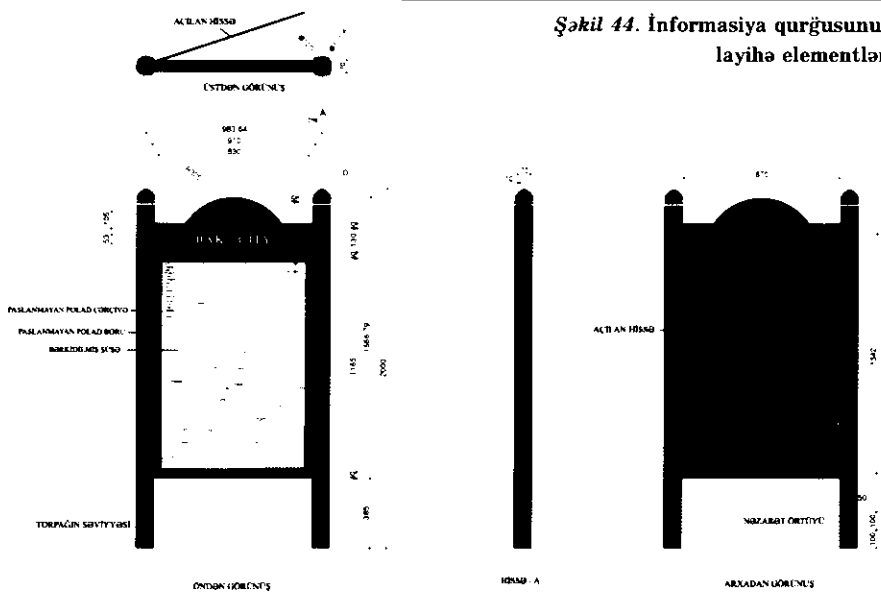

- *avadanlıqların (işarələrin) hazırlanması üçün latun, duralümi-nium, paslanmayan polad və ya xüsusi plastik materiallardan istifa edilə bilər;*
- *parklarda, xiyabanlarda quraşdırılan məlumat qurğuları, yol ayrıcılarında qoyulan ünvan istiqamətləndiriciləri iki dildə – azərbaycan və ingilis dillərində olan informasiyanı özündə cəmləşdirməlidir;*
- *informasiya qurğuları və park informasiya qurğuları fərdi işıqlandırma ilə, küçə istiqamətləri qurğusu müasir reflektor işıqlarla təchiz olunmalıdır.*

ƏMDK ilə Cənubi Koreya Respublikasının SK C&C Co LTD şirkəti arasında «Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərində yerləşdirilmək üçün ünvan adlarını və nömrələrini əks etdirən ünvan lövhələrinin layihələndirilməsinə dair» imzalanmış satınalma müqaviləsi çərçivəsində həm ünvan lövhələrinin, həm də digər ünvan avadanlıqlarının (işarələrin) informasiya, park informasiya, küçə istiqamətləri qurğularının layihələndirilməsi işləri icra edilmişdir. Layihələndirmə işlərinin nəticəsində Azərbaycanda göstərilən adlarda, ölçü, rəng və dizaynlarda ünvan avadanlıqlarının (işarələrin) eskizləri və nümunələri hazırlanmışdır.

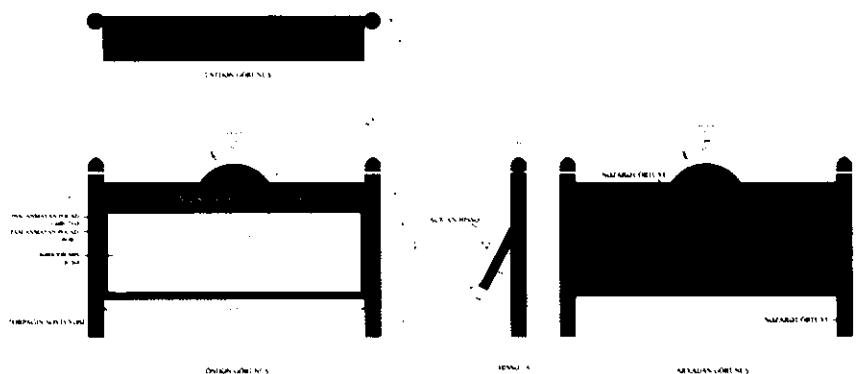
İnformasiya qurğusu (ölçüsü 2000x1100 mm) paslanmayan dəmirdən və alüminiumdan hazırlanır, tünd-yaşıl rənglə rənglənir. Lövhə pas-

Şəkil 44. İnformasiya qurğusunun layihə elementləri

lanmayan dəmir borularla yerə bərkidilir. İnformasiya lövhəsinin xəritəni və məlumatları əks etdirən hissəsi termal şüşə ilə örtülür (Bax: Şəkil 44).

Park informasiya qurğusu (ölçüsü 1600x2600 mm) paslanmayan dəmirdən hazırlanır, tünd-yaşıl rənglə rənglənir. Lövhə paslanmayan dəmir borularla yerə bərkidilir. Park informasiya lövhəsində parkın adı, park barədə məlumatlar və parkın ərazi planı (cizgi) yerləşdirilir. Ərazidə baş verə biləcək dəyişiklikləri planda əks etdirmək üçün parkın ərazi planı (cizgi) montaj edilə bilən lövhədə yerləşdirilir (Bax: Şəkil 45).

Şəkil 45. Park informasiya qurğusunun layihə elementləri

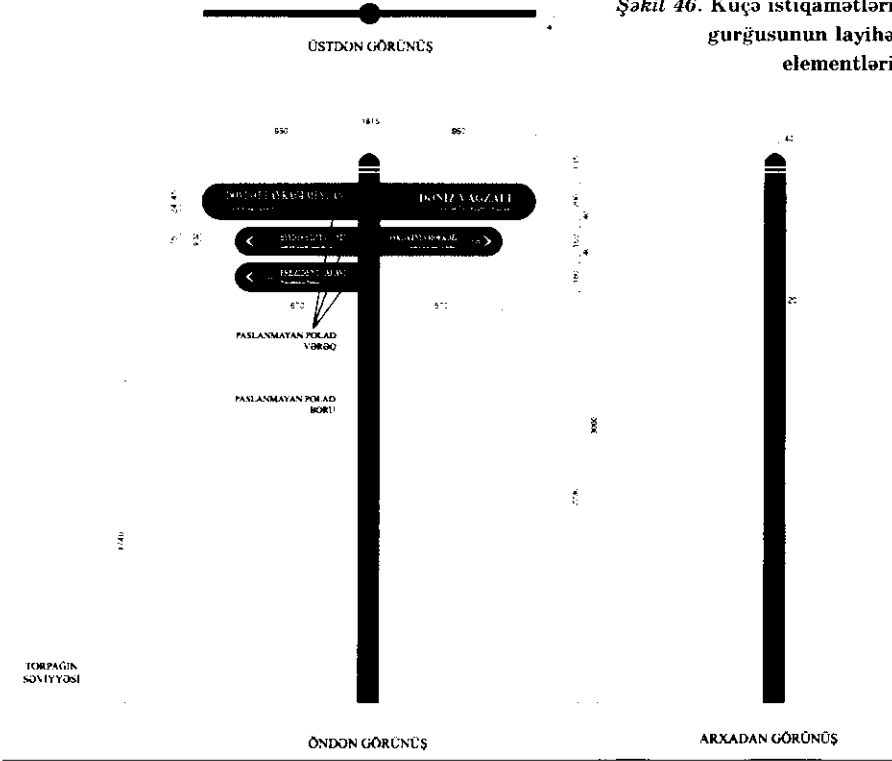
Küçə istiqamətləri qurğusu hündürlüyü 3000 mm olur, paslanmayan dəmirdən hazırlanır, tünd-yaşıl rənglə rənglənir. Qurğu diametri 100 mm olan paslanmayan dəmir borularla yerə bərkidilir. Qurğu müvafiq küçəyə istiqaməti və məsafəni göstərən (ölçüləri 850x200 mm və 670x160 mm) istiqamət lövhələrindən ibarətdir (Bax: Şəkil 46).

Küçənin adını və giriş nömrəsini, küçənin adını və giriş nömrələrinin intervalını göstərən lövhələr müxtəlif ölçülərdə (235x450 mm; 287x550 mm; 365x700 mm; 470x900 mm), ABS materialdan hazırlanır. Lövhələr tünd-yaşıl rəngdə olmalıdır (Bax: Şəkil 47; Şəkil 48).

Giriş nömrə nişanları 2 formada olur - dairəvi və kvadrat formalarında.

Dairəvi formada olan giriş nömrə nişanlarının diametri 200 mm olur. Tələbdən asılı olaraq bu nişanlar üzərində 2 cür məlumat əks olunur: 1) yalnız ünvan nömrəsi; 2) NİO-nun adı və ünvan nömrəsi. Bu

Şəkil 46. Küçə istiqamətləri gurgusunun layihə elementləri

nişanlar da ABS materialından hazırlanır. Nişanlar tünd-yaşıl rənglə rənglənilir (Bax: Şəkil 49).

Kvadrat formada olan giriş nömrə nişanlarının tərəfləri 200x200 mm olur (Bax: Şəkil 50). Bunlar da sifarişdən asılı olaraq 2 cür mətn məlumatlarını özündə əks etdirir: 1) yalnız ünvan nömrəsi; 2) NİO-nun adı və ünvan nömrəsi. Bunlar da ABS materialından hazırlanırlar, tünd-yaşıl rənglə rənglənilirlər.

Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin adlarını və daşınmaz əmlak obyektlərinin nömrələrini əks etdirən lövhələrdə «tünd-yaşıl rəng» dedikdə, Beynəlxalq Standartlaşdırma Təşkilatının ISO 12647 standartına əsasən 5463 U kodlu rəng nəzərdə tutulur. «ABS» dedikdə isə akrilonitril, butadien və stiroil materialı nəzərdə tutulur.

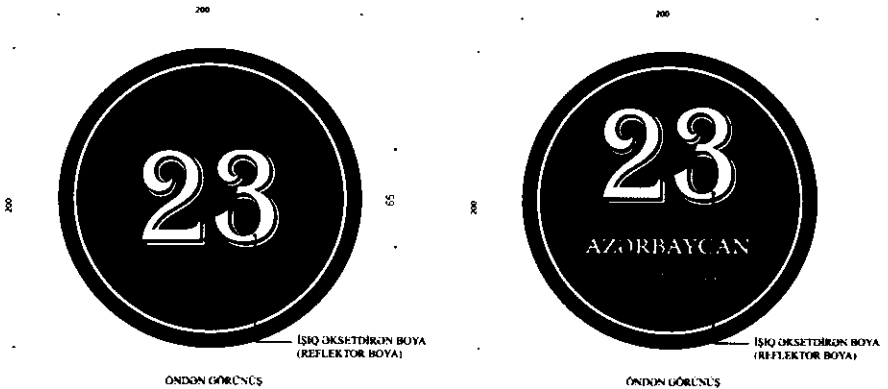
NİO-ların adlarını və daşınmaz əmlak obyektlərinin ünvan nömrələrini göstərən lövhələrin ölçüləri və forması Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilir.

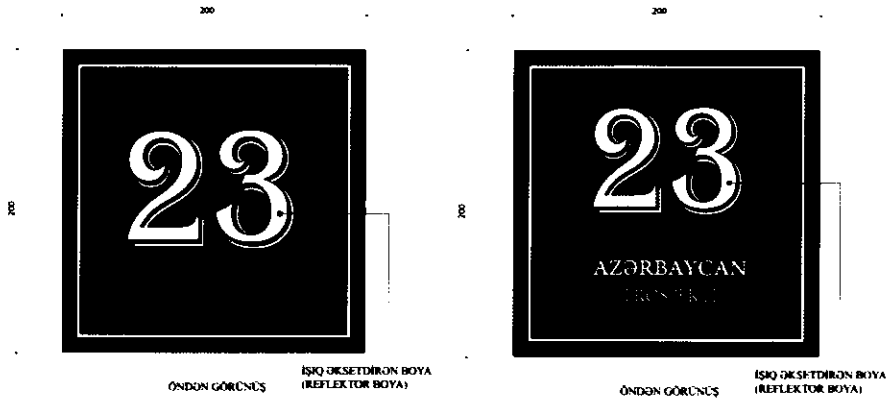

Şəkil 47, 48.
Ünvan
lövhələrinin
layihə
elementləri

Layihə çərçivəsində hazırlanmış nümunələr və eskizlər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada bəyənildikdən sonra onların istehsalına icazə verilir.

Şəkil 49. Giriş nömrə nişanının layihə elementləri

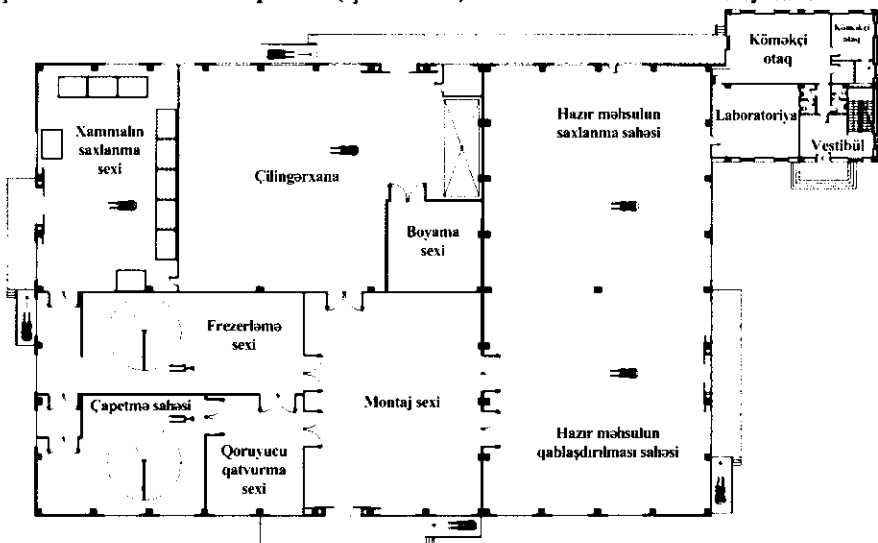

Şəkil 50. Giriş nömrə nişasının layihə elementləri

Ünvan avadanlıqlarının (işarələrinin) istehsalı texnologiyası mərhələsi. Hal-hazırda NİO-ların adlarını və daşınmaz əmlak obyektlərinin nömrələrini əks etdirən ünvan lövhələri, habelə digər ünvan avadanlıqlarının (işarələrin) Azərbaycan Respublikasının Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən dövlət qeydiyyatına alınmış texniki şərtlər əsasında Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin sifarişləri əsasında hazırlanır və quraşdırılır.

Şəkil 51. Ünvan avadanlıqlarının (işarələrinin) istehsalı zavodunun texnoloji sahələri

Respublikamızda hal-hazırda bu ünvan avadanlıqları (işarələri) istehsal olunur: informasiya qurğusu; park informasiya qurğusu; küçə istiqamətləri qurğusu; küçənin adını və giriş nömrəsini göstərən lövhə; küçənin adını və giriş nömrələrinin intervalını göstərən lövhə; küçənin adını göstərən lövhə; giriş nömrə nişanları.

Praktikada avadanlıqların (işarələrin) istehsalı bir neçə istehsal xətlərinin fəaliyyəti nəticəsində təmin edilir. Azərbaycanda özəl şirkətə məxsus ünvan avadanlıqlarının (işarələrin) istehsalı zavodunun təmsalında bu işin istehsal texnologiyası ilə tanış olaq. Zavod, ünvan avadanlıqlarının (işarələrin) istehsalını təmin edən bir neçə istehsal xətlərindən (sex, sahə) təşkil edilmişdir: Xammalın saxlanması sahəsi; Frezerləmə sexi; Qoruyucu qatvurma sexi; Boyaxana; Çap sahəsi; Çilingərxana; Ünvan avadanlıqlarının (nişan) montajı sahəsi; Hazır məhsulun qablaşdırılması sahəsi; Hazır məhsulun satışdan öncə saxlanma sahəsi (*Bax: Şəkil 51*).

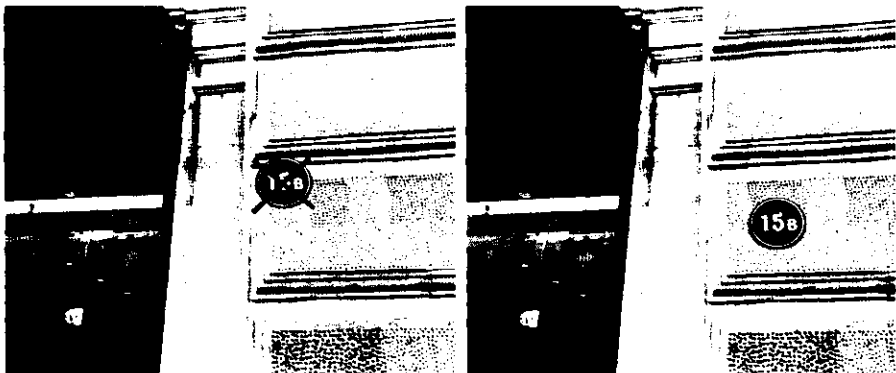
4.2. ÜNVAN AVADANLIQLARININ (İŞARƏLƏRİNİN) QURAŞDIRILMASI

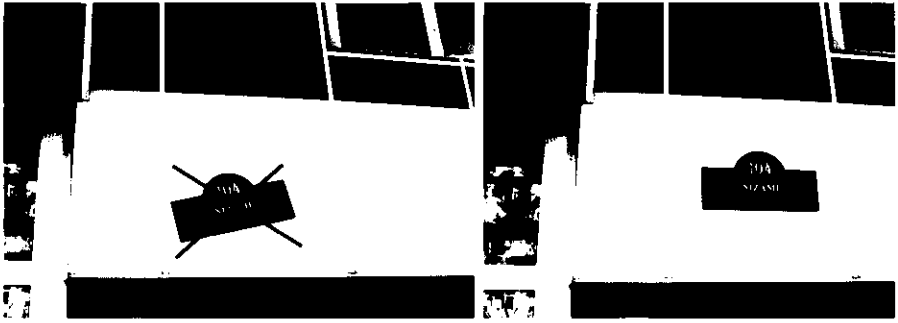
NİO-ların adlarını və ünvan nömrələrini özündə əks etdirən lövhələrin quraşdırılması lövhələrin daşınmaz əmlak obyektlərinin üzərində yerləşdirilməsi yolu ilə həyata keçirilir.

NİO-ların adlarını və giriş nömrələrini göstərən lövhələrin quraşdırılması zamanı aşağıdakı tələblərə riayət edilməlidir:

- *lövhələr binaya münasibətdə şaquli və üfüqi paralelliyi saxlamalıdır (Bax: Şəkil 52, 53);*

Şəkil 52. Lövhə binanın memarlıq elementi nəzərə alınmaqla quraşdırılır

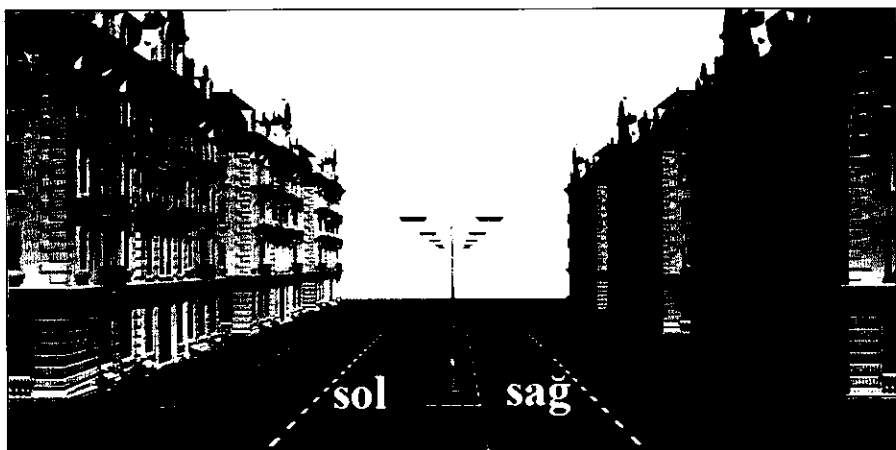
Şəkil 53. Lövhələr binaya münasibətdə şaquli və üfüqi paralel quraşdırılır

- NİO-ların adlarını göstərən lövhələr binanın baş fasadının sağ və ya sol, yaxud da zərurət yaranarsa, hər iki hissəsində təqribən 3 m hündürlükdə quraşdırılmalıdır (Bax: Şəkil 54);

Şəkil 54. Lövhə səthdən təqribən 3 metr hündürlükdə quraşdırılır

- giriş nömrə nişanları binanın giriş qapılarının sağ və ya sol, yaxud da yuxarı hissəsində yerləşdirilməlidir;
- NİO-nun sol tərəfindəki daşınmaz əmlak obyektlərində ünvan quraşdırma işləri apararkən, lövhə binaya baxarkən sol küncə, sağ tərəfindəki daşınmaz əmlak obyektlərində ünvan quraşdırma işləri aparılarkən, binaya baxanda sağ küncə quraşdırılmalıdır. Bu və ya digər səbəbdən sözügedən tələbə riayət etmək mümkünsüzdürsə, onda lövhə digər münasib yerə bərkidilir (Bax: Şəkil 55);
- əgər yaxın ərazilərdə küçə adını göstərən kifayət qədər lövhə yerləşdirilibsə, girişin nömrə nişanında küçə adının əks olunması vacib deyil;

- ünvan lövhələri ağac, işıq dirəyi, hasar və s. kimi görüntüyə xələl gətirən maneələrin arxasında yox, asan görünə biləcək yerlərə vurulmalıdır (Bax: Şəkil 56);

Şəkil 56. Lövhə asanlıqla görünən yerə quraşdırılır

- darvaza açılan zaman lövhəni görmək mümkün olmadığından, darvaza qapılarına lövhə yerləşdirmək olmaz (Bax: Şəkil 57);
- NIO-ların kəsişmə yerlərindəki binaların tinlərində ünvan axtarışının rahatlığı naminə NIO-nun adı da əks olunmuş ünvan lövhələri quraşdırılmalıdır (bax: Şəkil 58);
- ünvan axtarışının rahatlığı üçün küçənin adını və giriş nömrələrinin dəyişmə intervalını göstərən lövhələr quraşdırılır və bu ünvan lövhələrində quraşdırılan yerdən qabaqdakı yaxın ünvan nömrələri barədə məlumatlar verilir.

Şəkil 57. Darvaza qapılarına ünvan lövhəsi, nömrə nişanı yerləşdirmək olmaz

Şəkil 58. NİO-ların kəsişmə yerlərində binaların tinlərində ünvan lövhələrinin quraşdırılması

- *ehtiyat ünvan nömrələrinin sayı çox olduğu təqdirdə, müəyyən məsafədən bir, üzərində küçənin adı və istiqamət işarəsi (→) əks olunmuş ünvan nömrələri quraşdırılmalıdır (bax: Şəkil 59);*
- *meydanın adını əks etdirən lövhələrin sayı meydanı əhatə dairəsinə görə müəyyənləşir. Bu lövhələr meydanı əhatə edən binaların meydana baxan divarlarına, meydanın ətrafındakı dirəklərə və ya bu məqsədlər üçün yerə basdırılır.*

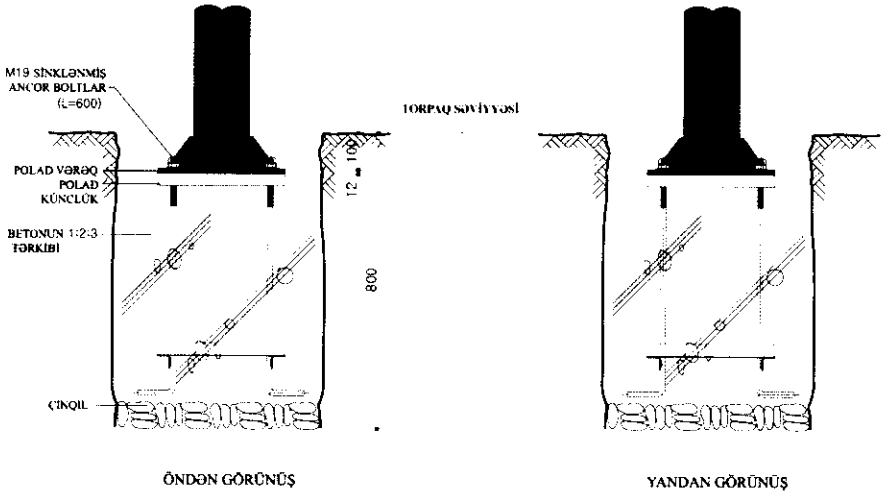
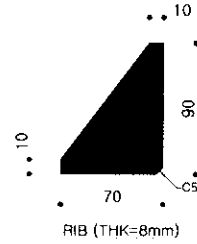
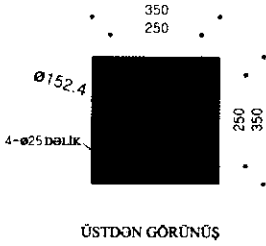
İlk baxışdan sadə görünən ünvan avadanlıqlarının quraşdırılması işinə çox ciddi yanaşılmalıdır. Nəzərə almaq lazımdır ki, ünvan avadan-

Şəkil 59. Küçənin adı və küçə istiqaməti əks olunmuş lövhə

lıqlarının quraşdırılmasında əsas məqsəd bütün ünvanaxtaranlar üçün ünvan axtaranın yaşından, intellektual səviyyəsindən, peşəsindən və s. asılı olmayaraq, onun üçün ünvan nişanlarındakı işarələr anlaşılan, istifadə edilə bilən, dəqiq və dürüst olmalıdır, bu məlumatlardan istifadə onu tapmaq istədiyi obyektə ən qısa yolla, tez çatmağa imkan verməlidir. Bu işdə də lövhələrin sayları ilə bağlı israfçılıq olmamalıdır. Lüzumsuz yerə ünvan lövhələrinin, ünvan nişanlarının quraşdırılmasına yol vermək olmaz. Diqqətdə saxlamaq lazımdır ki, əgər quraşdırmaya dair layihələndirmə şəraiti imkan verirsə, baha başa gələn ünvan lövhələrinin yerinə azqiymətli ünvan nişanları layihələndirmək və quraşdırmaq lazımdır.

Küçələrin, prospektlərin kəsişmə yerlərində kəsişən NİO-ların adlarını əks etdirən **küçə istiqamətləri qurğusu** quraşdırılır (*Bax: Şəkil 60*). Qurğu elə yerləşdirilməlidir ki, o, nəqliyyatın hərəkətinə, insanların gediş-gəlişinə maneçilik törətməsin. Qurğuların sayı insanların ünvanaxtarışını təmin edəcək qədər olmalıdır. Qurğunun hər iki tərəfində

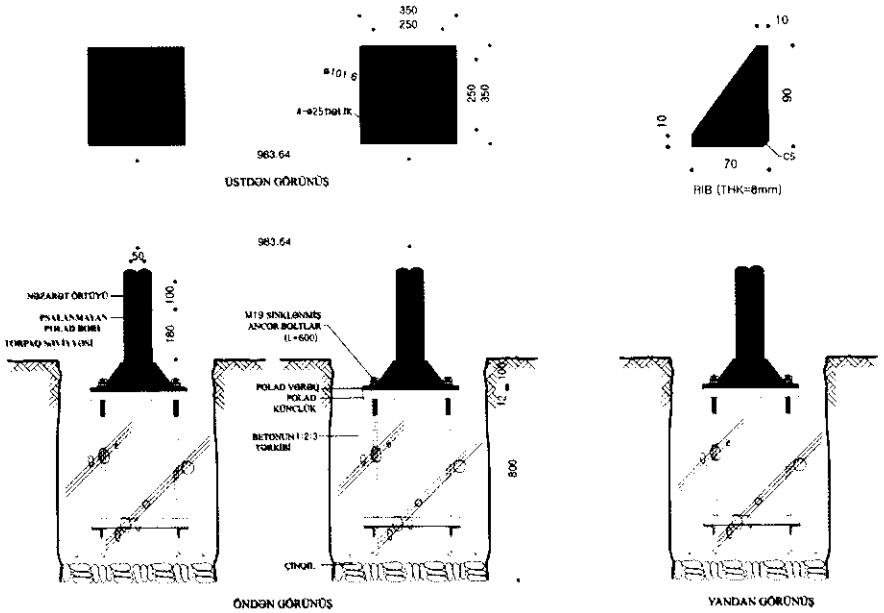
Şəkil 60. Küçə istiqamətləri qurğusunun quraşdırılması

NİO-ların adları Azərbaycan və ingilis dillərində əks etdirilir. Bu tip qurğularda, ərazidə olan və daha çox axtarılan obyektlərin də (təhsil müəssisəsi, bank, teatr, istirahət ocaqları, idarə, təşkilat və s.) yerləşmə istiqamətləri göstərilə bilər.

İnformasiya qurğusu yaşayış məntəqələrində əhalinin gur, gediş-gəlişin çox olduğu yerlərdə quraşdırılır (Bax: Şəkil 61). İnformasiya qurğularını yerləşdirməkdə məqsəd ərazinin bu informasiya dairəsinə cəlb edilmiş hissəsində olan obyektlərin yerləşməsi, təyinatı, istinad nöqtəsindən olan məsafəsi barədə mətn və qrafiki məlumatları maraqlı tərəflərə çatdırmaqdır. İnformasiya qurğuları üçün elə yer seçmək lazımdır ki, qurğu nə piyadaların gediş-gəlişinə, nə də maşınların hərəkətinə maneçilik törətməsin (Bax: Şəkil 62).

Şəkil 61. Səbail rayonunun Fəvvarələr meydanında yerləşdirilən küre istiqamətləri qurğusu

Şəkil 62. İnformasiya qurğusunun quraşdırılması

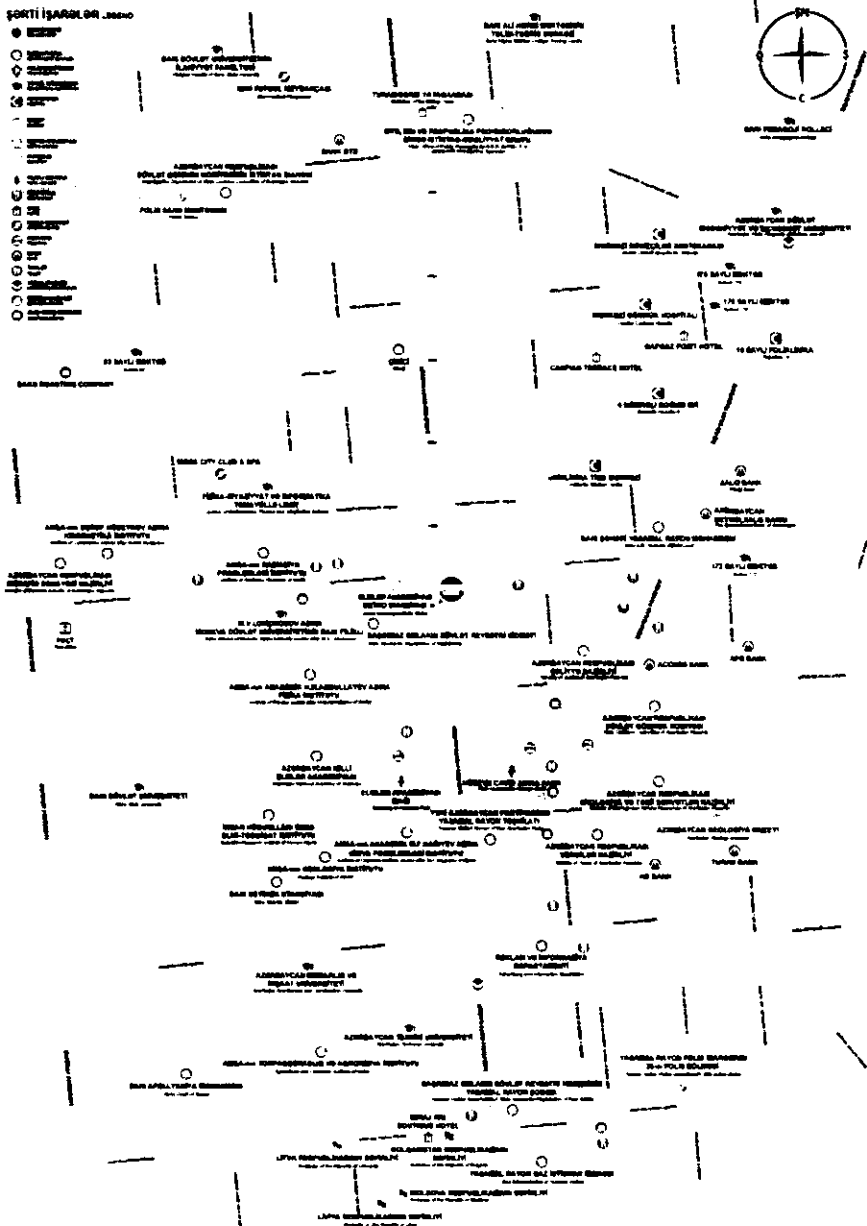
Şəkil 63. Nəsimi rayonunun Səməd Vurğun küçəsində yerləşdirilən informasiya qurğusu

Bu qurğuya bərkidilmiş lövhə üzərində ərazinin cizgisi (planı) əks etdirilir. Azərbaycan Respublikası Milli Elmlər Akademiyasının Hüseyn Cavid prospektində yerləşən inzibati binalarının yanında quraşdırılmış informasiya qurğusundakı cizgidə (plan) 500-600 m radiusda olan obyektlərin adları, təyinatı, istinad nöqtəsindən olan məsafə və digər göstəricilər öz əksini tapır (Bax: Şəkil 64).

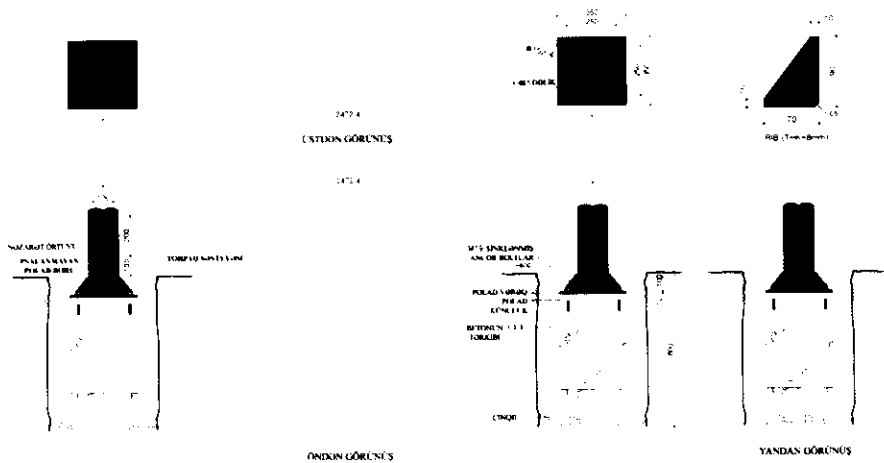
Respublikamızın bütün yaşayış məntəqələrində quraşdırılması planlaşdırılan bu tip qurğuların yerləşdirilməsi üçün məkan seçərkən vacib

ŞƏRHI İŞARƏLƏR (Legend)

- (Black circle)
- (White circle with black outline)
- ◇ (White diamond with black outline)
- ⬢ (White square with black outline)
- ⬠ (White rectangle with black outline)
- (White square with black outline)
- ⊠ (White square with black outline)
- ⊡ (White square with black outline)
- ⊢ (White square with black outline)
- ⊣ (White square with black outline)
- ⊤ (White square with black outline)
- ⊥ (White square with black outline)
- ⊦ (White square with black outline)
- ⊧ (White square with black outline)
- ⊨ (White square with black outline)
- ⊩ (White square with black outline)
- ⊪ (White square with black outline)
- ⊫ (White square with black outline)
- ⊬ (White square with black outline)
- ⊭ (White square with black outline)
- ⊮ (White square with black outline)
- ⊯ (White square with black outline)
- ⊰ (White square with black outline)
- ⊱ (White square with black outline)
- ⊲ (White square with black outline)
- ⊳ (White square with black outline)
- ⊴ (White square with black outline)
- ⊵ (White square with black outline)
- ⊶ (White square with black outline)
- ⊷ (White square with black outline)
- ⊸ (White square with black outline)
- ⊹ (White square with black outline)
- ⊺ (White square with black outline)
- ⊻ (White square with black outline)
- ⊼ (White square with black outline)
- ⊽ (White square with black outline)
- ⊾ (White square with black outline)
- ⊿ (White square with black outline)
- ⊰ (White square with black outline)
- ⊱ (White square with black outline)
- ⊲ (White square with black outline)
- ⊳ (White square with black outline)
- ⊴ (White square with black outline)
- ⊵ (White square with black outline)
- ⊶ (White square with black outline)
- ⊷ (White square with black outline)
- ⊸ (White square with black outline)
- ⊹ (White square with black outline)
- ⊺ (White square with black outline)
- ⊻ (White square with black outline)
- ⊼ (White square with black outline)
- ⊽ (White square with black outline)
- ⊾ (White square with black outline)
- ⊿ (White square with black outline)

Şəkil 64. İnformasiya qurğusunda MEA-nın ərazisinin cizgisi

Şəkil 65. Park informasiya qurğusunun quraşdırılması

amillər nəzərə alınmalıdır: ərazinin relyef xüsusiyyətləri; ətrafda daha çox axtarış obyektləri ola biləcək müəssisə, təşkilat, idarə və s. sıxlığı; insanların bu ərazidəki gediş-gəliş sıxlığı və s. İnformasiya qurğuları bir-birindən elə məsafədə yerləşdirilməlidir ki, bu qurğulardan istifadə həm də iqtisadi baxımdan səmərəli olsun.

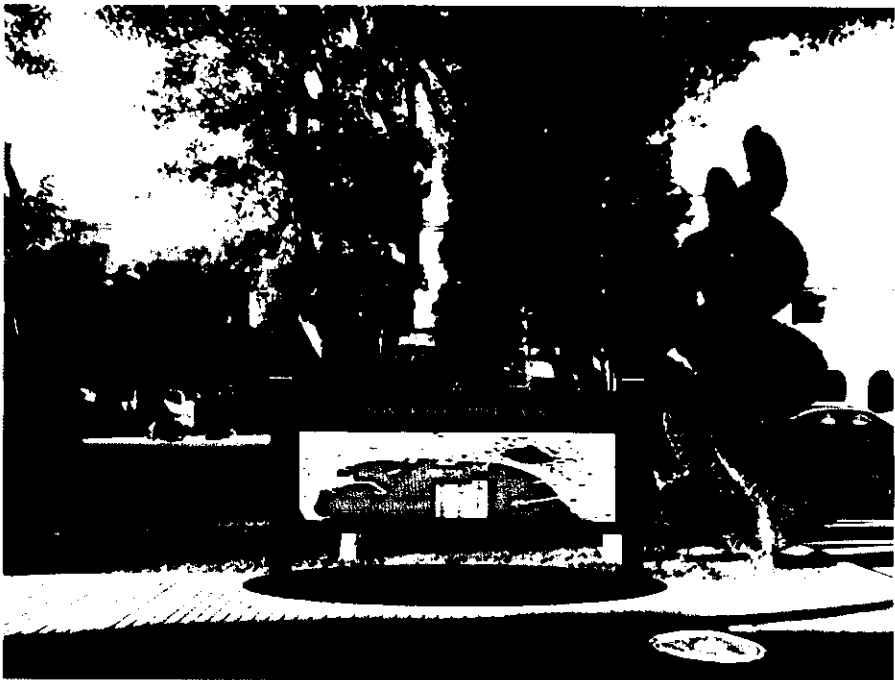
Park informasiya qurğusu parklarda, bulvarlarda quraşdırılır (Bax: Şəkil 65, 66).

Məqsəd park və bulvarlarda mövcud olan tikililərin, qurğuların təyinatı, onların yerləşmə vəziyyəti, istinad nöqtəsindən obyektə qədər olan məsafə və s. bu kimi məlumatların insanlara çatdırılmasıdır.

Qurğuların bir-birindən məsafəsi ərazinin cizgisi (plan) üçün qəbul edilmiş miqyasa görə təyin edilir. Miqyas isə, öz növbəsində, ərazidəki axtarış obyektlərinin sıxlığına görə təyin edilir. Bu qurğuya bərkidilmiş lövhə üzərində ərazinin cizgisi (planı) əks etdirilir (Bax: Şəkil 67).

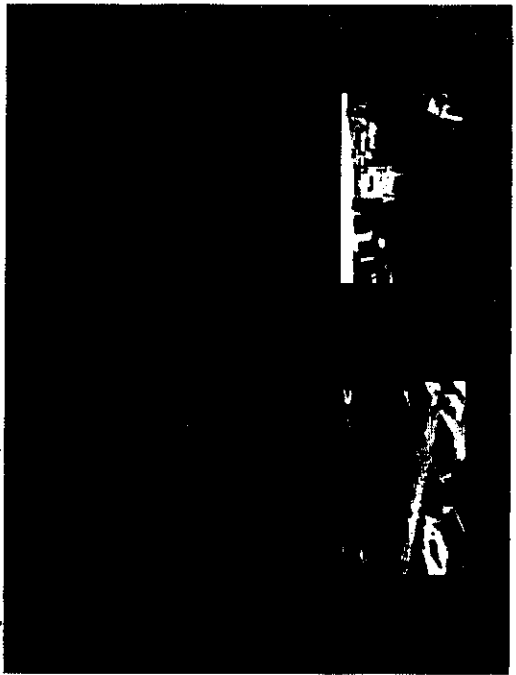
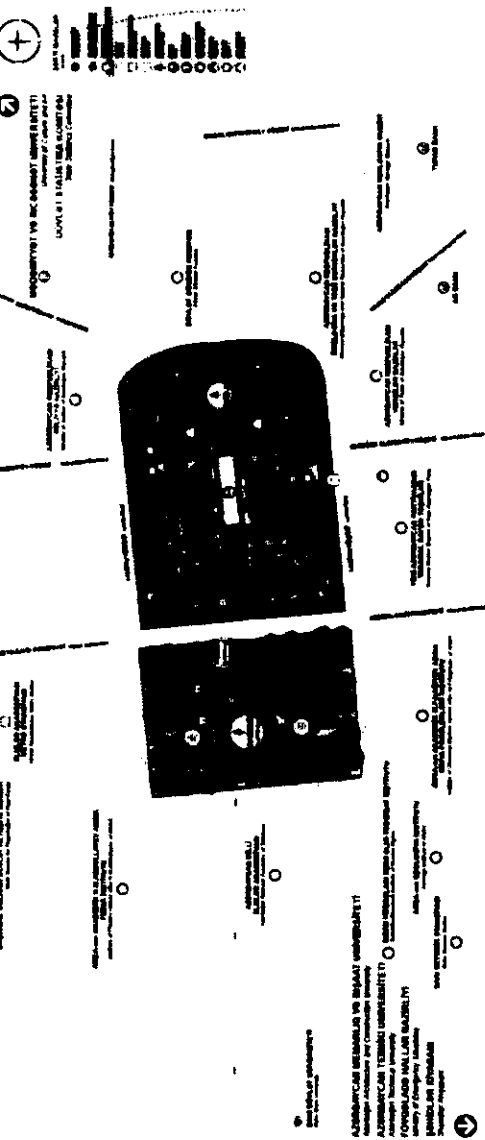
Ünvan avadanlıqlarının (nişanların) quraşdırılması zamanı ərazinin aid olduğu qurumun (təşkilatın), habelə üzərinə lövhə yerləşdirilən daşınmaz əmlak obyektinin nümayəndəsinin prosesdə iştirakı təmin edilməlidir.

Ünvan avadanlıqları (işarələri) mənəvi (dizayn) və fiziki cəhətdən (korlandıqda, ilkin görünüşünə xələl gəldikdə və s.) aşındıqda yeniləri ilə əvəz olunurlar.

Şəkil 66. Bakı şəhərində Dənizkənarı milli parkda yerləşdirilən park informasiya qurğularından biri

Şəkil 67. Park informasiya qurğusu üzərindəki cizgiden fraqment

Ünvan avadanlıqlarının (işarələrin) saxlanması (qorunmasına) yerli icra hakimiyyəti orqanlarının tabeliyində olan müvafiq qurumlar məsuliyyət daşıyırlar.

İSTİFADƏ EDİLMİŞ MƏNBƏLƏR

1. «Avtomobil yolları haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 22 dekabr 1999-cü il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir.
2. «Ərazi quruluşu və inzibati ərazi bölgüsü haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 13 iyun 2000-ci il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir.
3. «Poçt haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 29 iyun 2004-cü il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir.
4. «Azərbaycan Respublikasında ünvan reyestrinin aparılması və daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvan verilməsi Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 noyabr 2008-ci il tarixli 27 nömrəli Fərmanı.
5. «Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 27 noyabr tarixli 27 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasında ünvan reyestrinin aparılması və daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvan verilməsi Qaydaları»nda dəyişikliklər edilməsi barədə» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 10 fevral 2012-ci il tarixli 590 nömrəli Fərmanı.
6. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 iyun 2012-ci il tarixli 648 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Yerli icra hakimiyyətləri haqqında Əsasnamə»də dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 oktyabr 2013-cü il tarixli 10 nömrəli Fərmanı.
7. «Azərbaycan Respublikasında Ünvan Reyestrinin fəaliyyətini təmin edən informasiya sistemi haqqında Əsasnamə»nin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1 noyabr 2013-cü il tarixli 18 nömrəli Fərmanı.
8. Nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin kodlaşdırılması, nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin başlanğıc və son nöqtələrinin, mərkəzi xətlərinin və kəsişmə nöqtələrinin müəyyən edilməsi Qaydaları (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 5 dekabr tarixli 279 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir).

9. Ünvan reyestri ilə integrasiya olunacaq digər dövlət orqanlarının informasiya sistemlərinin dairəsi (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 24 dekabr tarixli 318 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir).
10. «Nəqliyyat infrastrukturuları obyektlərinə adların verilməsi, daşınmaz əmlak obyektlərinə ünvan nömrələrinin təyini, ünvan lövhələrinin yerləşdirilməsi» Dövlət Standartı. Azərbaycan Respublikası Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 10 may 2013-cü il tarixli 041 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir.
11. Quliyev R.M. Yerquruluşu. Yerquruluşunun elmi əsasları. I cild. - Bakı, «MBM», 2007. - 224 səh. (ali təhsil müəssisələrinin tələbələri üçün dərslik və dərs vəsaitləri).
12. Quliyev R.M. Yerquruluşu. Torpaq bazarı və torpaq ehtiyatlarının idarə edilməsi. II cild. - Bakı, «MBM», 2008. - 312 səh. (ali təhsil müəssisələrinin tələbələri üçün dərslik və dərs vəsaitləri).
13. Piriyev Y.M. Avtomobil yolları (Ali texniki məktəblər üçün dərslik). Bakı, «Azərbaycan» nəşriyyatı, 1999, 560 s.

QEYDLƏR:
